

J. Borowski

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

ROK XIII.

Nr. 5—(113).

DZIENNIK URZĘDOWY

KURATORJUM OKRĘGU SZKOLNEGO BRZESKIEGO

M A J

1 9 3 6 R.

T R E Ś Ć :

<u>Poz.</u>	<u>Str.</u>	<u>Poz.</u>	<u>Str.</u>
		Kilka zagadnień z realizacji programu biologji — J. Radomski	169
		Sprawność fizyczna młodzieży szkolnej w Białymstoku — W. Paczyński	174
		Przyrządy do realizacji programu fizyki 4 kl gimnazjum nowego typu	179
		W sprawie planu wychowawczego szkół żeńskich — M. Kolendo	181
		Szkoła i jej życie w ilustracji	190
		Szała na pomoce naukowe dla szkół powszechnych	191
		Nowy ustrój szkolnictwa. Biblijografja—H. Rz.	193
		Sport w szkole	197
		Kronika	197
		Nowe książki i czasopisma	198
		Komunikaty	205
 C Z Ę Ś Ć N I E U R Z Ę D O W A . 			
		Ówagi o realizowaniu zagadnień regionalnych przy nauczaniu historii w klasie III gimnazjalnej — Fr. Guściora	168
32.	158	Óroczyścióci żalobne w dniu 12 maja 1936 r.	
33.	158	Potwierdzenie ważności legitymacyj szkolnych i podawanie miejsca zamieszkania . .	
34.	159	Zwalczania jaglicy w szkołach powszechnych	
35.	160	Skład Komisji Egzaminacyjnej dla kand. na stan. III kateg. w państw. służbie adm. . .	
36.	160	Kursy i konferencje wakacyjne oświaty pozaszkolnej	
	161	Komunikaty	

Zbliża się koniec roku szkolnego.

Pamiętaj, że znaczki na świadectwa dla 300.000 uczących się w Okręgu dzieci, przyniosą na fundusz budowy szkół 30.000 zł., za które zbudujemy 30 nowych izb szkolnych.

ODEZWA KURATORA

DO NAUCZYCIELSTWA, MŁODZIEŻY i URZĘDNIKÓW ADMINISTRACJI SZKOLNEJ

Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Dzień 12 maja — pierwsza rocznica śmierci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego — to przede wszystkim dzień pełen wstrząsających wspomnień o ostatnich chwilach i pogrzebie Wielkiego Wychowawcy Narodu i Ojca młodzieży. Ten ogromny żal i ból, jaki nas przejął rok temu, odnawia się z nową siłą dzisiaj, gdy Serce Jego składa Polska u stóp Matki w mauzoleum wileńskiego cmentarza na Rossie. W żałobnych tych uroczystościach biorą także udział przedstawiciele nauczycielstwa i młodzieży Okręgu. My, którzy pozostajemy przy warsztatach pracy, wysłuchajmy w skupieniu wyjątków z pism, mów i rozkazów Marszałka, a gdy uderzy godzina 13-ta i na Rossie spocznie Jego Serce, niech wszystkie nasze serca uderzą jednym rytmem głębokiego hołdu oddanego Temu, Którego Imię wyraża historję Nieśmiertelnego Czynu i jest symbolem Odrodzonej Polski, a Który; choć umarł „jest... żywy i żyje wśród nas i prawda śmierci okrutna, prawda śmierci potężna, nie istnieje dla niego... — jest nietylko z naszym pokoleniem, lecz i z tymi, którzy nadejdą... jako Król-Duch“.

Romuald Pełrykowski

Kurator Okręgu Szkolnego Brzeskiego

32.

KURATORJUM
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 27 kwietnia 1936 r. Nr. II-9421|36.

Uroczystości żałobne w dniu 12 maja 1936 r.

W dniu 12 maja, w rocznicę śmierci Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego, główne uroczystości żałobne odbędą się w Wilnie, w związku z przeniesieniem Serca Wielkiego Marszałka z kościoła Ostrobramskiego do mauzoleum na cmentarzu Rossa, oraz w Krakowie, w miejscu wiecznego spoczynku Marszałka Piłsudskiego. W uroczystościach tych weźmie udział delegacja młodzieży okręgu pod opieką nauczycieli, zabierając ze sobą do Wilna sztandary szkolne okryte krepą. W sprawie organizacji delegacji otrzymają szkoły osobne zarządzenia.

Dzień 12 maja na skutek decyzji Pana Ministra będzie wolny od nauki, a młodzież szkolna weźmie udział w nabożeństwach żałobnych, organizowanych w ramach ogólnych uroczystości żałobnych,—a tam, gdzie takich nabożeństw nie będzie — w szkolnych nabożeństwach żałobnych.

Po nabożeństwach we wszystkich szkołach należy zorganizować specjalne akademje żałobne, których program winien obejmować jedynie odśpiewanie (bez muzyki) Hymnu Narodowego i Marsza I Brygady i odczytanie wyjątków z pism, mów i rozkazów Marszałka Piłsudskiego wybranych przez dyrekcje wzgl. kierownictwa szkół. O godz. 13-ej, w której się przewiduje złożenie Serca Marszałka do mauzoleum, nastąpi powszechna trzyminutowa cisza.

W dniu 12 maja na wszystkich budynkach szkolnych należy wywiesić czarne flagi, a tam gdzie to się okaże niemożliwe — flagi państwowe opuszczone do połowy masztu i okryte krepą.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) **R. Petrykowski.**

33.

MINISTERSTWO**Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego**

Dnia 21 marca 1936 r. (Nr. I. P-2540|56|36).

Potwierdzanie ważności legitymacyj szkolnych i podawanie miejsca zamieszkania.

I. Jak wynika z pisma Ministerstwa Komunikacji z dnia 11.III.1936 r. Nr. HO. II-24|49 wielu uczniów kursów dokształcających okazuje przy przejazdach kolejowych legitymacje niepo-

twierdzone na żaden miesiąc, oświadczając, że w danym miesiącu zapisani zostali na Kurs i otrzymają potwierdzenie ważności legitymacyj dopiero w końcu miesiąca, jeżeli okaże się, że będą uczęszczali na wykłady.

Powyższy sposób wystawiania legitymacyj szkolnych przez dyrekcje i kierownictwa szkół i kursów, których uczniom przysługują legitymacje szkolne wzoru Nr. 1—b (lub wzoru Nr. 1—c), nie znajduje uzasadnienia na gruncie właściwej interpretacji odnośnych przepisów. Stosownie bowiem do postanowień ustępu VI okólnika Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Nr. 77 z dnia 6.IX.1935 J. o legitymacjach szkolnych i ulgach kolejowych dla młodzieży szkolnej*) (Dz. Urz. Min. W.R. i O.P. Nr. 8, poz. 158), odpowiadających przepisom taryfowym (TO. II. § 61, pkt. 4|5)—ważność legitymacyj na miesiąc następny stwierdza się w ostatnim tygodniu każdego upływającego miesiąca przez odciśnięcie pieczęci szkolnej w przewidzianej na to rubryce legitymacji, przyczem z brzmienia odpowiednich rubryk legitymacji wynika, że legitymacja, nie posiadająca odciśniętej pieczęci w rubryce miesiąca, nie jest na dany miesiąc ważna.

Ważność legitymacji szkolnej na miesiąc, w którym uczeń zapisał się na kurs, musi więc być potwierdzona także zapomocą odciśnięcia na legitymacji pieczęci szkolnej w rubryce danego miesiąca, co powinno być dokonane przez szkołę równocześnie z wydaniem legitymacji.

Legitymacje, wydane bez opieczętowanej rubryki miesiąca wydania nie są ważne i legitymacyj takich władze kolejowe bezzwłędnie honorować nie będą.

W związku z powyższem Ministerstwo W. R. i O. P. zaleca dyrekcjom i kierownictwom szkół i kursów jak najdokładniejsze zapoznanie się z przepisami, dotyczącymi legitymacyj szkolnych, aby przez wadliwe wystawienie legitymacji nie narażać młodzieży na przykrości i nieoczekiwane wydatki w razie zakwestjonowania ważności legitymacji przez służbę kolejową, jak również, aby nie stwarzać podatnego pola do możliwych nadużyć.

II. Przy przejazdach uczącej się młodzieży za biletami szkolnymi dość często wynikają nieporozumienia, polegające na tem, że wielu z pośród uczniów posiada nieprawidłowo wystawione legitymacje szkolne w odniesieniu do miejsca zamieszkania, co w konsekwencji jest powodem sporządzania protokółów i prowadzenia zbędnej korespondencji z tytułu biletów szkolnych w danej relacji (Taryfa osobowa Cz. II. § 61, punkt 5).

Ministerstwo W. R. i O. P.—zgodnie z życzeniem Ministerstwa Komunikacji z 14.III.1936 r.

*) vide Dz. Urz. K. O. S. B. Nr. 8-(106), poz. 49.

Nr. HO. II-24/54. — poleca wezwać uczącą się młodzież, ażeby zmianę miejscowości zamieszkania niezwłocznie zgłaszała Kierownictwu szkoły, a to w celu dokonania przez uczelnię odnośnego sprostowania w legitymacji szkolnej, uprawniającej do nabywania ulgowych biletów miesięcznych.

Naczelnik Wydziału
(—) **Kazimierz Dubiel.**

KURATORJUM
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 17 kwietnia 1936 r. Nr. O-6741/36.

do wiadomości i wykonania.

Naczelnik Wydziału
(—) **J. Wilk.**

34.

KURATORJUM
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

Dnia 17 kwietnia 1936 r. Nr. O 7147/36.

Zwalczanie jaglicy w szkołach powszechnych.

Podając do wiadomości pismo okólne Ministerstwa Opieki Społecznej z dnia 15 stycznia 1936 r, Nr. Zn 3c|2-6 w sprawie zwalczania jaglicy w szkołach powszechnych — na podstawie Zarządzenia Ministerstwa W.R. i O.P. z dn. 26.III 1936 Nr. I W. F. 573|36 polecam inspektorom Szkolnym, Kierownikom szkół powszechnych oraz Nauczycielom kierującym:

1) Współdziałać z organami służby zdrowia w akcji zwalczania jaglicy w szkołach, a w szczególności ułatwiać zorganizowanie badań stanu oczów dzieci przez lekarzy przychodni przeciwjagliczych.

2) Zwracać uwagę na to, by dzieci, uznane za chore lub podejrzone o jaglicę, zastosowały się do wskazówek lekarzy i poddały się systematycznemu leczeniu.

P. P. Inspektorzy szkolni, po dokładnem zapoznaniu się ze sprawozdaniami lekarzy powiatowych o wyniku omawianych badań, winni przesłać je do Kuratorjum przed dniem 1 września wraz z wszelkimi innymi sprawozdaniami lekarzy, sprawujących opiekę higieniczno-lekarską nad szkołami powszechnymi.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) **R. Petrykowski.**

Pismo okólne

Ministerstwa Opieki Społecznej

z dnia 15 stycznia 1936 r. Nr. Zn 3c|2-6

w sprawie zwalczania jaglicy w szkołach powszechnych.

Do Panów Wojewodów.

1) Ministerstwo Opieki Społecznej stwierdziło, że wskutek braku opieki higieniczno-lekarskiej w wielu publicznych i prywatnych szkołach powszechnych nie są prowadzone badania ogólne, a w szczególności badania stanu oczów, i wskutek tego dzieci chore na jaglicę i podejrzane o nią nie są poddawane leczeniu i nie pozostają pod opieką sanitarną (art. 3 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o zwalczaniu jaglicy (Dz. U. R. P. Nr. 36, poz. 333) oraz §§ 6,7 i 14 przepisów zapobiegawczych przeciw szerzeniu się chorób zakaźnych przez szkoły i zakłady wychowawcze (Biul. Dyr. Śl. Zdr. Nr. 2 z 1918 r.).

2) Ministerstwo Opieki Społecznej prosi Pana Wojewodę o polecenie lekarzom powiatowym, aby w szkołach powszechnych, nieodwiedzanych zupełnie przez lekarzy, zorganizowali badanie stanu oczów z pomocą lekarzy przychodni przeciwjagliczych w dostępnym zasięgu działania przychodni, t. j. w szkołach, znajdujących się w promieniu 5 8 klm. od przychodni.

3) Badania powyższe powinny być przeprowadzone na miejscu w szkołach najdalej do dnia 30 czerwca 1936 r.

4) Lekarze przychodni powinni z wyniku przeprowadzonych przez siebie badań sporządzić sprawozdania, zawierające: 1) nazwę i adres szkoły, 2) ogólną liczbę dzieci w szkole, 3) liczbę dzieci zbadanych, 4) liczbę dzieci chorych na jaglicę, 5) liczbę dzieci podejrzanych o jaglicę i 6) ogólne uwagi i spostrzeżenia. Sprawozdania te należy dołączyć do sprawozdania z ogólnej działalności przychodni za II kwartał roku sprawozdawczego 1936. Lekarz powiatowy o wynikach tych badań powinien zawiadomić inspektora szkolnego.

5) Ministerstwo Opieki Społecznej skłonne jest udzielić Panu Wojewodzie pewnego kredytu na zorganizowanie tych badań, przytem wysokość zapomogi na dodatkowe wynagrodzenie lekarzy przychodni za te czynności z tego funduszu nie może przekraczać 100 zł. na jednego lekarza, i prosi o wystąpienie z umotywowanymi wnioskami co do potrzebnych kredytów.

6) Jednocześnie Ministerstwo prosi Pana Wojewodę o polecenie lekarzom powiatowym, aby zażądali od lekarzy, sprawujących opiekę higieniczno-lekarską nad szkołami powszechnymi, składania w terminie do dnia 15 lipca każdego roku sprawozdań o stanie jaglicy w szko-

łach w sposób, określony wyżej w ust. (4) instrukcji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z dnia 21 listopada 1924 r. Nr. 15105-1 (Dz. Urz. Min. W. R. i O P. z 1925 r. Nr. 3, poz. 34). Sprawozdania te po ich wykorzystaniu należy przesłać Ministerstwu Opieki Społecznej.

Dyrektor Departamentu
(—) **Dr. J. Adamski.**

35.

KURATOR
Okręgu Szkolnego Brzeskiego
ZARZĄDZENIE

z dnia 21 kwietnia 1936 r. (Nr. BP 8384/36),
w sprawie Komisji Egzaminacyjnej dla kandydatów na stanowiska III kategorii w państwowej służbie administracyjnej na Okrąg Szkolny Brzeski.

Na zasadzie § 6 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 1925 r. o służbie przygotowawczej i egzaminie kandydatów na stanowiska III kategorii w państwowej służbie administracyjnej (Dz. U. R. P. Nr. 60, poz. 424) ustanawiam na okres czasu od dnia 1-go stycznia 1936 roku do dnia 31 grudnia 1937 r. Komisję Egzaminacyjną przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego w następującym składzie:

przewodniczący: p. Jan Wilk, naczelnik Wydziału,

zastępca przewodniczącego: p. Cezary Cichowicz, Naczelnik Biura Personalnego,

komisarze egzaminacyjni:

p. Paweł Gładysz, podinspektor szkolny w Brześciu n/B.,

p. Stanisław Petrajtis, referendarz,

p. Stanisław Zawadzki, referendarz,

p. Michał Kucewicz, kierownik rachuby.

Kurator Okręgu Szkolnego

(—) **R. Petrykowski.**

36.

KURATOR
Okręgu Szkolnego Brzeskiego

dnia 22 kwietnia 1936 r. Nr. OP—6938/36.

Kursy i konferencje wakacyjne oświaty pozaszkolnej.

W czasie od 2 do 16 lipca 1936 roku Kuratorjum zamierza zorganizować dwa równoległe 2-tygodniowe kursy oświatowo-pozaszkolne w Białowieży.

Kursy te będą poświęcone zagadnieniom świetlicowym ze specjalnym potraktowaniem działów chóralnego i teatralnego.

W czasie trwania kursów przewidziane są krótkie wycieczki

W szczególności na program kursów wakacyjnych złożą się:

I. Zagadnienia informacyjno-regionalne:

1) Okręg Szkolny Brzeski pod względem narodowościowym, społeczno-gospodarczym ze specjalnym wyodrębnieniem ciekawszych regionów.

II. Zagadnienia ogólnooświatowe:

1) Podstawy psychologiczne i socjologiczne grupy społecznej na tle celów, zadań i organizacji o. p.

2) Znajomość środowiska jako podstawa planu pracy oświatowej.

3) Wybrane formy oświaty pozaszkolnej.

III. Zagadnienia świetlicowe:

1) Postulaty i trudności w dziedzinie pracy świetlicowej.

2) Co to jest świetlica i jakie ma zadania?

3) Dziedziny pracy świetlicowej:

a) Śpiew chóralny powszechny i muzyka w świetlicy.

b) Gry i zabawy w świetlicy:

c) Teatr ludowy w świetlicy.

d) Książka w świetlicy.

e) Czasopismo w świetlicy.

f) Dokształcanie i samokształcenie w świetlicy.

g) Poradnictwo w świetlicy (komisje inform.-dor.).

h) Zajęcia praktyczne w świetlicy.

4) Organizacja świetlicy: typy świetlic, regulamin program pracy, dzienny plan zajęć, dziennik zajęć, sprawozdanie, urządzenie wewnętrzne.

IV. Hospitacje i zajęcia praktyczne — wieczory świetlicowe:

V. Wycieczka do Puszczy Białowieskiej.

W kursach oświatowo-pozaszkolnych mogą brać udział jedynie czynni pracownicy oświatowi. Uczestnictwo w kursach jest bezpłatne.

Koszty internatu i wyżywienia na miejscu nie przekroczą 2 zł. dziennie.

Zamierzający korzystać z internatu przywiozą własną pościel.

Zgłoszenie na kurs winno nastąpić za pośrednictwem właściwego Inspektora Szkolnego do Kuratorjum w terminie do 20 maja b. r.

O przyjęciu na kurs zgłaszający się zostanie powiadomiony bezpośrednio.

W zgłoszeniu należy podać dokładnie imię i nazwisko, stanowisko służbowe formę prowadzo-

nej w bieżącym r. szk. pracy oświatowo-pozaszkolnej oraz dokładny adres.

Panów Inspektorów proszę o wyjednanie przyjętym na kurs uczestnikom z sum. przeznaczonych na oświatę pozaszkolną, zwrotu kosztów przejazdu w obie strony, a gdzie to będzie możliwe—również i zasiłków na częściowe pokrycie kosztów utrzymania.

Kurator Okręgu Szkolnego
(—) R. Petrykowski.

K O M U N I K A T Y.

Plan uroczystości złożenia hołdu Sercu Marszałka Piłsudskiego przez młodzież szkolną w Wilnie.

Poniedziałek, dnia 11.V.36 r. **godz. 9 — 11** na bożeństwo szkolne w kościele św. Teresy (chwilowe miejsce złożenia Serca Marszałka)—dla delegacji przybyłych i pocztów sztandarowych szkół wileńskich, **godz. 11 — 13** udanie się na Rossę dla złożenia kwiatów na grobach obrońców Wilna, leżących wokół Mauzoleum Marszałka;

godz. 16—19—w parku sportowym zbiórka wszystkich delegacji i szkół wileńskich dla wysłuchania przemówienia, oraz będą wyświetlane filmy w kinach o życiu Marszałka.

Wtorek, dnia 12.V.36 r. udział w ogólnych uroczystościach przeniesienia Serca Marszałka na Rossę według programu który ustali ogólny Komitet.

Środa, dnia 13.V.36 r. 8 — 17 zwiedzanie Wilna przez przybyłe delegacje, od godz. 18-ej. —rozjeżdżanie się przybyłych delegacji.

Koszty pobytu w Wilnie (jednej osoby)

4 noclegi po 50 gr.	2 zł.
4 dni wyżywienia po 2 zł. 50 gr.	10 "
przejazd do Żułowa i powrót .	3 "
zwiedzanie, teatr, kino i t.p. .	1 "
Razem . .	16 zł.
	(szesnaście złotych)

Należy przywieźć ze sobą: ciepły koc, dwa prz ścieradła, poduszeczkę, naczynia do jedzenia, menażkę z pokrywką, nóż, widelec, łyżkę, łyżeczkę, duży kubek, ściereczkę do wycierania naczyń i przvbory osobiste.

Obowiązuje wszystkich przepisowy mundur szkolny. Oznaki okryte krepą i opaska z krepy na lewym ramieniu. Sztandar szkolny okryty krepą, w pokrowcu a drzewce składane. Delegaci powinni mieć na prawym ramieniu wstążeczkę z napisem miejscowości, którą reprezentują.

Ze względu zakwaterowanie pożądanem jest przybycie do Wilna delegacji jednej płci, ze szkół koedukacyjnych delegacja żeńska, albo męska. Z delegacją żeńską, jako opiekunka — nauczycielka, z męską — nauczyciel.

Uwaga: Ze względu na konieczność częstych przemarszów młodzież do delegacji musi być wybrana z pośród najzdrowszych i najmocniejszych uczniów/ek szkoły. Koniecznym jest posiadanie wygodnego obuwia i ubrania.

Bliższych informacji udziela w miarę potrzeby p. instruktor Bolesław Łuczniak Wilno, Kuratorjum Szkolne, ul. Wolana 10, pok. 30, tel. 20-93.

Delegacje przyjezdne powitane będą na dworcu przez wyznaczonych delegatów młodzieży wileńskiej i przeprowadzone będą do kwater. Szkolni przewodnicy na dworcu będą posiadać opaski biało-czerwone z napisem „przewodnik“.

Konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych w Okręgu Szkolnym Brzeskim.

Na zasadzie art. 11 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. o stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu rozporządzenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873), Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego ogłasza konkurs na stanowiska kierowników publicznych szkół powszechnych.

Obwód szkolny	Miejscowość szkolna	Gmina	Stopień organizacyjny szkoły	Szkola mieści się w budynku własnym czy wynajętym	Mieszkanie dla kierownika szkoły w budynku szkolnym czy da się z niego skorzystać	U W A G I
Brzeski	Brześć nad Bugiem szkoła Nr. 6	Brześć nad Bugiem	7 kl. (III st.)	własny nowy	—	stacja kolejowa w miejscu
"	Brześć nad Bugiem szkoła Nr. 10	"	"	"	—	"
Drohicki	Wotawel	Wotawel	5 kl. (III st.)	własny i wynajęty własny	0.5 ha	od stacji kolej. w Drohiczynie odl. 8 km.
"	Bezdzierz	Bezdzierz	"	"	0.5 ha	od stacji kolej. w Drohiczynie odl. 20 km.
"	Ladowicze	"	"	"	1.25 ha	od stacji kolej. w Drohiczynie odl. 26 km.
Koszyrski	Kamień Koszyrski	Kamień-Koszyrski	7 kl. (III st.)	"	—	stacja kolejowa w miejscu
"	Chocieszów	Chocieszów	6 kl. (III st.)	"	1.1 ha	od stacji kol. w Kamieniu-Kosz. odl. 19 km
"	Lubieszów	Lubieszów	5 kl. (III st.)	"	0.5 ha	stacja kolejowa w miejscu
"	Soszyczno	Soszyczno	4 kl. (II st.)	własny i wynajęty	0.5 ha	"
"	Mała Głusza	Wielka-Głusza	3 kl. (II st.)	własny	1 ha	"
"	Siedliszcze	Pniewno	"	"	1.5 ha	od stacji kol. w Kamieniu-Kosz. odl. 26 km.
Kobryński	Kobryń szkoła Nr. 2	Kobryń	7 kl. (III st.)	"	—	od stacji kolej. w Pniewnie odl. 7.5 km.
"	Oziaty	Oziaty	3 kl. (II st.)	"	0.5 ha	stacja kolejowa w miejscu
"	Hołowczyce	Antopol	"	"	1 ha	od szosy Brześć—Kobryń odl. 10 km.
"	Kamień Szlachecki	Horodec	"	"	1.3 ha	od stacji kol. w Antopolu odl. 10 km.
Kosowski	Piaski	Piaski	7 kl. (III st.)	"	0.44 ha	" " w Horodcu odl. 7 km.
Łuniniecki	Łachwa	Łachwa	"	"	3.4 ha	" " w Bronnej-Górze odl. 12 km.
Piński	Pińsk szkoła Nr. 4	Pińsk	"	wynajęty	—	stacja kolejowa w miejscu
"	Dostojewo	Porzecze	4 kl. (II st.)	własny	0.8 ha	od stacji kolej. w Janowie odl. 10 km.
"	Czuchowo	Dobrosławka	3 kl. (II st.)	"	0.2 ha	" " w Parchońsku odl. 18 km.
Prużański	Prużana szkoła Nr. 1	Prużana	7 kl. (III st.)	wynajęty	—	stacja kolejowa w miejscu
"	Szereszów	Szereszów	"	własny	1.14 ha	od stacji kol. w Prużanie odl. 18 km.
"	Linowo	Prużana	5 kl. (III st.)	"	1.65 ha	stacja kolejowa w Orańczęcach
"	Malecz	Malecz	3 kl. (II st.)	"	1 ha	od stacji kol. w Pawłowiczach odl. 4 km.
"	Bludzeń	Sielec	7 kl. (III st.)	"	1.30 ha	" " w Berezie Kartuskiej 0.5 km.
Stoliński	Dawidgródek szkoła Nr. 1	Dawidgródek	"	"	—	" " w Łachwie odl. 24 km.
"	Rubel	Chorsk	"	"	0.5 ha	" " w Horyniu odl. 30 km.
"	Wysock	Wysock	"	"	0.5 ha	" " w Udrycku odl. 8 km.
"	Białousza	Stolin	6 kl. (III st.)	"	0.5 ha	" " w Horyniu odl. 12 km.

"	Płotnica		Płotnica	6 kl. (III st.)	"	1	3	0,5 ha	"	"	w Osowej odl. 10 km.
"	Horodno		Stolin	5 kl. (III st.)	"	1	3	1 ha	"	"	w Horyniu odl. 30 km.
"	Olszany		Chorsk	7 kl. (III st.)	wynajęty	1	2	0,2 ha	"	"	w Łachwie odl. 32 km.
Białostocki	Białystok szkoła Nr. 4		Białystok	"	własny i wynajęty	—	—	—	stacja kolejowa w miejscu	"	"
"	"	Nr. 10	"	"	własny	1	2	—	"	"	"
"	"	Nr. 12	"	"	"	—	—	—	"	"	"
"	Czarna Wieś stacja		Czarna-Wieś	"	"	1	—	1 ha	od stacji kol. w Osowcu odl. 6 km.	"	"
"	Goniądz		Goniądz	"	"	—	—	3,6 ha	"	"	w Walitach odl. 1,5 km.
"	Gródek		Gródek	"	"	—	—	—	"	"	w Knyszynie odl. 16 km.
"	Jasionówka		Kalinówka	"	własny i wynajęty	1	3	1,55 ha	"	"	w Żedni odl. 11 km.
"	Michałowo		Michałowo	"	wynajęty	1	3	0,5 ha	"	"	w Białymstoku odl. 19 km.
"	Zabłudów		Zobłudów	"	własny i wynajęty	1	2	0,96 ha	"	"	w Knyszynie odl. 12 km.
"	Tykocin		Tykocin	"	"	1	3	0,45 ha	"	"	w Szeptetowie odl. 7,5 km.
"	Wysokie-Mazowieckie		Wysokie-Mazow.	"	własny	1	2	0,15 ha	stacja kolejowa w miejscu	"	"
Bielski	Hajnówkaszkoła Nr. 2		Hajnówka	6 kl. (III st.)	własny i wynajęty	1	—	0,80 ha	od stacji kol. w Bielsku Podl. odl. 14 km.	"	"
"	Orla		Orla	5 kl. (III st.)	własny	—	—	0,35 ha	od stacji kol. w Bielsku-Podl. odl. 8 km.	"	"
"	Milejczyce		Milejczyce	7 kl. (III st.)	"	1	2	0,5 ha	stacja kolejowa w miejscu	"	"
Łomżyński	Łomża szkoła Nr. 5		Łomża	"	"	1	2	0,10 ha	od stacji kol. w Łomży odl. 22 km.	"	"
"	Wizna		Bożejewo	"	"	—	—	—	stacja kolejowa w miejscu	"	"
"	Grajewo szkoła Nr. 2		Grajewo	"	wynajęty	1	3	—	od stacji kol. w Grajewie odl. 15 km.	"	"
"	Szczuczyn-Białostocki		Szczuczyn-Biało- stoki	"	"	—	—	—	"	"	"
"	szkoła Nr. 2		stoki	"	"	—	—	—	"	"	"
"	Rutki		Rutki	"	własny i wynajęty	1	2	1,5 ha	"	"	w Kołakach odl. 7 km.
"	Śniadowo		Śniadowo	"	wynajęty	—	—	1,12 ha	stacja kolejowa w miejscu	"	"
"	Przytuły		Przytuły	6 kl. (III st.)	własny i wynajęty	—	—	2,5 ha	od stacji kol. w Łomży odl. 28 km.	"	"
"	Wygoda		Puchały	5 kl. (III st.)	wynajęty	—	—	1,5 ha	"	"	w Czerwonym-Borze odl. 2 km
Ostrołęcki	Ostrołęka stacja		Rzekuń	7 kl. (III st.)	wynajęty	—	—	—	stacja kolejowa w miejscu	"	"
"	Długosiodło		Długosiodło	"	"	1	3	1 ha	od stacji kol. w Przetyczu odl. 3,5 km.	"	"
"	Nur		Nur	"	własny	1	3	—	"	"	w Czyżewie odl. 12 km.
"	Brańszczyk		Brańszczyk	"	"	—	—	1,8 ha	"	"	w Wyszkowie odl. 11 km.
Sokółski	Dąbrowa		Dąbrowa	"	własny i wynajęty	1	2	2,49 ha	"	"	w Różanymstoku odl. 4 km.
"	Kuźnica		Kuźnica	"	własny	—	—	—	stacja kolejowa w miejscu	"	"
"	Nowy-Dwór		Nowy-Dwór	5 kl. (III st.)	własny i wynajęty	1	3	—	od st. kol. w Bielaniech odl. 3 km.	"	"

O wymienione stanowiska mogą się ubiegać osoby odpowiadające wymaganiom ustępu 1 art. 12 ustawy z dnia 1 lipca 1926 r. w stosunkach służbowych nauczycieli w brzmieniu obwieszczenia z dnia 9 listopada 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr. 104, poz. 873). Pierwszeństwo będą mieli kandydaci z ukończonym Państwowym Instytutem Nauczycielskim lub Wyższym Kursem Nauczycielskim.

Należy udokumentowane podania adresowane do Kuratorium Okręgu Szkolnego Brzeskiego w Brześciu nad Bugiem, należy wnieść w przepisanej drodze służbowej do Inspektoratów Szkolnych, w obwodach których ogłoszony jest konkurs, w terminie do dnia 31 maja b. r.

Inspektoraty Szkolne, w obwodach których ogłoszony jest konkurs, przedłożoną złożone podania wraz z wnioskami Kuratorium w terminie do dnia 15 czerwca b. r.

Kursy harcerskie dla nauczycielstwa publicznych szkół powszechnych.

Nawiązując do zarządzenia z dnia 1 kwietnia b. r. Nr. 1-6938/36. (Dz. Urz. K. O. S. Brzeskiego Nr. 4 (112) poz. 27), Kuratorjum podaje do wiadomości, że zamierza zorganizować w czasie od 26 czerwca do 9 lipca b. r. kurs dla opiekunów gromad wychowowych (męskich) w Leśnej k/Baranowicz lub Fronołowie n. Bugiem.

Kurs jest przeznaczony dla nauczycieli, którzy opiekują się gromadami w szkole, albo interesują się ruchem wychowowym, a w szkole mają warunki do zorganizowania gromady.

Kurs dla nauczycielek organizuje Poleska Chorągiew Harcerek w tym samym czasie na Buczu (p-ta Skoczów Śląsk Cieszyński).

Zgłoszenia na obydwu kursy, zawierające: imię i nazwisko, datę urodzenia, wyznanie, stanowisko służbowe i adres, dotychczasowy i obecny stosunek do harcerstwa (krótki przebieg służby) i stopień wojskowy w rezerwie (dla mężczyzn) należy przesłać bezpośrednio do Kuratorjum w terminie do dnia 20 maja r. b.

Wpisowe w wysokości 5 zł. należy wpł. bezpośrednio po przybyciu na kurs.

Kurs dla nauczycieli odbędzie pod namiotami, dla nauczycielek — także częściowo pod dachem.

Ekwipunek osobisty stanowią: ubranie harcerskie lub sportowe, obuwie wycieczkowe, kostium gimnastyczny i kąpielowy, siennik, koc (pożądane 2), 2 prześcieradła, mała poduszeczka, bielizna osobista, przybory do jedzenia (misa, kubek, łyżka, nóż i widelec), toaletowe i do picia (olówki, zeszyty i t. p.).

Koszty utrzymania na kursie w żadnym razie nie przekroczą kwoty 15 zł. Możliwość zniżek prawdopodobna.

Szczegółowe wiadomości o miejscu kursu, warunkach dojazdu, zniżce kolejowej i t. p. otrzymają uczestnicy (czki) w kartach przyjęcia.

Kursy harcerskie dla nauczycielek.

Kuratorjum podaje do wiadomości, że Komenda Białostockiej Chorągwi Harcerki organizuje:

1) w czasie od 25 czerwca do 5 lipca i od 6 do 16 lipca dwa 10-dniowe obozy-kursy (informacyjne) dla nauczycielek pragnących wejść do pracy harcerskiej i

2) w czasie od 25 czerwca do 16 lipca 3-tygodniowy kurs metodyczny dla drużynowych, na który mogą się zgłaszać zaawansowane w pracy harcerskiej nauczycielki — harcerki.

Koszta utrzymania na kursach informacyj-

nych 15, zł. na kursie metodycznym dla drużynowych — 20 zł.

Zgłoszenia należy kierować bezpośrednio do Komendy Chorągwi Harcerki w Białymstoku (Rynek Kościuszki 3) w terminie do dnia 5 czerwca b. r.

Wakacyjny kurs wychowania fizycznego dla nauczycielstwa szkół powszechnych.

Kuratorjum zamierza zorganizować 3-tygodniowy kurs wych. fiz. dla nauczycielstwa szkół powszechnych przypuszczalnie w czasie od 26 czerwca do 17 lipca. Jako miejsce kursu przewidziany jest Pińsk, gdzie uczestnicy znajdą pomieszczenie i wyżywienie w internacie gimnazjum państwowego. Kurs prowadzony będzie w dwóch grupach: męskiej i żeńskiej.

Program kursu przewiduje przede wszystkim praktyczne zapoznanie się i prowadzenie gier i zabaw w szkole powszechnej oraz ze sportami wodnymi. Kurs zakończony zostanie próbą o P. O. S. i strzelaniem o O. S. W dniu świątecznym odbędą się wycieczki statkami po rzekach Polesia.

Całkowity koszt pobytu na kursie (wraz z wpisowem) wyniesie około 50 zł.

Uczestnicy kursu będą prawdopodobnie korzystać z 82% zniżek kolejowych.

Zgłoszenia na kurs należy przysyłać w terminie do dnia 20 maja bezpośrednio na ręce okręgowego Instruktora W. F. Kuratorjum O. S. Brzeskiego, p. Władysława Byszka, który zgłaszającym — się udzieli bliższych informacji.

Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przystosowania Wojskowego podaje do wiadomości, iż w b. sezonie letnim zostaną zorganizowane między innymi następujące obozy:

I. Obozy w. f. męskie.

1) Dwutygodniowy obóz w. f. juniorów piłkarskich w Sierakowie na terenie O. K. Nr. VII dla 210 uczestników (14 drużyn juniorów z 14 okręgów całej Polski. Termin obozu 17.VIII do 30.VIII.36 r. Kadre instruktorską dostarczy P. Z. P. N. — kosztą pokrywa PUWF. i PW.

2) Obozy żeglarskie będą zorganizowane centralnie w następujących terminach:

a) 28-dniowy obóz żeglarstwa w Ośrodku Morskim w Gdyni od 4.VII do 31.VII. — Szkolenie kandydatów na sterników żeglugi jachtowej dla 25 uczestników członków klubów zrzeszonych w P. Z. Z. Koszta pokrywa PUWF. i PW.

b) 28-dniowy obóz żeglarstwa jachtowego w Ośrodku Morskim w Gdyni od 4.VIII do 31.VIII jak pod pkt. a dla 25 uczestników członków org. w tem: 10 — Z. H. P., 10 — A. Z. M.,

5 — Z. S. zgłoszonych przez P. Z. Z. Koszta pokrywa PUWF, i PW.

c) pływanie doskonalące dla kapitanów żeglugi morskiej w Gdyni. Pierwszy turnus praktycznego pływania dla 12 uczestników w tem 3 kapitanów i 9 sterników dla członków klubów zrzeszonych w P. Z. Z. Termin pływania 15.V do 12.VI. Dopuszczeni są kandydaci, którzy odbyli już jedno pływanie doskonalące w O. U. w roku 1934 lub 1935.

Drugi turnus praktycznego pływania w Gdyni w terminie od 6.IX do 30.IX dla 12 uczestników członków organizacyj ZHP., AZM i ZS., zrzeszonych w P. Z. Z. Wymagane warunki przyjęcia jak wyżej.

Koszta pokrywa PUWF, i PW.

d) 3-tygodniowe obozy żeglarstwa śródlądowego w 2 turnusach na terenie O. K. Nr. III. Pierwszy turnus od dnia 6.VII do 25.VII. Drugi turnus od 27.VII do 15.VIII po 28 uczestników na każdym turnusie dla członków klubów żeglarskich zrzeszonych w P. Z. Z., oraz członków stowarzyszeń w. f. i organizacyj p. w. Szczegóły organizacyjne i stopień wykszolenia uczestników obozów będzie podany w dodatkowym rozkazie. Koszta pokrywa PUWF, PW.

II. Obozy organizowane przy współdziałaniu pomocy PUWF, i PW.

1. Obozy i kursy Związku Harcerstwa Polskiego, organizowane na terenie wszystkich O. K. i K. O. P.

2. Obozy i kursy Związku Strzeleckiego, centralne męskie na terenie O. U. O. K. I i VII, centralne żeńskie na terenie OK. Nr. II i VIII oraz lokalne na terenie wszystkich O. K.

3. 15-dniowy obóz treningowy Polskiego Związku Kujawskiego w Augustowie od 4 do 20 maja dla 50 uczestników członków klubów P. Z. K. drużyn wodnych Z. H. P. i Z. S.

4. 14-dniowy obóz wędrowny wyszkoleniowy dla przodowników odznaki turystycznej P. Z. K. dla 50 uczestników.

5. Obozy wędrowne organizowane przez Polski Związek Kajakowy.

III. Obozy żeńskie w. f.

A. Obozy w. f. k. własne Państw. Urz. WF. i PW. i O. U. W. F. i P. W.

1) Obozy instruktorskie w. f. k. dla 250 uczestniczek w Kielcach w sierpniu.

a) kurs instruktorski ogólny III stopnia ćwiczeń ruchowych 28-dniowy,

b) kurs instruktorski ogólny II stopnia ćwiczeń ruchowych 28-dniowy,

c) kurs doszkolenia instr. ogólnego II stopnia ćwiczeń ruchowych 28 dniowy,

d) kurs instr. II stopnia gier sportowych 21-dniowy,

e) kurs instruktorski III stopnia pływania 14 dniowy.

Na wszystkie kursy wymagane jest świadectwo lekarskie stwierdzające dobry stan zdrowia, ponadto:

Na kurs a) wymagane jest świadectwo ukończenia kursu wstępnego ćwiczeń ruchowych i przodownic gier sportowych, oraz opinia dodatnia z 3 miesięcznej praktyki, lub świadectwo z kursu wstępnego przodownic ćwiczeń cielesnych i dobra opinia z pracy.

Na kurs b) należy dobrać kandydatki, radające się na instruktorki powiatowe, posiadające zasadniczo wykszolenie instr. ćw. ciel., wyjątkowo przodownic ćw. ciel., o ile w pracy wykazały się specjalnie wysokim poziomem i zdolnościami.

Na kurs c) będą przyjmowane nauczycielki szkół powszechnych, chcące prowadzić zespoły w. f. pozaszkolne.

Na kurs d) wymagane jest świadectwo z kursu przodownic gier sportowych z wynikiem mm. dobrym, zaświadczenie z egzaminu sędziowskiego z siatkówki i dobra opinia z pracy, lub świadectwo kursu przodownic ćwiczeń cielesnych.

Na kurs e) kandydatki winny posiadać zaświadczenie z kursów pływania stwierdzające umiejętność przepłynięcia dowolnym stylem 100 m.

Kursy obsyłają wszystkie O. K.

Opłata za kurs a) — 15 zł., za kurs b) i c) — 20 zł., za kurs d) — 12 zł. i za kurs e) 8 zł.

Koszta podróży na zlecenia pokrywają same uczestniczki.

2) Obozy instruktorskie w. f. dzieci.

a) Obóz instruktorski II stopnia dla instruktorek Ogr. Jordanowskich, kolonij i półkolonij 28-dniowy dla 30 uczestniczek w Kielcach w sierpniu.

Na kurs wymagane jest a) świadectwo lekarskie, stwierdzające dobry stan zdrowia, b) ukończony kurs dla instruktorek dziecięcych i ogrodów dziecięcych III st. (Kielce 1935 r.) lub kurs dla instruktorek O. J. T-wa Ogr. Jordanowskich (Warszawa 1933 r.), c) świadectwo z odbytej 2 mies. praktyki w ogrodach Jordanowskich.

Zgłoszenia imienne kandydatek na centralne obozy PUWF. i PW. przesyłają Okręgowe Urzędy WF. i PW. na miesiąc przed rozpoczęciem każdego obozu.

IV. Obozy przysposobienia kobiet do obrony kraju.

A. Obozy p. do o. k. własne Państw. Urzędu WF. i PW.

Obozy instruktorskie p. w. k. Centrum Wyszkozenia P. W. K. P. U. W. F. i P. W. w lipcu i sierpniu w Garczynie.

a) kursy doszkoleniowe do III stopnia instr. pwk. 2-tygodniowe dla absolwentek kursów wstępnych instr. — komendantek zarejestrowanych jednostek p. w. k. — w m-cu lipcu i sierpniu.

b) kursy III stopnia 4-tygodniowe (dla kandydatek wg. Instrukcji 19/2 i absolwentek przysposobienia og. wojsk. — z egzaminem wstępnym z zakresu kursu podinstr. nowego typu), kursy III stopnia 6-tygodniowe (dla abs. przysp. og. wojsk.) w lipcu i sierpniu.

c) kurs doszkoleniowy do II-go stopnia (dla kmdtek instruktorek pwk. na szczeblu ośrodków i powiatów — absolwentek kursów podinstruktorskich dawnego typu) 3-tygodniowy w m-cu sierpniu.

d) kurs II stopnia (dla czynnych absolwentek kursów wst. instr. pwk. odpowiadających warunkom wg. Instrukcji 19/2 — z egzaminem wstępnym z zakresu III-go stopnia) 4 tygodnio. wy w m-cu sierpniu.

e) kurs doszkoleniowy — część II — dla absolwentek I i II W. K. I — w m-cu sierpniu.

Opłata za kursy: 2-tygodniowe wynosi — 10 zł., 3-tygodn. — 15 zł., 4-tygodn. — 20 zł. i 6-tygodn. — 30 zł.

B. Obozy p. do o. k. stowarzyszeń

a) obozy pwk. stowarzyszeń o charakterze pomocniczym instruktorskim w m-cu lipcu i sierpniu — 3 i 4-tygodniowe,

b) obozy letnie dla członkiń hufców szkolnych pwk. 4 tygodniowe w Spale, Rodłowie, Fronołowie, Borowie i Istebnej w m-cu lipcu.

c) obozy powszechnego informacyjnego przysposobienia do obrony kraju dla członkiń stowarzyszeń—2 tygodniowe w lipcu i sierpniu,

d) obozy harcerskie sprawności p. do o. k. dla instruktorek harcerskich i członkiń drużyn.

Bliższych informacji w sprawie obozów udzielić mogą Obwodowe i Powiatowe Komendy P. W.

Zezwolenie na otwarcie szkoły.

Kuratorjum udzieliło Poleskiemu Towarzystwu Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej w Białymstoku odwołanego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Białymstoku szkoły pod nazwą:

Prywatne Koedukcyjne Gimnazjum Kupieckie Polskiego Towarzystwa Krzewienia Wiedzy Handlowej i Ekonomicznej w Białymstoku.

Zezwolenie na otwarcie kursów.

Kuratorjum udzieliło Towarzystwu Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów w Warszawie odwołanego zezwolenia na otwarcie i prowadzenie w Białymstoku kursów pod nazwą: Prywatne Żeńskie Kursy Zawodowe T-wa Szerzenia Pracy Zawodowej i Rolnej wśród Żydów z żydowskim językiem nauczania w Białymstoku.

Komunikat.

Okręgowa Komisja Kwalifikacyjna dla korespondencyjnych zawodów strzeleckich o mistrzostwo szkół Okręgu przypomina, iż termin nadsyłania zgłoszeń do zawodów upływa w dniu 10 maja.

(Patrz Dz. Urz. K.O.S.B. Nr. 4—(102) z 1935 r. poz. 31 i Nr. 7—(105) z 1935 r. str. 246 ustęp końcowy).

**Czy propagujesz wśród społeczeństwa cele i zadania Towarzystwa
Popierania Budowy Publicznych Szkół Powszechnych?**

CZĘŚĆ NIEURZĘDOWA

POŚWIĘCONA PRACY NAUCZYCIELSTWA W SZKOLE I POZA SZKOŁĄ.

Zamiast „Słowa od Redakcji”.

*Z przemówienia Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego
do Nauczycielstwa:*

„ODRODZIĆ DUSZE LUDZKIE, ZMIENIĆ CZŁOWIEKA,
ZROBIĆ GO LEPSZYM, WYŻSZYM, POTĘŻNIEJSZYM
I SILNIEJSZYM — OTO WASZE ZADANIE”.

O DOBRĄ REALIZACJĘ NOWYCH PROGRAMÓW

FR. GUŚCIORA.

Uwagi o realizowaniu zagadnień regionalnych przy nauczaniu historii w klasie III-gimnazjalnej.

Uwagi do programu historii w nowym gimnazjum mówią nam o konieczności stosowania w szkole historii regionalnej. Poznanie historii własnego regionu może nastąpić już w klasie II w małym stopniu, szerzej natomiast w klasie III. Materiał kursu klasy III, daje większe możliwości uwzględnienia historii regionu, a to wskutek większej ilości źródeł historycznych, odnoszących się do tego czasu.

Krótko omówię, jak realizowałem w bieżącym roku szkolnym wymagania programowe co do historii regionalnej w klasie III. W klasie tej poczyniłem więcej konkretnych, doświadczeń, niż w klasie II.

Zanim mogłem przystąpić do realizowania wymogów programu w zakresie historii regionalnej Polesia musiałem jeszcze w ubiegłym roku szkolnym zabrać się, do szukania bibliografii, oraz gromadzenia koniecznych materiałów historycznych. Skorzystałem przede wszystkim z miejscowych bibliotek, a to: Centralnej Biblioteki Pedagogicznej, Wojskowej przy D. O. K. IX. gimnazjalnej, oraz częściowo ze zbiorów prywatnych. Poznawszy historię regionu poleskiego, mogłem przystąpić do zorganizowania jej w klasie III. Zebrany przezemnie materiał historyczny pozwolił na uwzględnienie w klasie tej następujących tematów regionalnych.

1. Życie gospodarcze na Polesiu w okresie Stanisławowskim. Materiały do powyższego tematu czerpałem z wydawnictwa Tadeusza Korzona p. t.: „Wewnętrzne dzieje Polski za Stanisława Augusta (1764—1794 r.) t. I—VI“. Dzieło to dostarcza wiele cennych notatek źródłowych do rozwoju przemysłu fabrycznego, handlu, budowy kanałów, oraz prac meljoracyjnych na Polesiu w tym okresie czasu. Tematowi temu poświęciłem całą lekcję.

2. Działalność Butrymowicza, posła pińskiego na sejm 4-letni. Materiałów dostarczyło mi również to samo dzieło T. Korzona, dające obraz prac Butrymowicza na sejmie 4-letnim w sprawach wojskowych i skarbowych. Zagadnienie to omówiłem w łączności z lekcją, poświęconą sejmowi wielkiemu.

3. Tadeusz Kościuszko i powstanie 1794 r. Jak przy poprzednich dwu zagadnieniach—również czerpałem materiały ze wspomnianego wyżej dzieła. Autor podaje przebieg działań wojen-

nych na Polesiu, oraz ofiarność społeczeństwa tutejszego na ten cel. Drugim podstawowym dziełem do powyższego tematu, to wydawnictwo Henryka Mościckiego p. t.: „Kościuszko, listy, odezwy i wspomnienia“. W niewielkim tym zbiorze zainteresuje nas odezwa Tadeusza Kościuszki do obywateli brzeskich i kobryńskich, w której dziękuje on mieszkańcom Polesia za przystąpienie do powstania. Temat powyższy wymagal oddzielnej lekcji.

4. Polesie w okresie powstania listopadowego. Krótki zarys powstania na Polesiu podał O. Nelard w wydawnictwie zbiorowym p. t.: „Polesie ilustrowane“. Ponadto przy omawianiu powyższego tematu można wykorzystać „Pamiętniki“ gen. Prądzyńskiego, w który autor z dużym znanstwem tutejszego terenu podkreśla znaczenie Polesia dla wypadków r. 1830/31. Temat ten był omawiany w łączności z powstaniem listopadowym w Polsce.

5. Powstanie styczniowe na Polesiu. Literatura, odnosząca się do tego tematu jest dosyć bogata i daje nam jasny obraz stosunków w okresie przedpowstaniowym, jakoteż przebiegu działań powstańczych na Polesiu. Okres przedpowstaniowy przedstawiają „Pamiętniki Jakóba Geysztora z l. 1854—1865“, dając przytem trochę materiału ilustracyjnego. Przebieg działań powstańczych omawia Dubiecki w dziele „Romuald Traugutt i jego dyktatura podczas powstania styczniowego 1863—1864“. Dubiecki współczesny świadek, na tle osobistych wspomnień kreśli życiorys Traugutta. Praca ta nie jest wyczerpująca, lecz wartościowa dla dziejów powstania na Polesiu i przystępna dla młodzieży tej klasy. Chcąc mieć pełniejszy obraz powstania—możemy sięgnąć do dzieła Walerego Przyborskiego p. t.: „Dzieje 1863 r.“. Autor opiera się na „Pamiętnikach“ Romana Rogińskiego i kreśli jego wyprawę na Polesie. Skolei Stanisław Zieliński w dziele p. t.: „Bitwy i potyczki 1863 r.“, daje cenne aczkolwiek suche zestawienie przebiegu spotkań w porządku chronologicznym, oraz według województw. Całość uzupełnia mapka i zestawienie cyfrowe bitew. Z innych prac należy wymienić „Pamiętniki o powstaniu styczniowym“ J. K. Janowskiego, byłego członka rządu narodowego, w których autor w bardzo krótkim zarysie omawia partje Rogińskiego i R. Traugutta. Jasno, przystępnie omawia

okres przedpowstaniowy na Polesiu, oraz samo powstanie Bolesław Limanowski w niewielkiej broszurce p. t.: „Romuald Traugutt“. W pewnym stopniu do powyższego tematu można wykorzystać zbiór nowel Elizy Orzeszkowej p. t.: „Gloria victis“. Eliza Orzeszkowa przebywała w okresie powstania w Ludwinowie na Polesiu i żywo interesowała się losami Traugutta i jego partji. Nowele te są poniekąd źródłem historycznym, ujmującym obrazowo pewne sceny zdarzeń 1863 r. na Polesiu.

Zamieszczony wykaz daleki jest od wyczerpania, zawiera wiele luk i jest zbyt jednostronny. Do niektórych tematów podałem więcej prac, do innych natomiast bardzo mało. Literaturę tę należałoby stale uzupełniać. Dokonać tego w naszych warunkach środowiskowych może jedynie zbiorowy wysiłek nauczycieli historii.

Skolei omówię, jak zorganizowałem pracę w klasie, celem umożliwienia młodzieży poznania zasadniczych faktów historycznych z życia regionu poleskiego. Jeśli chodzi o cztery pierwsze tematy, to do ich opracowania wciągnąłem lepszych uczniów, którzy wykazywali zamiłowanie do historii. Uczniowie ci zbierali odpowiedni materiał, poczem w formie referatów omawiali zagadnienie w klasie. Uczyniłem to dlatego, gdyż brak było dostatecznej ilości książek, odnoszących się do tych tematów. Natomiast nad powstaniem styczniowym na Polesiu pracowała cała klasa. Mogłem to uczynić dlatego, ponieważ miałem do dyspozycji dużo książek, czy to z biblioteki gimnazjalnej, czy też innych zbiorów. Większość uczniów pracowała jedynie nad Dubieckim i Limanowskim. Lepszy natomiast nie ograniczyli się do wymienionych zbiorów, lecz zbierali materiał bardziej wszechstronnie. Takich uczniów w klasie było zaledwie pięciu.

Może powstać kwestja, czy tego rodzaju praca zbyt nie obciążała młodzieży. Raczej nie, gdyż tylko do pracy przygotowawczej nad zagadnieniem powstania styczniowego wciągnięta była cała klasa, przy innych natomiast tematach, jak już wspominałem, pracowały jednostki i to zdolniejsze. Ponadto z omawianiem powstania styczniowego związałem lekturę obowiązkową, polecając uczniom książkę Marjana Dubieckiego „Romuald Traugutt i jego dyktatura podczas powstania styczniowego 1863 — 1864“.

Dalsza ważna sprawa to konieczność kontroli nad tem czy uczniowie pamiętają omówiony materiał z historii regionalnej. Z tem, przyznając się, było początkowo gorzej, gdyż uczniowie nie uważają za swój obowiązek uczyć się tego, czego niema w podręczniku. Musiałem przeto zwrócić bacniejszą uwagę na wpisywanie do notatników historycznych omawianych zagadnień. Z tą chwilą młodzież wiedziała, że należy się tego uczyć. Podkreślić tu jeszcze należy większe zainteresowanie, oraz znajomość historii regionalnej ze strony chłopców.

Nakoniec nasuwa się jeszcze jedno pytanie: czy uwzględnianie historii regionalnej pozwoli na wyczerpanie materiału naukowego w klasie III? Zakreślony z początkiem roku szkolnego program historii regionalnej przewidywał specjalnie pięć tematów, z których trzy obejmowały osobne godziny, zaś dwa włączone być miały do normalnych jednostek lekcyjnych i to udało się pomyślnie zrealizować.

Powyższe przedstawienie materiałów nie wyczerpuje jednak całości historii regionalnej. Sporadycznie, na innych lekcjach, wykorzystywałem możliwości regionalizowania, których, jako zbyt szczegółowych nie przedstawiam. Program zakreślony był jako minimalny i już dziś mogę powiedzieć, że materiał naukowy, przeznaczony na tę klasę zostanie całkowicie wyczerpany.

JAN RĄDOMSKI.

Kilka zagadnień z realizacji programu biologji.

Ssaki. Czytelnictwo. Anatomja i fizjologja roślin kwiatowych.

W zimowym okresie konferencyjnym Ogniska metodycznego biologji w Brześciu n.B., odbyło się pięć konferencyj Grup metodycznych, poświęconych przede wszystkim realizacji programu w kl. I i II w okresie zimowym, w szczególności tematami: 1) ssaki, 2) czytelnictwo przyrodnicze młodzieży, 3) anatomja i fizjologja roślin kwiatowych. Poniżej przedstawiam wyniki konferencyj w zakresie poszczególnych tematów.

I. Ssaki — kl. I.

Ssaki, podobnie jak i ptaki, okazały się

przy nauczaniu według nowego programu tematem wyjątkowo trudnym. Gdy przy opracowywaniu innych grup zwierzęcych, jak stawonogi, mięczaki, jamochłony, pierwotniaki, gady, płazy i ryby, mamy możliwość oparcia się o obserwację żywego materiału w hodowlach i na wycieczkach, to przy nauce o ssakach jesteśmy skazani przeważnie na okazy nieżywe i ilustracje. Obserwację życia musi zastąpić opowiadanie o niem i lektura. Umiejętne zorganizowanie tych zastępczych środków przedstawia duże trudności.

Druga kategoria trudności leży w ujęciu tego tematu przez program. Życie ssaków mamy opracować na przedstawicielach kilku (z pośród kilkunastu) rzędów, a poradnik wyjaśnia, że ilość tych przedstawicieli ma wynosić 7. Jakie wybrać rzędy, jakich przedstawicieli? Jak potraktować pozostałe zwierzęta z wybranych rzędów, i co zrobić z resztą rzędów? W jakim zakresie rozpatrywać budowę i czynności narządów, w jakim zagadnienia gospodarcze i sprawę ochrony ssaków?

Serja konferencji zimowych dostarczyła dużo pozytywnego materiału w postaci lekcji, referatów i dyskusyj, na podstawie którego można ustalić pewne wytyczne do opracowania tego tematu.

Na opracowanie ssaków przeznaczają poszczególni nauczyciele 6 — 7 tygodni. Racjonalne gospodarowanie tym czasem przedstawia się w ten sposób, że jeden tydzień poświęca się na rozpatrzenie budowy i czynności, jeden tydzień na zagadnienia gospodarcze, jeden na ochronę ssaków i klasyfikację poznanych zwierząt, a pozostałe trzy, względnie cztery, tygodnie na rozpatrzenie trybu życia przedstawicieli kilku rzędów, z uwzględnieniem rodzaju pożywienia i przystosowań do środowiska. Kolejność zagadnień jest albo zgodna z kolejnością punktów programów, albo też rozpatrzenie budowy i czynności wyprzedza naukę o trybie życia, a zagadnienia ochrony, a nawet gospodarcze, są rozparcelowane.

Przy rozpatrywaniu budowy i czynności duże korzyści przedstawia wprowadzenie zwierząt żywych, na których uczniowie mogą dostrzec szereg czynności i ich związek z budową (ruchy kończyn i kręgosłupa, oddychanie, bicie serca, temperatura ciała, działanie narządów zmysłowych). W związku z tym wyłania się myśl zaprowadzenia szkolnej hodowli ssaków (morskie świnki, białe myszy), i oparcia tego działu nauczania na dłuższej obserwacji hodowanych zwierząt. Zakres rozważań anatomicznych i fizjologicznych winien być jak najszerszy, temniemniej musi obejmować następujące wiadomości: główne części ciała; główne części szkieletu, podział kręgosłupa na trzy odcinki, główne odcinki kończyn, czaszka i szczęki, ale bez rozróżniania kości czaszki i części kręgu; najważniejsze stawy; skurcz (skręcanie się) mięśni, pojęcie ruchu. Odżywianie jako źródło siły; droga pokarmu na preparacie lub obrazie: jama ustna, zęby, przełyk, żołądek, jelita, odbył: porównanie pokarmu z kałem i stąd wnioski o przeróbce w przewodzie pokarmowym, dokonanej przez soki trawienne, bez szczegółów. Przedstawianie się pokarmu z jelita do mięśni: krew, naczynia krwionośne bez podziału na żyły i tętnice, serce jako pompa, ale bez rozpoznawania wewnętrznych przegród. Źródła ciepła: oddychanie, płuca,

tchawica; utlenianie. Wydalanie CO₂ i moczu; nerki, moczowody, pęcherz. Mózg, rdzeń, nerwy ruchowe i czuciowe, jako regulatory czynności: orientowanie się w otoczeniu, nazwy narządów zmysłowych. Do opracowania tego tematu konieczny jest szkielet, obraz anatomji ssaka (najlepiej Pfurtschellera — Szczur) i zakonserwowane preparaty anatomiczne małego ssaka, dobrze wewnątrz oznaczone napisami.

Opracowanie trybu życia odbywa się w trojaki sposób: 1. Systematycznie kolejno według rzędów (drapieżne, gryzonie i t. p.), głównie z uwzględnieniem rodzaju pożywienia. 2. Według środowiska (np. wodne: bóbr, wydra, foka, wieloryb; nadrzewne: wiewiórka, kuna, małpa; i t. d.), głównie z uwzględnieniem przystosowań do środowiska. 3. Nie grupami, lecz indywidualnie, to zn. opracowuje się poszczególne organizmy, umyślnie tak dobrane, aby reprezentowały w sposób typowy kilka najważniejszych rzędów, najważniejsze rodzaje pożywienia, najtypowsze przystosowania do różnych środowisk. Według tego sposobu skonstruowany jest rozdział o ssakach w podręczniku E. Gemborka. Wszystkie te sposoby mogą być odpowiednie, ale najwłaściwszy wydaje się ostatni. Pierwszy kryje w sobie niebezpieczeństwo przesunięcia punktu ciężkości na systematyczną klasyfikację, drugi nie daje możliwości opracowania w swych ramach kilku ważnych rzędów, jak np. kop. tnych. Obydwa zaś te sposoby wprowadzają z reguły dużo organizmów i uniemożliwiają przeto dokładne opracowanie ich trybu życia. A właśnie tryb życia stanowi podstawę tego działu nauczania. Chodzi o to, aby uczniowie znali życie ssaków możliwie najdokładniej,

Dobre wyniki daje połączenie sposobu 3-go z 2-gim lub 1-szym. Opracowuje się życie np. 7 ssaków w sposób monograficzny, możliwie szczegółowy i wyczerpujący. Po opracowaniu każdego z nich szuka się zwierząt albo żyjących w podobnym środowisku, albo systematycznie pokrewnych, należących do tego samego rzędu. Zwierzęta te omawia się już krócej i formuje wspólne cechy grupy. Na monograficzne opracowanie poszczególnych zwierząt na lekcjach trzeba poświęcać mniej więcej po 30 minut; resztę czasu można przeznaczyć na to właśnie rozszerzenie zakresu. Monograficzne opracowanie winno obejmować całokształt życia danego zwierzęcia, a więc: środowisko, w jakim żyje, odżywianie, zdobywanie pokarmu, odpowiednie przystosowania, gnieźdzenie, wylęg i wychów młodych; spędzanie dnia i nocy, lata i zimy; jeśli zapada w sen zimowy, to szczegółowa analiza fizjologiczna tego zjawiska; stosunek do człowieka i odwrotnie; specyficzne dla danego gatunku zwyczaje i właściwości.

W przygotowaniu monograficznych opracowań winni brać udział wszyscy uczniowie.

Podstawą pracy będzie przede wszystkim lektura, a w pewnych pomyślnych wypadkach także własne obserwacje uczniów, zdobyte już to w naturze, już to w hodowli, albo ogrodzie zoologicznym. W razie gdy szczupłość zasobów bibliotecznych nie pozwala na wyciągnięcie całej młodzieży do pracy, dzieli się klasę na grupy z których każda opracowuje 2 — 3 organizmy; o pozostałych dowiadują się grupy podczas lekcji, ze sprawozdań kolegów z innych grup. W ten sposób trzeba opracować koniecznie przedstawicieli rządów gryzoni, drapieżnych, kopytnych, owadożernych, naczelnych waleni, albo płetwonogich. O pozostałych rządach trzeba dać młodzieży pojęcie przy systematycznym zestawieniu poznanych zwierząt. Krótkie wzmianki trzeba poświęcić jeszcze nietoperzom, szczerbakom, torbaczm i stekowcom. Najlepiej uczynić to przy pomocy „małego atlasu ssaków“ Arcta; atlas ten da się rozwiesić na ścianie i dobrze nadaje się do syntetycznych omówień.

Przy omawianiu pozostałych zwierząt w obrębie danej grupy i systematycznym zebraniu, trzeba odświeżać wiadomości uczniów ze szkoły powszechnej, następnie opierać się na ich wiadomościach indywidualnych z obserwacji i lektury, wreszcie trzeba niektóre rzeczy podać w formie wykładu. Zakres tych rozszerzeń nie może być szeroki, ale w każdym razie musi się baczyc na to, aby młodzież знаła przynajmniej środowisko i rozmieszczenie geograficzne najtypowszych ssaków krajowych i egzotycznych.

Ochronę ssaków ginących ujmuje się nietylko z punktu widzenia trybu życia zwierząt chronionych, ile ich ilości i rozmieszczenia, oraz motywów ochrony i jej organizacji. Dobrym środkiem pomocniczym jest wypełnianie przez uczniów map konturowych. Istnieje słuszną dążność, aby przy tym punkcie poinformować młodzież o najważniejszych paragrafach ustawy o ochronie przyrody i ustawy łowieckiej, oraz zapoznać ją z lokalnymi zarządzeniami w sprawie okresów ochronnych, na podstawie danych ze Starostwa lub Magistratu.

Pod względem zakresu zagadnień gospodarczych panuje wielka rozbieżność. Przeważa jednak pogląd, że zakres powinien być dość szeroki i obejmować bydło, konie, trzodę chlewną, owce i zwierzęta futerkowe. Każdą grupę trzeba opracować według następujących punktów: 1. Ilość w stosunku do obszaru i ludności a) we własnym województwie, b) w kilku innych województwach, c) w całym państwie, d) w innych państwach, i wyniki przedstawić graficznie, biorąc za podstawę ilość średnią z ostatnich kilku lat. 2. Rasy i ich charakterystyka i rozmieszczenie w kraju (mapa konturowa), łącznie z informacjami o ogólnej polityce hodowlanej. (Np. na wschodzie Polski nie dąży się do wychowania rasy krów o dużej

wydajności mleka 10 tysięcy litrów rocznie, ale o wydajności średniej 3 — 5 tysięcy litrów, lecz przy równoczesnej dużej mięsności). 3. Przemysł oparty o produkcję surowców zwierzęcych jak mleczarstwo, serowarstwo, garbarstwo, tkactwo, bekoniarstwo; przyczem chodzi tu nietylko o dane statystyczne, ale przede wszystkim o sam przebieg produkcji. Opracowanie tego punktu winno opierać się na wycieczkach i odpowiednich zbiorach technologicznych, oraz na ilustracjach, przedstawiających urządzenia i przebieg produkcji. Ten dział gospodarczy nie może być zaniedbany, bo inaczej inteligent kończący gimnazjum nie będzie miał wiadomości o tym przemyśle, nawet w takim zakresie, jak uczeń VII-mej klasy szkoły powszechnej. 4. Informacje o spożyciu wewnątrz, wywozie i przywozie w postaci plastycznych wykresów.

Opracowanie zagadnień gospodarczych można w pewnej mierze opierać na lekturze uczniów i ich wiadomościach, zdobytych np. drogą zorganizowanego wywiadu, ale głównym źródłem wiadomości będzie tu wykład nauczyciela i podane przez niego dane statystyczne do domowego opracowania. Pewne zasługi może oddać podręcznik geografii dla klasy I.

Tak przedstawiają się ogólne ramy opracowania ssaków; podobnie trzeba by także ujmować ptaki. Jak widać temat ten wymaga jeszcze dużej pracy metodycznej, która by te ramy wypełniła skryształizowaną treścią.

2. Czytelnictwo przyrodnicze młodzieży.

Lektura przyrodnicza wkroczyła już dobrze do szkoły. Biblioteki przyrodnicze są wszędzie czynne, a stopień udziału młodzieży w czytelnictwie zależy już tylko od organizacji biblioteki i jej zasobów. W większości wypadków zostały przyjęte następujące zasady organizacji bibliotek:

1. Książki przeznaczone na lekturę dla uczniów są skatalogowane przeważnie według klas, a w klasach według tematów. Np. katalog klasy I obejmuje 5 katalogów działowych: 1) stawonogi, 2) mięczaki, jamochłony i pierwotniaki, 3) ssaki, 4) ptaki, 5) gady, płazy i ryby. Książki, które nadają się jako lektura przy kilku tematach, są zapisane kilkakrotnie, t. j. powtarzają się w katalogach odpowiednich działów. Katalogi te spisane są na arkuszach jednostronnie i wywieszane na ścianie w miejscu dostępnym dla uczniów. Ułatwiają one nauczycielowi i uczniom dobieranie książek, związanych z opracowywanym tematem. Stosownie do katalogu, książki ułożone są w szafach także według klas i tematów, przyczem poszczególne działy mają własną sygnaturę w postaci kolorowych naklejek lub napisów, i swoją numerację wewnętrzną. Książki wpisane w kilku działach mają sygnaturę wielokrotną.

2. Niektórzy nauczyciele wprowadzają obok katalogów działowych jeszcze drugą, znacznie wyższą formę katalogu, również ściennego, mianowicie katalog tematowy. Katalog tematowy wskazuje szczegółowo literaturę dla małych grup zwierzęcych (np. motyle) i dla poszczególnych organizmów (np. pszczoła, kuna, puhacz), podając nietylko tytuły odnośnych książek, ale także stronicę, a nawet krótkie informacje o treści cytowanych fragmentów. Katalog tematowy umożliwia nauczycielowi i uczniom pełne wyzyskanie zasobów bibliotecznych do przygotowania na lekcje, omawianych wyżej monograficznych opracowań poszczególnych organizmów. Dlatego należy dążyć, aby każda biblioteka była zaopatrzoną w katalog tematowy.

3. Wypożyczanie książek przeprowadza sam nauczyciel; wyręczanie się uczniami „bibliotekarzami“ zostało zupełnie zarzucone. Zlikwidowano również „bibliotekarzy grupowych“, którzy otrzymywali książki dla pewnej grupy kolegów i mieli regulować wzajemną wymianę; forma ta — przynajmniej w klasie I i II — zawiodła zupełnie, gdyż książki z reguły były zmieniane w bardzo powolnym tempie. Nauczyciel wypożycza książki indywidualnie, określając wyraźnie termin zwrotu, przeważnie krótki (jeden tydzień). Wypożyczanie notuje na karcie własnej książki, a w niektórych bibliotekach także na karcie czytelnika, lub w alfabetycznym wykazie czytelników. Książki wypożycza się przynajmniej 2 razy w tygodniu, zazwyczaj po ostatniej lekcji, a nie po obiedzie, aby wszyscy uczniowie mogli korzystać z biblioteki. Doświadczenie dowodzi, że procent czytelników zależy w bardzo dużym stopniu od dostępności biblioteki. Im częściej odbywa się wypożyczanie, tem więcej młodzież czyta.

Normalnie wypożycza się książki, związane z bieżącymi, lub nadchodzącymi tematami nauczania. Jeśli jednakże zainteresowania niektórych uczniów wybiegają poza ten schemat, nie robi się żadnych trudności w wypożyczeniu im książek z innych działów. Korzystanie z biblioteki jest dobrowolne, bezwzględny przymus czytania, nawet pewnej małej ilości książek, nie jest stosowany.

Lektury przyrodniczej o b o w i ą z k o w e j, w dosłownym znaczeniu, niema. Jednakże istnieje powszechna dążność, aby o ile możliwości każdy uczeń klasy I-ej i II-ej przeczytał pewną minimalną ilość (po 5) książek przyrodniczych, wybranych spośród książek specjalnie zalecanych. Aby temu postulatowi uczynić zadość, dąży się do zaopatrzenia bibliotek przede wszystkim w książki zalecane i to w większej ilości egzemplarzy. Jako liczbę orjentacyjną można przyjąć na każdy oddział klasy I i II po 3 egzemplarze poleconych książek. Poniżej dają wykaz książek specjalnie zaleconych przez

Zjazd Kierowników Ognisk Biologicznych w Wilnie.

- Klasa I. 1) Adolph — Dzień w mrowisku i świat mrówek (łącznie).
 2) M. Siedlecki — Skarby wód.
 3) Hubert (i Strycharski) — Ssaki i ptaki.
 4) Sokołowski — Wędrowki ptaków.
 5) Dyakowski — Wędrowki zwierząt i roślin.
 6) Dyakowski — Badacz dalekiej północy (Dybowski).
 7) Thomson — Zielny rogacz.
 8) „ „ „ Komplet książeczek (wydawnictwo Arcta), obejmujących 12 opowiadań z życia zwierząt.

- Klasa II. 1) Teodorowicz — Dziwy świata grzybowego.
 2) Dyakowski — Nasz las i jego mieszkańcy.
 3) Dyakowski — Rośliny pokarmowe i Nasze zboże (łącznie).
 4) Haberkantówna — Śmietnik.
 5) Szaferowa — Brzoza.
 6) Gayówna — Sosna.

Szczególnego zainteresowania ze strony nauczyciela wymaga umiejętne zorganizowanie czytelnictwa czasopism przyrodniczych. Na terenie klasy I i II w rachubę wchodzi głównie „Kółko przyrodnicze“, które powinno być prenumerowane dla każdego oddziału, oraz indywidualnie przez jaknajwiększą ilość młodzieży. Wdrażanie do regularnego czytania czasopism jest warunkiem, bez którego cała akcja w zakresie czytelnictwa nie wyda pożądaných rezultatów. Chodzi nam wszak o to, aby nasz wychowanek tak przywykł w szkole do lektury przyrodniczej, by później nie mógł się bez niej obejść. Jeśli tego nie osiągniemy, wykształcenie przyrodnicze ogółu inteligencji pozostanie nadal na obecnym niskim poziomie. Jednym ze stosowanych sposobów rozwiązania tej kwestji jest t. zw. czytelnia przyrodnicza, t. j. wyznaczenie 1 lub 2 dni w tygodniu, w których młodzież przychodzi do pracowni przede wszystkim celem czytania czasopism i drobnych urywków z książek.

3. Anatomja i fizjologja roślin kwiatowych w klasie II.

Anatomja i fizjologja roślin kwiatowych jest jednym z tych nielicznych działów biologji, które w ogólnych zarysach wchodziły także w program dawnego gimnazjum. Pomimo to rozwiązanie zarówno całości jak i poszczególnych tematów nastęrcza dotychczas wielu nauczycielom znaczących trudności.

Jedną z zasad, na których opiera się ten dział nauki, jest połączenie anatomji z fizjo-

logią w jednolitą całość, któraby dała pełny obraz życia rośliny, przyczem anatomja ma być potraktowana krótko, w zakresie najniezbędniejszym do zrozumienia zjawisk fizjologicznych. W praktyce jednak anatomja rozrasta się zwykle nadmiernie, to znowu zredukowana jest przesadnie. Właściwy zakres anatomji winien obejmować poznanie skórki z aparatami szparkowemi, miękiszu zieleniowego i śpichrzowego, rur naczyniowych i włókien wzmacniających, a przy drzewach owocowych jeszcze dodatkowo korka, miazgi i drewna. Poznanie tych tkanek da się przeprowadzić na następujących preparatach: skórka liścia, przekroje liścia, łądygi, korzenia i nasienia. Praca uczniów przy tem powinna ograniczać się do wiernego narysowania z każdej tkanki kilku (wystarczy po 3) komórek i do szkiców konturowych, przedstawiających tylko rozmieszczenie tkanek. Preparaty winni uczniowie zawsze próbować przygotować sobie sami, ale z reguły nauczyciel rozdaje im także „do wyboru“ preparaty robione przez siebie, aby na techniczne zabiegi uczniów nie tracić czasu.

Łączenie anatomji z fizjologją próbują niektórzy rozwiązać w myśl słusznej koncepcji „od nasienia do nasienia“. Koncepcja ta jednak trafia na nierozwiązane dotychczas trudności ze względu na zasadę, że w anatomji należy postępować od elementów prostych do bardziej złożonych. Metodyczne opracowanie tej koncepcji byłoby poważną zdobyczą dla dydaktyki biologji. W większości wypadków anatomja jest związana z pobieraniem wody przez rośliny, według następującego schematu: parowanie — skórka i liść; pobieranie wody — korzeń, włosniki, rury naczyniowe; przewodzenie wody — łądyga i jej tkanki. Inne tematy fizjologiczne dają się przerobić przeważnie już bez opracowań anatomicznych.

Inną trudność stanowi konsekwentne przestrzeganie monograficznego opracowania wybranych przedstawicieli. Ciągłe jeszcze zdarza się, że poszczególne narządy, tkanki i zjawiska fizjologiczne są opracowywane na rozmaitych roślinach. Tam gdzie monografia jest zachowana, większość zagadnień przerabia się równolegle na 2-ch roślinach przewodnich: jednoliściennej i dwuliściennej. Najczęściej wybierane są trzykrotka i fasola lub bób; ostatnio bób ma coraz więcej zwolenników ze względu na większą przejrzystość tkanek i efektowne wyniki w hodowlach. Ta równoległość dotyczy jednak głównie fizjologii, bo anatomję przerabia się zasadniczo na jednej roślinie, a drugą traktuje się wyłącznie demonstracyjnie, t. j. uczniowie tylko oglądają preparaty, ale ich nie rysują.

Tematy czysto fizjologiczne następczają trudności ze względu na hodowle, które w okresie zimowym źle się udają. Dobre sto-

sunkowo wyjście z tej sytuacji znaleźli ci, którzy zasadnicze hodowle przeprowadzili jeszcze w I-szem półroczu, od października do grudnia. Niejednokrotnie zawodzą hodowle wodne na pożywkach. Główną przyczyną bywa niedokładne przygotowanie pożywki, z której część soli strąca się w postaci osadu. Jeżeli każdą sól rozpuści się osobno, a potem pomiesza kolejno powoli, w bardzo rozcieńczonych roztworach, to strącanie nie ma miejsca. Celem przyspieszenia wyniku hodowli na różnych pożywkach (woda destylowana, woda studzienna, pożywka Knopa pełna, pożywka Knopa bez azotu) najlepiej jest umieścić w nich duże roślinki fasoli lub bobu, już z tak długimi korzeniami, że można odciąć liścienie; bez liścieni różnice w rozwoju zaznaczają się szybko.

Dość jeszcze częste trudności przy osmozie pochodzą wyłącznie z powodu braku odpowiednich osmometrów. Trudności z interpretacją plazmolizy maleją, gdy się ją ograniczy do badania skórki trzykrotki z barwnym sokiem.

Znaczne są jeszcze trudności z asymilacją węgla. Temat ten przypada w okresie przedwiosennym, kiedy niema młodych roślin wodnych, na których możnaby stwierdzić wydzielanie tlenu, a w akwarjach te rośliny nie zawsze przetrzymują. Niektórzy nauczyciele radzą sobie w ten sposób, że do asymilacji hodują specjalną rasę moczarki o dużych liściach, która zimuje dość dobrze, albo rogatek wytrzymałszy od moczarki, a zastępujący ją z powodzeniem w wydzielaniu tlenu.

Hodowla roślin w atmosferze pozbawionej dwutlenku węgla nie przedstawia już trudności, a jeśli się jeszcze komuś nie udaje, to tylko z powodu nieporządnego zestawienia aparatu. Dużem uproszczeniem tej hodowli jest następujące postępowanie: dwa rozgałęzienia trzykrotki, rosnącej w doniczce, wprowadza się do 2-ch obszernych butli z których jedna zawiera KOH, chłonnego CO₂ z powietrza, druga zaś — kontrolna — tyleż wody i uszczelnia korkiem z waty. Zbadanie na skrobię 3-ch liści: po jednym w każdej butli i liścia rosnącego nazewnątrz butli, daje efektowne wyniki. Nieistotną jest również trudność spowodowana brakiem światła słonecznego, gdyż daje się ono doskonale zastąpić światłem żarówki. Niektórzy nie opracowują jednego z najważniejszych momentów asymilacji, mianowicie roli ciałek zieleni, wskutek czego młodzież nie ma podstawy do zrozumienia całego procesu. Temat ten daje się łatwo opracować na odmianie pelargonji o liściach biało-zielonych, albo na kwitnącej w tym okresie kalji, której biała kolba kwiatowa jest morfologicznie identyczna z zielonemi liśćmi.

W zakresie badania materiałów zapasowych dużem uproszczeniem jest wpro-

wadzenie płynu Haynego (przez pomyłkę zwanego Haynesem), który użyty na zimno jest doskonałym odczynnikiem na białko, dającym reakcję biuretową, a na gorąco odczynnikiem

na cukier gronowy, zastępującym płyn Ferlinga. Płyn Haynego jest wygodniejszym od płynu Fehlinga dlatego, że nie ulega zepsuciu i raz przyrządzony może służyć wiele lat.

Wł. PACZYNSKI (Białystok).

Sprawność fizyczna młodzieży szkolnej w Białymstoku.

I. W s t ę p.

Ocena sprawności fizycznej młodzieży szkolnej doniedawna była zagadnieniem prawie nie do rozwiązania. Brak było „miary” dla tej oceny. W r. 1932, celem wykonania inicjatywy Przewodniczącego Rady Wychowania Fizycznego, rozpoczęto poszukiwania nad znalezieniem podstaw do obiektywnej oceny sprawności fizycznej jednostki. W tej myśli, tego samego roku, w czasie od 1 maja do 15 czerwca, na terenie całego państwa przeprowadzone zostały pomiary wzrostu i wagi oraz próby sprawności fizycznej młodzieży szkolnej i objęły 18,821 osobników, w tem 10.710 chłopców i 8.111 dziewcząt. Zebrany materiał został opracowany przez doc. dr. J. Mydlarskiego i w r. 1935 wydany do użytku szkół p. t. „Tabele miernika sprawności fizycznej dla młodzieży szkolnej”. Od tej chwili ocena sprawności fizycznej młodzieży szkolnej stała się możliwa.

„Tabele miernika sprawności fizycznej” podają normy sprawności dla młodzieży szkolnej w wieku od 10,5 — 19,5 lat dla następujących jej elementów: biegu na 60 m., skoku wzwyż i rzutu piłką palantową. „Tabele” pozwalają określić sprawność fizyczną zarówno w trzech wymienionych ćwiczeniach, jak również sprawność ogólną.

W ustaleniu norm sprawności fizycznej oprócz wieku metrykalnego brana była pod uwagę konstytucja fizyczna (budowa ciała) młodzieży, dlatego, dla określenia sprawności fizycznej jakiegoś ucznia, potrzebne są następujące dane: 1) wiek, 2) wzrost, 3) ciężar ciała, 4) wynik próby sprawności fizycznej w biegu na 60 m., skoku wzwyż, i w rzucie piłką palantową.

Ponieważ wśród szkół męskich, z których był zbierany materiał do opracowania „Tabel”, nie było ani jednej szkoły z rejonu białostockiego, powstaje zagadnienie — czy normy sprawności fizycznej zawarte w „Tabelach” stosują się do młodzieży szkół białostockich lub inaczej: czy sprawność fizyczna młodzieży szkolnej z Białegostoku odpowiada sprawności i fizycznej ogółu młodzieży szkolnej w Polsce?

Przyczynkiem do rozwiązania, próbą rozwiązania, tego zagadnienia niech będzie niniejsza praca, oparta na materiale rekrutującym się z pośród uczniów gimnazjum państwowego im. kr. Zygmunta Augusta w Białymstoku.

II. Metodyka pracy.

Wszystkie pomiary i próba sprawności fi-

zycznej przeprowadzone zostały zgodnie z instrukcją, podaną w wydawnictwie „Tabele miernika sprawności fizycznej dla młodzieży szkolnej”. Badania objęły uczniów klas I, II i III; razem 167 uczniów, w tem 16 uczniów wyznania mojżeszowego. Badania przeprowadzane były w godz. od 13—14,30, w czasie od 1 października do 15 listopada. Próba sprawności fizycznej odbywała się w kostjumach i pantoflach ćwiczebnych, wzrost i ciężar ciała mierzono nago.

Ocena sprawności fizycznej dokonana została według tychże „Tabel”, przyczem kierowano się poniższymi zasadami: 1) do wieku np. 13,5 lat zaliczono uczniów w wieku od 13 lat do 13 lat i 11 miesięcy włącznie, do wieku 15,5 lat, uczniów w wieku od 15 lat do 15 lat i 11 miesięcy włącznie i t. d., 2) zaokrąglenia liczb dziesiętnych do 0,5 i 0,50 włącznie dokonywane były w dół, natomiast od 0,6 i 0,51—w górę.

Ocenę poszczególnych elementów sprawności i sprawności ogólnej dokonano: indywidualnie, w klasach wieku i w grupie ogółu badanych uczniów. Ocena ta wyrażona została w punktach (od 0—100 pkt.) i skali siedmiostopniowej. Za osiągnięcie normy sprawności daje się 50 pkt. Przy odchyleniach od normy in minus odejmuje się od 50, a przy odchyleniach in plus dodaje się do 50 odpowiednią ilość punktów. Stosownie do ilości uzyskanych punktów zalicza się danego osobnika do odpowiedniej sprawności skali siedmiostopniowej, której układ (w/g „Tabel miernika sprawności fizycznej dla młodzieży szkolnej”) jest następujący:

	Ilość punktów	
Sprawność wyjątkowo niska	niżej 0 punktów	
„ niska	0 do 17	„
„ niższa od przeciętnej	17 do 33	„
„ przeciętna	33 do 67	„
„ wyższa od przeciętnej	67 do 83	„
„ wysoka	83 do 100	„
„ wyjątkowo wysoka	wyżej 100	„

Wiek badanych ilustruje tablica 1.

T a b l i c a 1.

Liczebność zbadanych według wieku.

Lat	W I E K							
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	
Razem	3	26	44	44	35	12	3	167

III. W y n i k i.

Bieg na 60 metrów. Charakterystykę sprawności badanych w biegu na 60 m. podają tablice 2 i 2a.

T a b l i c a 2.

Sprawność w biegu na 60 m.

Klasy	W I E K							Liczebność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	
5								2
10		2						
15								1
20					1			2
25			2					2
30			1			1		8
35		1	2	3	1	1		9
40		2	3	2	2			16
45		2	3	2	7	2		21
50	1	3	7	6	3	1		30
55		6	10	9	2	3		22
60		2	2	8	7	1	2	20
65	1	4	4	2	9			18
70	1	3	5	5	1	2	1	12
75		1	4	6	1			1
80			1					2
85				1		1		1
90								
95								
100								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

T a b l i c a 2a.

Sprawność w biegu na 60 m.

Sprawność	W I E K							Liczebność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	
Wyjątkowo niska								2
Niska		2						7
Niższa od przeciętnej			3		2	2		130
Przeciętna	3	20	34	32	31	8	2	27
Wyższa od przeciętnej		4	7	12	1	2	1	1
Wysoka					1			
Wyjątkowo wysoka								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

Analiza powyższych tablic wykazuje, że poszczególne grupy badanych wg wieku uo-

żyły się naogół bardzo zwarcie, czyli innym językiem mówiąc: ich sprawność fizyczna w biegu na 60 m. jest jednolita, wyrównana. W każdej z tych grup, w przygniatającej większości znaleźli się badani na poziomie sprawności przeciętnej i wyżej. Wyjątek stanowi grupa 12, 5-letnich, w której dwu uczniów uzyskało tylko sprawność niską. Nie bez znaczenia jest fakt, iż są to uczniowie wyznania mojżeszowego i należą do klasy pierwszej, albowiem szczegółowe rozpatrzenie wyników uczniów wyznania mojżeszowego w biegu na 60 m wykazuje, iż wszyscy ci uczniowie osiągnęli sprawność przeciętną lub sprawności niższe, a jeden tylko ma sprawność wyższą od przeciętnej, uzyskawszy 69 pkt.

Konstrukcja „Tabel miernika sprawności fizycznej” jest taka, że 68% wszystkich badanych wino znaleźć się w granicach sprawności przeciętnej, pozostali zaś równomiernie w sprawnościach niższych i wyższych od przeciętnej. 68% badanych w wypadku naszym stanowi 114 osobników. Tablica 2a wykazuje, jaką sprawność przeciętną uzyskało 130 osobników, czyli 77,8% ogółu badanych uczniów. Jeśli jednocześnie zważymy, że w sprawnościach wyższych od przeciętnej mamy 28 uczniów, czyli 16,9%, a w sprawnościach wyższych od przeciętnej tylko 5,3%, to mamy niezbity dowód, że sprawność badanych uczniów w biegu na 60 m. jest zadowalająca i odpowiada poziomowi sprawności ogółu młodzieży szkolnej w Polsce.

Skok wzwyż. Charakterystykę sprawności badanych w skoku wzwyż podają tablice 3 i 3a.

T a b l i c a 3.

Sprawność w skoku wzwyż.

Klasy	W i e k							Liczebność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	
5				1				1
10								2
15		2						
20								3
25								
30				1	1	1		11
35								16
40		1	4	1	2	3		19
45		1	4	3	8			25
50		4	3	6	4	1	1	23
55		3	3	6	10	3		24
60		3	8	7	2	2	1	20
65		5	6	8	5			7
70	1	2	7	5	2	2	1	9
75			3	4				6
80	1	1	4	2	1			1
85	1	4				1		
90				1				
95								
100								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

T a b l i c a 3a.
Sprawność w skoku wzwyż.

Sprawność	W I E K							Licz- ność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.6	17.5	
Wyjątkowo niska								
Niska		2	1					3
Niższa od przeciętn.			1	1	1			3
Przeciętna		16	32	31	30	10	2	121
Wyższa od przeciętn.	2	5	10	11	4	1	1	34
Wysoka	1	3		1		1		6
Wyjątkowo wysoka								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

W skoku wzwyż wykazują badani poziom sprawności wyższy jak w biegu na 60 m. Ilość osobników w granicach sprawności przeciętnej wprawdzie zmniejszyła się, lecz nastąpiło przesunięcie do sprawności wyższych, gdyż jednocześnie zmniejszyła się ilość badanych w sprawnościach niższych od przeciętnej. Sprawność przeciętną osiągnęło 72,4% badanych w sprawnościach niższych od przeciętnej znalazło się 3,6% i w sprawnościach wyższych od przeciętnej — 23,9%.

Sprawności: niższą od przeciętnej i niską obsadzili uczniowie wyznania mojżeszowego. Pozostali uczniowie wyznania mojżeszowego uplasowali się w granicach sprawności przeciętnej i tylko jeden (ten sam co w biegu na 60 m.) osiągnął sprawność wyższą od przeciętnej, wynikiem 72 pkt.

Rzut piłką palantową. Charakterystykę sprawności badanych w rzucie piłką palantową podają tablice 4 i 4a.

T a b l i c a 4.
Sprawność w rzucie piłką palantową.

Klasy	W i e k							Licz- ność	
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5		
Sprawność w rzucie piłką palantową w pkt.	5			1				1	
	10			1				1	
	15		2					2	
	20			1				1	
	25								
	30		1		1			2	
	35		1	2	2	2		7	
	40		3	2	2	1	2	10	
	45	1	5	7	3	2	1	1	20
	50		2	6	8	7	2		25
	55	1	3	5	6	6	1		22
	60	1	2	12	8	4	2		29
	65		4	2	3	7	1		17
70		1	2	5	1		1	10	

75		2	2	3	5		1	13
80			1				1	2
85								
90								
95								
100				1			2	3
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

T a b l i c a 4a.

Sprawność w rzucie piłką palantową.

Sprawność	W I E K							Licz- ność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.6	17.5	
Wyjątkowo niska								
Niska		2	2					4
Niższa od przeciętn.		1	2	1				4
Przeciętna	3	21	36	32	29	9	2	132
Wyższa od przeciętn.		2	4	10	6	1	1	24
Wysoka								
Wyjątkowo wysoka				1		2		3
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

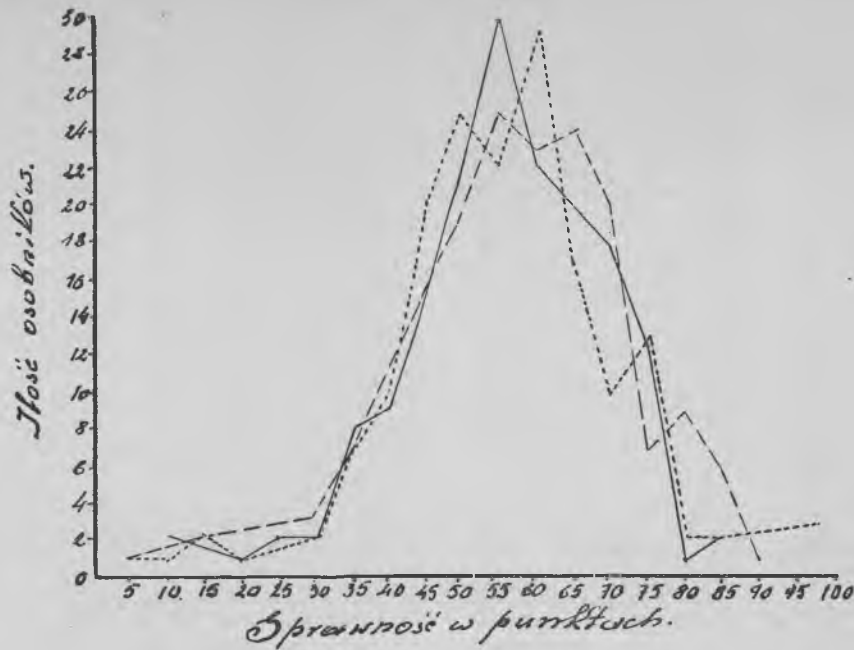
Obraz sprawności badanych w rzucie piłką palantową jest podobny do obrazów dwu poprzednich elementów sprawności, choć więcej zbliża się do sprawności w biegu na 60 m.

Poraz pierwszy mamy tu do zanotowania fakt osiągnięcia przez trzech uczniów sprawności wyjątkowo wysokiej. Uczniowie ci należą do klasy trzeciej.

Ogólnie: sprawność przeciętną uzyskało 79% badanych, w sprawnościach niższych znalazło się 4,7% i w sprawnościach wyższych od przeciętnej 16,3%.

Sprawność w rzucie piłką palantową uczniów wyznania mojżeszowego okazała się naogół niższa od sprawności reszty badanych i tak: czterech z nich uzyskało sprawność niską, trzech — sprawność niższą od przeciętnej i pozostali (9) — sprawność przeciętną.

Dokładną ilustracją przebiegu elementów sprawności względem siebie j-st ich obraz graficzny na rys. 1.

Rys. 1. Graficzne przedstawienie wyników sprawności: a) w biegu na 60 m. —, b) w skoku wzwyż — — —, c) w rzucie piłką palantową

Sprawność ogólna. Sprawność ogólna jest średnią arytmetyczną trzech wyżej omówionych elementów sprawności. Np. dla ucznia, który osiągnął sprawności: w biegu na 60 m. — 62 pkt., w skoku wzwyż — 46 pkt. i wrzucie piłką palantową — 54 pkt., sprawność ogólna wyniesie: $\frac{62 + 46 + 54}{3} = 54 \text{ pkt.}$

Charakterystykę sprawności ogólnej podają tablice 5 i 5a.

Tablica 5. Sprawność ogólna.

Klasy	W i e k							Liczebność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.5	17.5	
5								1
10			1					1
15		1						2
20		1	1					5
25		1	1					6
30								15
35		1	3		1			26
40			1	2	1	2		26
45		5	4	3	2	1		29
50		1	4	8	10	3		26
55			6	6	8	5	1	16
60	1	2	10	7	6	3		8
65	1	4	7	7	6		1	4
70	1	2	5	4	3		1	1
75		3	2	1	1	1		4
80				3		1		1
85				1				1
90						1		1
95								
100								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

Tablica 5a. Sprawność ogólna.

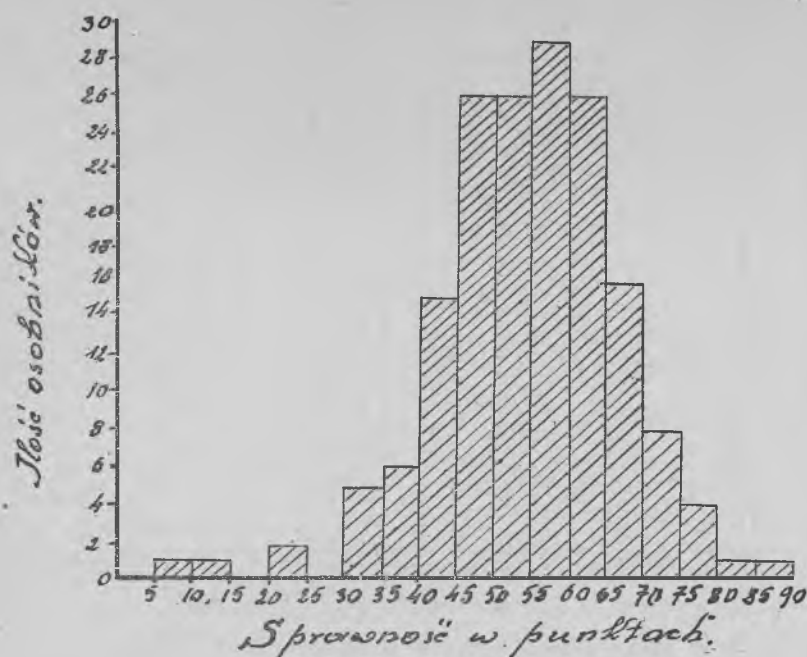
Sprawność	W I E K							Liczebność
	11.5	12.5	13.5	14.5	15.5	16.6	17.5	
Wyjątkowo niska								
Niska		1	1					2
Niższa od przeciętn.		1	3					4
Przeciętna	3	19	34	36	33	9	2	136
Wyższa od przeciętn.		5	6	8	2	2	1	24
Wysoka						1		1
Wyjątkowo wysoka								
Liczebność	3	26	44	44	35	12	3	167

Jak widzieliśmy, poziom poziom poszczególnych elementów sprawności fizycznej był wyrównany, to też sprawność ogólna przedstawia obraz prawie identyczny z obrazami swoich elementów. Wśród badanych uczniów nie znaleźliśmy uczniów np. wybitnych w skoku wzwyż a b. słabych w biegu na 60 m. i w rzucie piłką palantową lub: uczniów wybitnych w rzucie piłką palantową, a słabych w dwu pozostałych elementach sprawności — podkreślamy natomiast, że poziom elementów sprawności u każdego z badanych był wyrównany. Fakty takie świadczą o harmonijnym rozwoju fizycznym badanych.

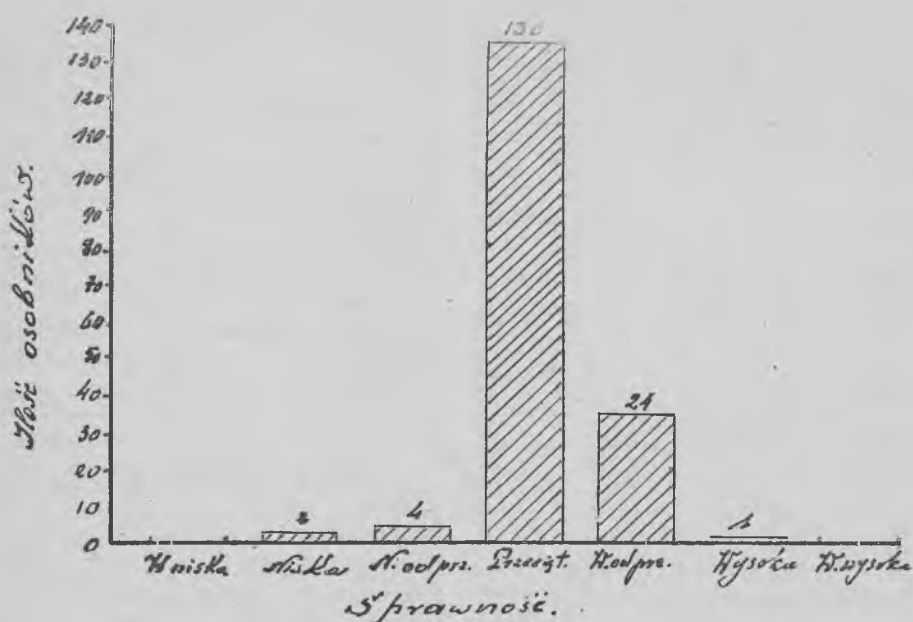
Sprawność ogólną przeciętną osiągnęło 81,4% wszystkich badanych, sprawności niższe od przeciętnej 3,6% i wyższe od przeciętnej 15% badanych.

Uczniowie wyznania mojżeszowego osiągnęli: sprawność niską — 2, sprawność niższą od przeciętnej — 3 i pozostali 11) — sprawność przeciętną z najlepszym wynikiem 66 pkt.

Stan sprawności ogólnej badanych ilustrują rys. 2 i 2a.

Rys. 2. Graficzne przedstawienie wyników sprawności ogólnej.

Rys. 2a. Graficzne przedstawienie sprawności ogólnej w skali siedmiostopniowej.

IV. Wnioski.

1. Sprawność fizyczna zbadanej młodzieży szkolnej w Białymstoku całkowicie odpowiada poziomowi sprawności fizycznej ogółu młodzieży szkolnej w Polsce.

2. Poziom poszczególnych elementów sprawności fizycznej (biegu na 60 m, skoku wzwyż i rzutu piłką palantową) okazał się jednakowy. Jest to niezbitym dowodem, że rozwój fizyczny badanych postępuje harmonijnie.

3. Uczniowie wyznania mojżeszowego ugrupowali się na poziomie sprawności przeciętnej i na poziomach niższych, co nasuwa przypuszczenie, że sprawność fizyczna tych uczniów jest naogół niższa od sprawności fizycznej polskiej.

Na zakończenie pragnę wskazać na cele, jakie mogą dać takie badania dla nauczyciela ćwiczeń cielesnych. Powiedzą one nauczycielowi, mianowicie, czy sprawność fizyczna jego wychowanków zgadza się ze sprawnością fizyczną

młodzieży szkolnej całej Polski, gdy zaś będzie je przeprowadzał okresowo (co rok), posłużą mu do oceny rozwoju sprawności ruchowej tych wychowanków czyli do oceny wyników jego pracy.

Wyniki sprawności fizycznej młodzieży szkolnej należy traktować bardzo krytycznie, szczególnie w wypadkach, gdy one nie osiągałyby norm miernika. Nigdy w takich wypadkach nie wolno forsować uczniów celem do ścigać do cyfr teoretycznych miernika. Sprawność

fizyczna jednostki zależy bowiem od całego szeregu różnorodnych czynników, tak konstytucjonalnych, dotyczących budowy ciała i właściwości fizjologicznych osobnika, jak też od czynników rasowych oraz warunków ekonomicznych środowiska. A jak mówi doc. dr. J. Mydlarski, „Normy, choćby najprecyzyjniej obliczone, pozostają zawsze jedynie schematem, w którym niesposób uwzględnić wszystkich czynników, mających wpływ na sprawność ruchową“.

Przyrządy do realizacji programu fizyki 4 kl. gimnazjum nowego typu.

Uwaga Redakcji: Spis ten opracowany przez Centr. Pracownię Dydaktyki Fizyki w Warszawie nie ma charakteru oficjalnego. Służyć on może do orientacji przy ocenie kosztorysów kompletów przyrządów, które szkoły zamierzają zakupić.

M E C H A N I K A

		Ćw.	Dem.	Ćw.	Dem.
Co się tyczy ćwiczeń to 1 komplet na zespół.					
1. Komplet fizyczny do wyznaczenia środka ciężkości	10 zł.			21. Łożysko kulkowe	6
2. Trzy rodzaje równowagi		12 zł.		22. Wałek metalowy w ramce z zatyczką	12
3. Bryły drewniane, obciążone metalem		35 „		23. Zespół przyrządów do areodynamiki	
4. Sprężyny z szelkami obc. 500 g.	2,70			24. Turbina wodna	8
5. Stożek biegnący pod górę		20 „		25. Koło wodne podsiebierne	11
6. Dynamometry a 7,50, lub 3 w pudełku ze skalą	15			„ „ nadsiebierne	18,50
7. Waga sprężynowa obc. 12,5		1,10		26. Model maszyny parowej	25
8. 2 lódeczki; magnesy		12		27. Młot parowy, tablica	7,50
9. Dźwignie drewniane ze skalą oraz komplet ciężarków	6			28. Model silnika spalinowego 4 taktowego	160
10. Para wag do ważenia listów ze śrub regul. po		4,80		29. Model turbinki parowej	10
11. 3 bloki ruchome alum. oraz 1 stały	16			30. Tablica podwozia	5
12. Kołowrót różnicowy na statywie		8		31. „ samolot	12
13. Równia pochyła na śrub. regul. wyk. prostsze	50 zł.			32. Model regulatora Wolta	14
	35 „			33. Krzesiwo pneumatyczne	26
14. Wielokrążki alum.	18 „			34. Przyrząd do wyznaczenia mechan. równoważnika ciepła	25
15. Klin, model z blokami i szalką		25 zł.		35. Przyrząd do dem. ruchu jednostajnego	5
16. Śruda ostrogwintowana		5,75		36. Metronom	45
17. Tablice zastosowania maszyn prostych		7		37. Sekundomierz z podz. 1 10 sek.	41
18. Koło Moxwella		40		38. Rynienki drewniane lub spadkow-nice	150
wahadło Oberhecka		27,75		39. Wózek z płytą szklaną	43
19. Wahadło matematyczne, soczewki mosiężne	5 zł.			40. Spadek ciał w próżni	27,50
20. Płytki drewniane o różnej powierzchni do wykazania tarcia	2,70			41. Pistolet do wykazania rzutu popoziomego	21
				42. Wąż gumowy do wykazywania fal	3
				43. Sprężyna do fal podłużnych	1,50
				44. Kamerton zwykły	1,50
				45. Kamerton na rezonatorach	35
				46. Monochord	54
				47. Dzwonek w próżni z kloszem	20

	Ćw.	Dem.		Ćw.	Dem.
48. Butla z membraną zamiast dna		2	101. Elektroskop	6	
49. Taca do fal na wodzie		7.50	102. Elektrofor z płytką ebonitową		12
50. Rury do rezonansu (kamerton, wąż gumowy)		22,50	103. Konduktor kulisty na izolatorach		36
51. Model krtani		17.50	104. Pałeczka ebonitowa	2	
52. „ ucha		37.50	105. „ szklana	0.90	
53. Syrena Savarta		12.50	106. Statyw ze strzemiem	4.50	
54. Piszczałka		20	107. Butelki lejdejskie wys. 16 cm.	9	
55. Tuba akustyczna		6	108. Rozbrajacz	2	
56. Tablica instrumentów muzycznych		5	109. Kondensator składany		
57. Listwa, lub pręt z imadłem		18	110. „ stały 1,2 lub 4 mikrf.		16
58. Wahadło rezonansowe (3 sztuki)	8.85		111. Puszka metalowa na opłki	4.50	
E L E K T R Y C Z N O Ś Ć			112. Izolowane podstawki	14	
59. Ogniwko Leclanche małe	4.50		113. Cewka 10000 zwojów z rdzeniem żel.	12.50	
60. Ogniwko Volty	3.50		114. Przelącznik		
61. Akumulator 2 Volty 26 ampg.	19		115. Detektor kryształowy		13.50
62. Druty izolowane o różnych długościach	5		116. Rezonans elektryczny		135
63. Łączniki metalowe	0,60		117. Tablica stacja nadawcza		7
64. Kucz do prądu prosty 1,70, z zamkiem	12		118. Przyrząd do wyładowań elektrycznych (ew. rurki Geisslera)		1.70
65. Wylącznik	20		119. Promienie katodowe		28.50
66. Słupki Holtza	12.50		120. Rura Roentgena		25
67. Iгла magnesowa na podstawce	1.50		121. Kondensator zmienny radjowy		
68. Szpulki z drutami oporowemi	3		122. Multiplikator napięcia Piekary, lub maszyna elektrostacyjna		115
69. Busola (kompas)	0,95		O P T Y K A		
70. Galwanoskop	38		123. Stolik optyczny	85	
71. Aparat Hoffmana do elektrolizy		48.50	124. Ciemnia optyczna	24	
72. Voltometr miedziowy	12		125. Zwierciadło płaskie	0.75	
73. Opornica zatyczkowa 1—40	45		126. Ekran ze szczeliną	2.80	
74. Amperomierz z podz. 1/10 do 3 amp.	40		127. Tafla szklana szlifowana	1.80	
75. Voltomierz „ „ 6 volt	40		128. Peryskop		7.50
76. Amperomierz do prądu zmiennego		55	129. Płytki z różnych ciał		
77. Voltomierz „ „ „		55	130. Pryzmat	2.50	
78. Spiralka w naczyniu szklanem	9		131. Soczewki skupiające	1.20	
79. Spiralka o podw. oporze	9		132. „ rozpraszające	1.20	
80. Grzejnik elektryczny na 110 i 220 volt		25	133. Ekran pionowy	2.60	
81. Druty oporowe z miedzi, żelaza o 0,25; 0,5 mm	0.10		134. Ława optyczna	100	
82. Opornica suwakowa, do 8 52, 3,5 amp.	25		135. Zwierciadło wklęsłe	1	
83. Mostek Wheatstone'a	40		136. Półkrażki szklane z rysą	6	
84. Solenoid	12		137. Lupa	2.50	
85. Elektromagnes	4.50		138. Model oka		24
86. Telegraf model		120	139. Przyrząd wyjaśniający zasadę kinematografu		25
87. Przekaznik		15	140. Aparat fotograficzny z matówką		50
88. Dzwonek elektryczny		3	141. Filtry barwne różnokolorowe		0.40
89. Magnes sztabkowy	1.50		142. Spektroskop à vision directe		70
90. Magnes w kształcie podkowy	1.20		143. Rurki Plücker'a		9
91. Iгла inklinacyjna		60	144. „ z Helem, Neonem i Argonem		27.50
92. Szpulka indukcyjna	27.50			114.50	205.90
93. Prądnicza z kołem napędowym mała	40		Ceny podane mają charakter orjentacyjny.		
94. Magneto	60		Na przyrządy do ćwiczeń przewidywać można 948.35 zł. za 1 komplet na zespół.		
95. Transformator dzwonekowy	6		Na przyrządy do demonstracji zaś 2.357. 0 zł.		
96. Telefon Bella	35		Wykaz nie obejmuje szeregu przyrządów z klasy 3 (np. wagi), przyrządów pomocniczych (np. statywów), prostych modeli drewnianych (stożek, równoległościann, prostopadłościann), pomocniczych naczyń szklanych (np. flaszka Mariotta), elementów instalacji elektrycznej (bezpieczniki, druty, izolatory, żarówki, oprawki etc. i temu podobnych.		
97. Model telefonu nitkowego	12.50				
98. Mikrofon	12				
99. Induktor dl. iskry 30 cm.	165				
100. Bateria anodowa	18				

Z DOŚWIADCZEŃ WYCHOWAWCZYCH.

MARJA KOLENDÓ.

W sprawie planu wychowawczego szkół żeńskich.

Artykuł dyskusyjny oparty na praktyce szkolnej

Szkoła według statutu zapewnia młodzieży z jednej strony „wychowanie na świadomych obywateli Rzeczypospolitej“, z drugiej strony musi dbać o jej „wyrobienie religijne, moralne, umysłowe i fizyczne oraz najlepsze przygotowanie do życia“.

Obowiązek nasz zawodowy, poczucie własnej odpowiedzialności zmusza nauczyciela wychowawcę do obmyślenia planu, wskazującego kierunek i środki, prowadzące do tak ujętego celu pracy wychowawczej, w którym obok szczegółowego rozwinięcia celu uwzględnione byłyby konieczne warunki działania.

Jak wynika ze statutu Gimnazjum, praca wychowawcza nie może obojętnie odnosić się do zjawisk życia bieżącego. Uwzględnienie potrzeb życia, t. zw. „nachylenie praktyczno-życiowe“, zawarte w programach poszczególnych przedmiotów, musi znaleźć swe miejsce i w programach naszej pracy wychowawczej.

Z tych względów przy planowaniu jej w szkole dzisiejszej musimy liczyć się nie tylko z właściwościami psychiki, zależnie od wieku rozwoju oraz płci; ważną rolę przy układaniu programu odgrywają potrzeby życia współczesnego, obowiązki i zadania, jakie przypadają młodzieży w szkole, a potem w życiu sam o dzielnem.

Ze względu na właściwości psychiki młodzieży żeńskiej oraz na pewne tradycje w jej wychowaniu, opracowując program wychowawczy dla klas żeńskich naszego gimnazjum, brałyśmy pod uwagę wszystkie momenty, które powinny złożyć się na całość oddziaływania wychowawczego.

Program szczegółowy narzuca życie bieżące, które pod względem struktury gospodarczej i społecznej, uległe w okresie powojennym dużym przemianom, wysunęło nowe wartości.

W życiu dzisiejszego społeczeństwa demokratycznego coraz większą staje się rola i inicjatywa grup społecznych, powstałych na tle pracy zawodowej lub kulturalno-społecznej, pracujących dla dobra ogółu, dla rozwoju kultury rodzimej i ogólnoludzkiej. Powstałe nowe więzi, jak, narodowa, państwowa, zawodowa, ideowo-stowarzyszeniowa i międzynarodowa, rozwijają się i wzmacniają. Wynikające z nowopowstałych więzi społecznych zagadnienia wymagają należytego ich rozwiązywania w formie umiejętnego

współzycia i współdziałania różnych grup. A tak zamierzony cel osiągniemy przez wychowanie, uwzględniające przemiany dzisiejszej struktury społecznej.

Biorąc to pod uwagę, wychowanie dziewcząt ujęłyśmy jako pracę, idącą w kierunku urobienia w młodzieży cech, które stanowią o wartości człowieka jako: 1) jednostki, 2) pracownicy zawodowej, 3) członka społeczeństwa i 4) obywatelki państwa.

Wychowanie jednostki polegać winno na: rozbudzeniu w młodzieży pierwiastków, które stanowią cechy prawdziwego człowieka, a więc dobra, prawdy i piękna, zrozumieniu ich i uszanowaniu w sobie i innych;

na rozwijaniu woli, która stanowi podstawę przy realizowaniu wszelkich zamierzeń;

na urabianiu szlachetnych uczuć, przede wszystkim solidarności, życzliwości koleżeńskiej;

na kształceniu kultury zewnętrznej.

W programie wychowania człowieka jako jednostki zawarte są postulaty wychowania moralnego, a więc kształcenie dyspozycji psychicznych, wyrażających się w skłonnościach do rzeczy dobrych i wstręcie do czynów złych.

Idealy dobra, prawdy i piękna wysuwać należy, nie ograniczając się tylko do zewnętrznych przejawów i przykładów, ale od wewnątrz podchodząc do zagadnienia ze strony „żywego w tym okresie uczucia“, budzić można w młodzieży ukochanie tych ideałów.

Rozległy zakres tej dziedziny wychowawczej, uwzględniony w programach wielu przedmiotów, realizowany jest przez dostarczanie odpowiedniego materiału do „przeżyć różnych uczuć“, zawartych w czytankach i lekturze dla młodzieży, co stanowi jeden z najważniejszych postulatów nowoczesnej dydaktyki.

Do tej pracy powołani są wszyscy nauczyciele, którzy w zgodnym trudzie ponoszą odpowiedzialność za całość wychowania.

Wielką rolę w wychowaniu dziewcząt odgrywa rozwijanie pierwiastka piękna, czyli kultura estetyczna. Jest to jeden z najważniejszych celów wychowawczych, bo przez kulturę estetyczną przyczyniamy się do podniesienia poziomu kulturalnego życia społecznego. Trzeba tak kierować wychowaniem pod tym

względem, aby wytwarzało ono stałe potrzeby estetyczne. Przedewszystkiem samo otoczenie szkoły musi posiadać wszelkie cechy piękna, znajdującego swój wyraz w czystości budynku i sal szkolnych oraz w estetycznym przyozdobieniu klas. Ogromne znaczenie wychowawcze posiada kształcenie estetyki osobistej uczennicy w higjienie ciała, stroju, mowie, ruchu. Łączy się w tym nauczanie ładu i porządku w pracy, a także kultura zewnętrzna, która w dzisiejszych warunkach wymaga specjalnej troski wychowawczej.

Nakreślony przez nas program kultury zewnętrznej uwzględnia zachowanie się uczennicy w różnych okolicznościach życia, a więc: w szkole, w domu i poza szkołą. W związku z tem omówienie zasadniczych przepisów towarzyskich i ustosunkowanie się wobec rodziców, koleżanek i znajomych w różnych okolicznościach ich życia.

Wychowanie estetyczne łączy się ściśle z kulturą wewnętrzną, z tem, co stanowi wyraz dobra. Będą to szlachetne uczucia względem tych, z którymi człowiek obcuje w życiu, a więc: uprzejmość, uczynność, zgoda, przyjaźń, życzliwość i okazywanie pomocy moralnej i materialnej swym bliźnim; unikanie uwłaczania czci i sławie osób innych; ustosunkowanie się młodzieży do starszych, oparte na posłuszeństwie, szczerości i szacunku; karność, poczucie godności osobistej i odpowiedzialność wobec samego siebie i innych za swe słowa i czyny.

Te zalety zdobywa młodzież przez działanie na nią wielu czynników, wśród których najpoważniejszym jest szkoła: może ona wiele zdziałać, jeśli wybierze właściwą metodę postępowania.

Obowiązkiem naszym jest pomagać młodzieży w samowychowaniu, a więc w pracy samokształceniowej nad poznawaniem i urabianiem własnego charakteru. Młodzież w okresie swego rozwoju sama często wytwarza własne ideały bądź konkretne, bądź abstrakcyjne, znane nam wszystkim jako „tęsknoty do ideałów“ i pragnie być do nich podobna.

Musimy udzielać młodzieży wskazówek, w jaki sposób zalety innych przyswajać sobie, jak kształcić siebie, a więc charakter swój*).

Ponieważ czynnikiem kształtującym charakter jest wola, musimy dopomagać w jej rozwijaniu, wykorzystując wszystkie możliwości wychowawcze bądź przez bezpośredni wpływ wychowawcy, bądź w organizacjach, będących wyrazem życia zbiorowego młodzieży (Harcerstwo, P. W. K., Samorządy).

*) Jako punkt wyjścia do pogadanki na temat urabiania swego charakteru posłużyć może artykuł p. t.: „Samowychowanie“ w miesięczniku „Dla przyszłości“ w Nr. Nr. IX. i X 1934 r.

Przykłady z życia codziennego, prywatnego i szkolnego, społecznego i państwowego, z życia bohaterów narodowych dostarczą nam dużo cennego materiału. Zwłaszcza ważną jest rzeczą podkreślanie, jak wielkie znaczenie ma silna wola w życiu zawodowym i społecznym.

Jest rzeczą powszechnie znaną, że stan zdrowia i samopoczucie fizyczne wpływa na urobienie charakteru. Niedomagania fizyczne źle wpływają na rozwój człowieka. To też w całości kształcenia wychowania człowieka jako jednostki musi być należycie uwzględniony i program wychowania fizycznego. Szkoła w swym programie uwzględnia gimnastykę, gry i zabawy. Jednak często spotyka się u dziewcząt niechęć do ćwiczeń fizycznych, a przerwy śródlekcyjne z programem gimnastycznym nie zawsze cieszą się powodzeniem. Zapewniwszy dziewczętom odpowiednie warunki w tej dziedzinie wychowania, rozwijać w nich powinniśmy zrozumienie dla kultury fizycznej w szkole i w przyszłym ich życiu samodzielnym, wzbudzić potrzebę stosowania ćwiczeń fizycznych bez względu na to, w jakich warunkach znajdują się one w przyszłości.

Wielkie znaczenie dla wychowania ogólnego posiada udział dziewcząt w obozach harcerskich, czy w hufcach szkolnych P. W. K. Poza walorami moralnymi w wychowaniu indywidualnym życie obozowe hartuje fizycznie, przyzwyczajając do wytrzymałości i odporności na niewygody. Niektóre rodzaje ćwiczeń wyszkoleniowych P. W. K. poza uzyskaniem sprawności fizycznych przyczyniają się do opanowania nerwowego, ćwiczą odwagę i zdolność utrzymania równowagi duchowej.

Wychowanie fizyczne łączy się ściśle z wymaganiami higjieny, które, racjonalnie stosowane, zapewniają utrzymanie zdrowia na pewnym poziomie i nie dopuszczają do rozwoju chorób właściwych okresowi pobytu w szkole. Zasady higjieny powinny stać się potrzebą wrodzoną każdej kobiety i szkoła ma duże pole do działania pod tym względem. Zwłaszcza zwrócić należy uwagę na warunki higjieniczne przy odrabianiu lekcyj i higjienę pracy umysłowej.

Ponieważ we wszystkich naszych poczynaniach wychowawczych chodzi nam o cele nie tylko szkolne, ale dalsze dla życia samodzielnego dzisiejszej młodzieży, należy w dziewczętach wyrabiać przekonanie o konieczności spędzania czasu odpoczynkowego w warunkach zdrowotnych i w okresie pobytu swego w szkole i po jej ukończeniu. Niech wiedzą one, że w obecnych warunkach szereg organizacji kobiecych ułatwia krzewienie kultury fizycznej w formie umożliwiania kobietom przebywania w przerwach odpoczynkowych na tle przyrody, w dobrych warunkach klimatycznych. Idea ta łączy się ściśle

z propagandą turystyki, a tego rodzaju sport może się stać ideałem naszych wakacyjnych wyjazdów.

* * *

Dzisiejszy układ warunków socjalnych zmusza kobietę do pracy zarobkowej. Wiąże to się ściśle nie tylko z zagadnieniami ekonomicznymi, ale społecznym dążeniem kobiety współczesnej do pracy samodzielnej w obranym przez siebie kierunku, dokąd pociąga ją własne zainteresowanie, dobra wola i odpowiednie kwalifikacje, w dużym procencie oparte o wyższe studia.

Stanowisko kobiety współczesnej spowodowało wiele zmian społecznych, kulturalnych, co wiąże się ściśle z ogólnymi przemianami w tych dziedzinach. Szkoła dzisiejsza, przygotowując do życia praktycznego, musi w swoim programie wychowawczym szkoły żeńskiej ogólnokształcącej dążyć do wyrobienia w swych wychowankach pewnych cech, pewnego nastawienia psychicznego bez względu na to, w jakim pójdą kierunku w swej pracy zawodowej, względnie urobić w nich właściwego poglądu na rolę pracy ludzkiej i ustosunkowanie się do niej.

Pamiętne winny być dla nas słowa min. Czerwińskiego, „że jeśli chcemy dobrze spełnić swój obowiązek wychowania takiego nowego pokolenia Polaków, któreby dorosło do czekających je obowiązków, to musimy je nauczyć — kochać pracę i umieć pracować“.*)

A więc jedno z najważniejszych zadań dzisiejszej szkoły polskiej to „wyrabianie zamiłowania do pracy i uczenie umiejętności pracowania“.

To też w planie swym nakreśliłyśmy, że wychowanie pracownicy zawodowej ma na celu:

wyrobienie w dziewczętach przeświadczenia, iż praca jest podstawą życia i najwyższym dobrem człowieka i ludzkości;

rozumienie, jak wielkie znaczenie dla społeczeństwa i państwa posiada dobrze wykonywana, choć najskromniejsza praca zawodowa,

Dla osiągnięcia tego celu uwzględniliśmy w planie:

podkreślanie, jak wielką wagę posiada umiłowanie swego zawodu;

zaznajamianie młodzieży żeńskiej z podstawami dobrej organizacji pracy i racjonalnego zużytkowywania czasu, przeznaczonego na odpoczynek i rozrywkę;

zaprawianie młodzieży do solidnego i dokładnego wypełniania swych obowiązków;

pobudzanie jej do samodzielności i twórczej pracy zawodowej;

*) „O nowy ideał wychowawczy” SŁ. Czerwiński.

nauczenie poszanowania wszelkiej pracy pożytecznej, niezależnie od jej rodzajów i w związku z tem właściwe ustosunkowanie się do ludzi na terenie pracy zawodowej;

rozwijanie punktualności, systematyczności i uczciwości w pracy zawodowej, czy społecznej.

Te cechy kształcimy już przez cały okres pracy w szkole w różnych jej przejawach. Na pracę w organizacjach zwracamy wielką uwagę, obserwujemy, czy niema w jej wykonaniu niesolidności, lekceważenia podjętych obowiązków, nie pozwalamy zbyt wiele prac brać na swe barki i już tym sposobem praktycznie kształcimy te cechy, stanowiące o wartości pracy zawodowej.

Atmosfera szkoły, bezpośredni wpływ i przykład personelu nauczycielskiego jest jednym z najsilniej działających czynników. I znów stajemy na myśli słowa zmarłego ministra: stawiał on nauczycielom wymagania intensywnej pracy, gdyż był przekonany, że bez solidnej i porządnej pracy na terenie szkoły, bez osiągnięcia iżełtelnych i trwałych jej wyników nie wykształcimy dla Ojczyzny typusolidnego pracownika. Odrodzonemu Państwu jest potrzebny typ obywatela, któryb dzielną pracą powszednią, a w potrzebie i świętym zapałem walki stwierdzał swój czynny, szczerzy patriotyzm“.**)

Udzielanie młodzieży wskazówek, dotyczących racjonalnego uczenia się, wdrażanie jej do solidności i systematyczności w pracy szkolnej, to są podstawowe warunki oddziaływania w kierunku zamierzonego celu.

W starszych klasach pożądanoby o-mówić z młodzieżą „Technologję pracy umysłowej“ Ruñniańskiego, dobierając rozdziały zależnie od poziomu klasy i jej zainteresowania w tym kierunku. Wskazówki takie mają praktyczne znaczenie ze względu na późniejszą studia uniwersyteckie, lub też dalszą pracę samokształceniową.

Z tem zagadnieniem wiąże się ściśle sprawa naukowej organizacji pracy. Niech młodzież zrozumie, że zasady jej czynią pracę wydajniejszą, skracają czas, zmniejszają wyczerpanie energii ludzkiej, zostawiają czas na rozrywki kulturalne, co w dzisiejszych warunkach społecznych jest rzeczą niezmiernie ważną; zasady jej, stosowane w każdej pracy, umysłowej, czy fizycznej, wpływają na przekształcanie wszelkich warsztatów pracy ludzkiej i ich doskonalenie.

W pięknej książeczce Marji Dąbrowskiej: „Codzienna praca“ znaleźć można materiał do pogadanek w formie głębokich i trafnie ujętych myśli o codziennej pracy ludzkiej, jej znaczeniu i wartości. Autorka podaje szereg jakgdyby przykazań nowoczesnej pracy, obowiązujących

***) „O nowy ideał wychowawczy“ Sł. Czerwiński.

wszystkich pracowników bez względu na stanowisko i nauca, jak trzeba „kochać swej do-
czesny, codzienny dzień, swój dostojny powsze-
dni trud“.

W pracy zawodowej kobiet wielkie znaczenie posiada umiłowanie przez nią swej pracy zarobkowej. Współczesne dążenie ekonomiczno-społeczne, aby „na właściwym miejscu był właściwy człowiek“ sprawia, że wybór zawodu jest rzeczą ważną i wymaga odpowiedniego przemyślenia i przygotowania. Dzisiejsza ciężka sytuacja ekonomiczna, będąca wynikiem stosunków powojennych, odgrywa również ważną rolę przy decydowaniu o wyborze drogi pracy zawodowej.

Wiemy dobrze, iż do najtrudniejszych zagadnień, wobec których staje młodzież w chwili ukończenia szkoły, należy wybór zawodu. Wychodząc ze szkoły ogólnokształcącej wprost do życia zawodowego, czy też mając wybrać dalszą drogę kształcenia się, młodzież z trudem decyduje się na wybór rodzaju pracy zarobkowej ze względu na stosunki koniunkturalne w tej dziedzinie. Pewne zawody uległy już nasyce-
niu i świeży dopływ pracowników nie znajdzie w nich zatrudnienia lub obniży zarobki dotychczasowe. Mimo to zastępy młodzieży starają się znaleźć zatrudnienie w dziedzinie uważanej za wyższą, czy szlachetniejszą, choć pracownicy tego zawodu ledwie wegetują, gdy tymczasem pominięte zostają placówki wartościowe pod względem społecznym, które zapewnić mogą i powodzenie materialne i duże zadowolenie moralne.

Źle pojęty u nas „arystokratyzm zawo-
dowy“ przeszkadza w prowadzeniu racjonalnej polityki pod tym względem, któraby chroniła społeczeństwo przed jego zgubnymi skutkami w obecnych warunkach gospodarczych. Życie współczesne wymaga od młodego pokolenia, wcho-
dzącego w życie, umiejętności przystosowania się do zmiennych warunków życia i pracy. W interesie społeczeństwa i młodzieży należałoby przy wyborze zawodu przewidzieć, w jakim kierunku będą w przyszłości niedalekiej potrzebni pracownicy.

Szkoła, prowadząc obserwacje psychologiczne, może podać niejedną radę; szkoła niekiedy orientuje się lepiej, na jakim terenie jest popyt na pracowników tego, czy innego typu. Trzeba z młodzieżą omówić wszystkie możliwe rodzaje zajęć dla kobiet, uwzględniając dane statystyczne, ilustrujące procentowo udział jej na placówkach, odpowiadających pod względem rodzaju pracy właściwościom i dyspozycjom fizycznym i psychicznym kobiety. Należałoby także omówić i nowopowstałe warsztaty pracy kobiecej, a nawet ułatwiać młodzieży w miarę możliwości po ukończeniu szkoły zdobycie pracy

w tych warsztatach, co będzie przejawem troski o swe absolwentki i ich dalsze losy życiowe.*)

Ze względu na pewną liczbę uczennic opuszczającą gimnazjum po kl. VI, dobrze byłoby poruszać tę sprawę już w kl. VI i wskazać uczniom możliwości zdobycia w ciągu krótkiego czasu dodatkowego wykształcenia zawodowego.

Jednym z najważniejszych współczesnych zagadnień wychowawczych jest „ukształtowanie człowieka, zdolnego brać świadomie udział w społecznym życiu zbiorowości.“**) Jeśli weźmiemy pod uwagę, że na kształtowanie się pewnych cech psychicznych jednostki, czy grupy wpływa w dużej mierze środowisko, musimy jako wychowawcy postarać się o stworzenie takiego środowiska, w którym kształciłyby się typy, uważane przez nas z tych czy innych względów ideologicznych za wartościowe.

W dzisiejszym układzie stosunków społecznych jest dużo środowisk o różnym zakresie oddziaływania, lecz w pierwszym rzędzie wymienić należy szkołę. Oddziałując na młodzież przez szereg lat oraz pracując w formach zorganizowanych i świadomie kierowanych, szkoła musi wywierać pewien wpływ psychiczny, na swe wychowanki, musi kształcić pewne typy psychiczne które najczęściej ustalają się już na zawsze w formie przez szkołę nadanej.

Nie zgodzę się ze zdaniem często spotykanym w sferach nauczycielskich, że powodzenie pracy w organizacjach uczniowskich zależy od zdolności wrodzonych do pracy społecznej poszczególnych uczennic.

Mojem zdaniem szkoła może urabiać jednostki bierno lub czynne, egoistów, czy społecz-
ników. Jeśli więc chcemy świadomie wytwarzać wartościowe i potrzebne typy psychiczne, a więc czynne, twórcze, uspołecznione, musimy tak zorganizować pracę naszą wychowawczą, aby szkoła stała się środowiskiem społecznym o wielkim znaczeniu.

Z tych względów w planie naszym wychowawczym uwzględniłyśmy wychowanie przyszłego członka społeczeństwa, co zamierzamy osiągnąć przez:

kształcenie uczuć solidarności koleżeńskiej
rozwijanie karność i posłuszeństwa wzglę-
dem władzy zgóry naznaczonej, czy też wybra-
nej przez siebie;

*) Wielką pomoc w rozmowach na ten temat okazać może książka, wydana przez Z. P. O. K. p. t. „Almanach“ do spraw kobiecych, podająca sporo informacji o pracach kobiet w oparciu o organizacje kobiece w Polsce. Uzupełniać należy wiadomościami z pism codziennych i okresowych, zwłaszcza kobiecych.

**) „Zrąb“ Nr. 1 — J. Jędrzejewicz — „Współczesne zagadnienia wychowawcze“.

zachęcanie do życia społecznego już na terenie szkoły w organizacjach uczniowskich;

wpajanie przekonania, że należy brać czynny udział w życiu społeczeństwa, którego się jest członkiem;

uświadamianie młodzieży, czym jest życie zrzeszeniowe, a więc: związków grupujących pracowników określonego zawodu oraz kulturalnych i sportowych.

Zaczynamy pracę uspołeczniania młodzieży od strony praktycznej. Nim zrozumie ona, czym jest więź organizacji zawodowej, czy ideowej, musi najpierw czuć się częścią małej komórki organizacyjnej, jaką jest klasa, a przez nią szkoła. Rozwijanie poczucia honoru klasy i szkoły, poczucia odpowiedzialności i troski o ich pracę i opinię, to są drogi, dzięki którym kształcą się uczucia solidarności społecznej, pogłębiane stopniowo w miarę osiąganego dojrzałości umysłowej i ogólnego rozwoju psychicznego.

Jakie formy organizacyjne posiada praca tak nakreślona, zależy to od warunków lokalnych szkoły i indywidualnych potrzeb młodzieży. Może to być organizacja samorządu, która występuje niekiedy na terenie szkół średnich pod różnymi postaciami. W większości szkół istnieją samorządy w formie terytorjalnego samorządu, którego podstawową komórką jest klasa. Spotykamy również samorządy uczniowskie, oparte i podzielone na sekcje jako grupy funkcyjne. Do takich organizacji należy „Bratnia Pomoc”, jeśli poszczególne sekcje obok celów materialnych związane są z celami ideowymi i ogólny plan wychowawczy szkoły związany jest z życiem „Bratniej pomocy” uczniów, którzy obejmują całą pracę społeczną swych kolegów.

Takie same założenia może mieć „Spółdzielnia uczniowska”, uważana przez wielu niesłusznie za organizację, odpowiadającą jedynie typowi szkoły zawodowej. „Spółdzielnia uczniowska” mimo formy odrębnej może realizować idee przewodnie samorządu, jeśli w założeniach swych ujmuje obok celów materialnych i cele wychowawcze. Zresztą sama idea spółdzielcza ma na celu wychowanie człowieka dla celów współżycia i współdziałania, a przeniesiona na teren szkoły i mocno związana ze współczesnymi celami wychowawczymi, spełni swe zadanie.

Uznanie dla wartości pracy „Spółdzielni uczniowskiej” wyraził autor książki o „Samorządzie Szkolnym”. dr. Ferriere, który w czasie swej podróży po Polsce zapoznał się z książką Dąbrowskiego p. t.: „Spółdzielnie Uczniowskie” i w ich organizacji znalazł urzeczywistniony ustrój samorządu szkolnego.

W wyższych klasach należy przy-

stąpić już do omówienia roli pracy kobiety współczesnej w życiu społecznym. Dziewczęta na podstawie lektury gazet codziennych i pism okresowych zdobywają same informacje o istniejących organizacjach kobiecych, ale są to wiadomości bardzo ogólne i niedokładne. Moim zdaniem należy zapoznać je z istniejącymi na terenie miasta stowarzyszeniami, do których należą ich matki, wychowawczynie, aby pracę ich mogły bezpośrednio obserwować. Ma to ogromne znaczenie pod względem wychowawczym, bowiem informowanie o związkach kobiecych i wskazywanie obowiązków wstąpienia w ich szeregi po ukończeniu szkoły, nie będzie czczym frazesem, ale zachętą do pracy, przy której warsztacie znajdą żywe i bliskie przykłady.

W naszych warunkach zaznajamiamy młodzież żeńską z ideologią i pracą bezpośrednią Z. P. O. K. i O. P. K. do O. K. W organizowaniu tej ostatniej placówki starsze uczennice z hufca szkolnego brały czynny udział. Łączą się z tem wycieczki społeczne, które mają na celu poznanie działów pracy tych organizacji i stanowią dobrą szkołę wychowania społecznego. Wycieczki, dla tego celu wychowawczego organizowane, winny uwzględniać zwiedzanie przedszkoli, żłobków, punktów odżywczych dla biednej dziatwy, świetlic i innych rodzajów pracy społecznej, zależnie od warunków lokalnych.

Najstarszą młodzież należałoby wprowadzać na ciekawsze i pożyteczne zebrania organizacyj, na których omawiane będą tematy, związane z zagadnieniami, omawianymi w szkole, lub interesujące dziewczęta ze względu na aktualne sprawy ogólne, czy dotyczące pracy społecznej kobiet. Mam na myśli posiedzenia sekcji wychowania polityczno-obywatelskiego Z. P. O. K., na których zgodnie z programem członkinie podejmują pracę samokształceniową w kierunku poznania całokształtu współczesnego życia polskiego, a więc jego dziedziny politycznej, społecznej i ekonomicznej. To samo odnosi się do posiedzeń Koła Lokalnego O. P. K. do O. K., na których wygłaszane są interesujące dziewczęta referaty, jak np.: „Udział kobiet w walkach o niepodległość”.

Lektura jednego chociażby z pism kobiecych, znajdującego się w czytelni szkolnej, może być pomocą w wyrabianiu u dziewcząt nastawienia do interesowania się ruchem społecznym kobiet nie tylko w Polsce, lecz i zagranicą, a także może być punktem wyjścia do omówienia koniecznych warunków pracy społecznej, a więc pracy w zespole, w gromadzie.

Warunki życia współczesnego wciągają coraz szersze kręgi społeczeństwa kobiecego do pracy zarobkowej, wymagającej w przeważają-

cym procencie życia w gromadzie; również warunki życia państwowego stawiają przed każdym uświadomionym obywatelem polskim konieczność tej, czy innej pracy społecznej, a tem samym życia w określonym zespole. A więc zarówno na terenie pracy zawodowej, jak i społecznej żyjemy w gromadzie i ta sytuacja zmusza do wyrobienia w sobie zasad postępowania względem naszych współpracowników, czyli kultury życia zbiorowego.

Kobiety, wiekami ograniczone do życia w rodzinie, w dużym stopniu zdradzają brak tradycji życia zbiorowego. Przy znacznym już postępie w tym kierunku spotyka się często u nich niezdolność do zgrania się i harmonizowania we wspólnym wysiłku, a brak wytrwałości i konsekwencji, często spotykane przesady społeczne, nieuznawanie słuszych zasad demokracji, niejednokrotnie dyskwalifikują je w pracy społecznej.

Szkoła dzisiejsza przy swoich metodach postępowania wychowawczego idzie świadomie i celowo do wyrobienia innego nastawienia psychicznego przyszłych obywateli Państwa. I dlatego nasze wychowanki może mniej od nas przeżywać będą przykrości i rozczarowania na polu swej pracy społecznej, jeśli wejdą do niej z pewnymi zasadniczymi założeniami. Niech zrozumieją one, że kto jest uczestnikiem kultury jest tem samym dłużnikiem wobec tych, których życie nie dopuściło do zdobycia jej, a więc praca społeczna jest naszym obowiązkiem, a nie łaską, fantazją, a co najmniej — modą.

Z tego wynika konieczność pracy społecznej absolutnie bezinteresownej, a więc wykluczającej liczenie na wdzięczność. Kto wchodzi w życie społeczne, musi rozumieć, że trzeba służyć zespołowi najlepszymi wartościami duszy swej w związku z tem rozważyć dokładnie wybór rodzaju pracy i środowiska, Kto chce służyć najwyższymi wartościami swej duszy, nie może się rozpraszać i dla dobra zespołu wybranego powinien ograniczyć teren pracy, uzależniając jej rozmiary od własnych sił i czasu.

Ten ostatni warunek trzeba brać pod uwagę i ze względu na to, że praca społeczna może kolidować z obowiązkami kobiety matki w dziedzinie wychowywania własnych dzieci. Praca nad wyzwoleniem najpiękniejszych cech duszy i charakteru dziecka swego, zapewnienie mu tężyzny moralnej i fizycznej, co w ogólnym całokształcie czynników wychowujących przyszłego obywatela Państwa w dużej mierze przypada na rodzinę i matkę, nie może być zaniedbywana przez kobiety kosztem ich pracy społecznej. Przy licznych dla niektórych kobiet obowiązkach wychowawczych, a niekiedy i zawodo-

wych, należenie do organizacji choćby tylko dla podkreślenia solidaryzowania się z jej ideologią, poparcie materialne, względnie praca dorywcza dla dobra stowarzyszenia, może zapewnić poczucie spełnianego dobrze obowiązku społecznego.

Tak jak w dziedzinie zawodowej życie bieżące zmusza pracowników wszystkich typów do ustawicznego pogłębiania swej wiedzy fachowej, tak samo pamiętać należy, że i współczesna praca społeczna wymaga bądź to fachowości, bądź stałego samokształcenia i samowychowywania. Bo tylko w takich warunkach spełniać można zaszczytnie swój obowiązek pracy społecznej.

* * *

Ponieważ szkoła dzisiejsza uwzględnia wszystkie momenty praktyczno-życiowe, uważamy także za swój obowiązek wobec naszych wychowanków wzbudzać w nich zainteresowanie sprawami, często lekceważonemi przez kobiety, a które w dzisiejszych warunkach podnoszenia się kultury i zachodzących zmian społecznych i ekonomicznych odgrywają ważną rolę. Z tych względów wśród organizacji kobiecych, omawianych przez nas, znajdują się i te, które łączą kobiety dla celów ulepszenia warunków pracy domowej, informowania kobiet o tem, jak współczesne gospodarstwo domowe ulega gruntownej zmianie.

Idea taylorizmu, która stała się podstawą reorganizacji życia ekonomicznego, przeniknęła i przystosowana została do zatrudnień w gospodarstwie domowym. Powstaje wśród kobiet ruch, mający na celu opracowywanie jakgdyby metody gospodarstwa domowego. Obudzone zainteresowania w tym kierunku jednoczą kobiety. Zagadnienia, tak żywo poruszane zagranicą, są dziś i w Polsce potrzebą chwili, czego dowodem organizacje, jak: Związek Pań Domu, Koło Studjów Gospodarstwa Domowego, których celem jest uświadamianie kobiet o zdobyciach naukowych i technicznych w tej dziedzinie.

Bodźcem do uproszczonych sposobów pracy w domu są dziś z jednej strony samowystarczalność w zakresie pracy domowej, spowodowana względami oszczędności w dzisiejszej ciężkiej dla wielu rodzin sytuacji materialnej, a z drugiej warunki gospodarowania w domu, wynikające ze stanowiska kobiet w pracy zawodowej i społecznej. Zapoznanie się z uproszczonymi sposobami prowadzenia gospodarstwa domowego, z technicznymi udogodnieniami pod tym względem, pozwolą kobietom na łączenie obowiązków pań domu z pracą społeczną, dadzą im możliwość przeznaczenia więcej czasu na lekturę, na rozrywki kulturalne.

Lecz nietylko techniczne udoskonalenia w gospodarstwie domowym powinniśmy mieć na wzglę-

dzie, ale także i metody pracy. Gospodarstwo domowe dziś wymaga teoretycznego przygotowania. Musimy się orjentować w wartościach kalorycznych i odżywczych, znać zasady dietetyki i higieny. Te ostatnie odnoszą się także w dużej mierze do dziedziny unowocześnień mieszkań, które w dzisiejszych warunkach odgrywają w każdej rodzinie ważną rolę. A źródłem zdobywania tych teoretycznych wiadomości może być fachowa literatura i czasopisma.

Całokształt prowadzenia domu nakłada na kobietę obowiązki administracyjne, organizacyjne i kalkulacyjne. Jeśli się weźmie pod uwagę, że większa część dochodów przechodzi przez ręce kobiet i „od umiejętności gospodarowania zależy dobrobyt całego narodu“, uważam za konieczne, choćby w związku z obchodzonym rokrocznie „Dniem Oszczędności“ omawiać potrzebę prowadzenia rachunkowości domowej, opartej o budżet, z czego wynika, że każdą pracę trzeba obmyśleć, ułożyć, przygotować i wówczas dążyć do jej wykonania. To też układanie budżetów zmusza do stosowania wydatków umiejętnie, rozwija zmysł oszczędności, uczy porządku, ładu i dobrego orjentowania się w potrzebach rodzinnych. Wykształcona pod tym względem kobieta na terenie własnego domu będzie pożytecznym pracownikiem i na terenie społecznym.

W tych rozważaniach chodzi nie tylko o moment ekonomiczny. Chodzi także o ustosunkowanie się współczesnej kobiety, jako pani domu, do spraw swej pomocnicy domowej, o inny stosunek do człowieka, przeważnie ciężko i bez wytchnienia pracującego. Musi ten stosunek ulec zmianie. Jeśli wprowadzamy techniczne udoskonalenia i nowe metody pracy w naszym gospodarstwie domowym, to także przez wzgląd na nią, na oszczędzanie jej sił, często niepotrzebnie marnowanych i zdobycie dla niej czasu dla siebie, na rozrywki kulturalne.

Jak ważną rolę w dzisiejszych stosunkach społeczno-gospodarczych odgrywa potrzeba zmian i przystosowanie się do nowych warunków życiowych organizacji gospodarstwa domowego, świadczy o tem rozszerzający się ruch spółdzielczy wśród kobiet, tak słabo rozwinięty u nas w Polsce, natomiast przejawiający swą żywotność w wielu państwach pozaeuropejskich, czego dowodem powstała w okresie powojennym organizacja „Międzynarodowej Ligi Kooperatystek“.

Idea spółdzielcza powinna być znana młodzieży żeńskiej z wielu względów*). Kobieta jako główny nabywca artykułów pierwszej

*) „Kobieta, której na imię miliony” — Rzecz o zadaniach kobiet w życiu spółdzielczym — napisała dr. Marja Orsetti — Wydawnictwo Stowarzyszenia „Służba Obywatelska“.

potrzeby, mających decydujące znaczenie w gospodarstwie każdego kraju, rozdziela jakby według własnego uznania siły życiowe przedsiębiorstwom handlowym, czy przemysłowym. Przeto na kobietę spada w gruncie rzeczy odpowiedzialność za to, co się wytwarza i w jakich warunkach wytwarzanie się odbywa.

Ruch Spółdzielczy połączony jest przytem z ruchem kulturalnym. Kobiety, zajęte przez cały tydzień tysiącem drobnych, powtarzających się spraw, nie mają częstokroć sposobności do rozszerzania swych zainteresowań, do zdobywania wiedzy niezbędnej dla zorientowania się w zawiłych stosunkach politycznych, czy społeczno-gospodarczych doby obecnej. To też ruch spółdzielczy kobiet wychodzi poza sferę zainteresowań zjawiskami produkcji i konsumpcji, dążąc do organizowania racjonalnego, to jest oszczędnego pod względem sił i czasu warunków pracy domowej kobiety i zarzuca przedpotopowe metody gotowania i prania.

Polski kobiecy ruch spółdzielczy rozwija się w Kołach Czynnych Kooperatystek, istniejących w znaczniejszych miastach naszych i podejmujących propagandę tego ruchu wśród kobiet w ośrodkach miejskich i wiejskich.

Sprawa rozwoju ruchu spółdzielczego w różnych jego przejawach wiąże się ściśle z możliwościami powstawania nowych placówek kobiecej pracy zawodowej i o tem należy zapominać przy udzielaniu rad i wskazówek młodzieży żeńskiej w sprawie wyboru zawodu.

* * *

Wychodząc z założenia, że „wychowanie świadomych swych obowiązków i twórczych obywateli Państwa“ jest celem ostatecznym naszej pracy wychowawczej, ujmujemy w bardziej szczegółowy sposób wychowanie obywatelki Państwa. Osiągamy je przez:

- wychowanie w kulcie własnego Państwa;
- rozwijanie zrozumienia konieczności nieustannej pracy i poświęcenia dla Państwa i jego przyszłego rozwoju;
- rozwijanie poczucia odpowiedzialności obywatelskiej
- wpajanie przeświadczenia o łączności z ogółem obywateli;
- szanowanie praw państwowych i spełnianie obowiązków wobec państwa, wdrażanie do tego przez stosowanie się do przepisów obowiązujących już na terenie szkolnym.

Zagadnienie wychowania obywatelsko-państwowego jest przedmiotem licznych rozważań na łamach naszej prasy zawodowej i znalazło swój wyraz w programach poszczególnych przedmiotów, wplotło się w całe życie szkoły, obejmując

je kręgi i pozaszkolne, czego dowodem praca wychowawcza organizacji starszego społeczeństwa.

Młodzież już w szkole musi przygotowywać się do umiejętnej i twórczej pracy społecznej i obywatelskiej dla dobra Państwa i na gruncie szkoły wdrażać się do podporządkowania interesu osobistego i grupy klasowej — interesom ogólnym szkolnym, a potem w życiu samodzielnym — grup społecznym i politycznym interesom Państwa.

Młodzież powinna przejąć się myślą, że jej praca nad sobą, praca społeczna, ogólny wysiłek społeczeństwa całego, dążący do podniesienia poziomu kulturalnego i moralnego w Polsce, to praca dla Państwa.

Nadto młodzież żeńska powinna zrozumieć, że współczesna kobieta polska, posiadająca pełne prawa i obowiązki obywatelskie, musi interesować się życiem politycznym, a więc brać w niem udział ze względu na współodpowiedzialność za formy rządu i losy Państwa.

Wielki wpływ na kształtowanie człowieka obywatela mają postacie historyczne. Jeśli przyjrzymy się postaciom naszych wodzów narodowych w czasach przedrozbiorowych, a potem zanalizujemy życie tych, co szli do walki o wolną i niepodległą Polskę aż do chwili Jej wyzwolenia; jeśli wnikiemy w życie Marszałka Piłsudskiego, którego życie całe jest szkołą pracy społecznej, — przekonamy się, że wszyscy oni pracą swą, poświęceniem życia całego działają wychowawczo na współczesne młode pokolenie.

Obok postaci męskich na wychowanie dziewcząt wpływają i postacie bohaterki.*)

Chwila dzisiejsza wiąże się najściślej z tak niedawną jeszcze epoką walki o niepodległość, która dała szczęście współczesnemu pokoleniu żyć w wolnej Polsce. Znaczny zastęp dzisiejszych kobiet brało w tej walce bezpośredni udział. Mają one już swoją historję jako harcerki i strzelczynie, członkinie Ligi Kobiet i Legji Ochotniczej, nieustraszone kurjerki i Brygady Legjonów Polskich i bohaterkie członkinie

*) „Kobieta współczesna” r. 1928 Nr. 45, 46, poświęcone pamięci zmarłych dla kraju.

Jaworska — Marja Dulębianka.

„Służba społeczna” Koło Stowarzyszenia, „Służba obywatelska”, „Wierna służba” — Praca zbiorowa — Księg. Wojskowa, Warszawa.

„Służba ojczyźnie” — Praca zbiorowa — Księg. Wojskowa, Warszawa.

J. Ziemiański — Praca Kobiet w P. O. W. Wschód, Warszawa.

J. Grabiec — Czerwona Warszawa przed ćwierć wiekiem, Poznań.

Polskiej Organizacji Wojskowej. Z tych przeżyć w walce o wolność zrodziła się niezłomna wola dalszego współdziałania w dziele odrodzenia, chęć służenia wszystkimi siłami odzyskanemu Państwu. Nie brakło gorliwych rąk kobiecych na żadnym posterunku, przy żadnym warsztacie pracy społeczno-państwowej w nowopowstałym państwie. One to potem stają do pracy organizowania stowarzyszeń kobiecych, które za cel swój mają pracę dla państwa, dla wspólnego dobra.

Piękny przykład do naśladowania dla młodego dorastającego pokolenia kobiet polskich. I one wraz ze starszym społeczeństwem winne zrozumieć, że skoro w zaraniu odzyskanej niepodległości zdobyły pełne prawa obywatelskie, muszą dorastać do wysokości zadania i rozumieć, że być obywatelem, to znaczy dbać o wspólny, najdroższy skarb, jakim jest własne państwo, podporządkować osobiste ambicje, cele i sprawy interesom wspólnym, pracować uczciwie z tą wiarą, że praca ta jest częścią składową wielkiej całości, której na imię — Państwo.

Wnikający w psychikę młodzieży wychowawca musi stwierdzić, że ona sama domaga się zbliżenia do problemów współczesnej chwili i pragnie stać się czynnym członkiem bujnie rozwiniętego życia polskiego. A skoro tak, musi oprzeć się na pewnych podstawach, musi poznać szeroki zakres poczynań społeczno-państwowych, musi zdobyć głębokie przeświadczenie że „sprawa utrwalenia i ubezpieczenia całości i niepodległości Państwa jest zagadnieniem większym, cięższym, trudniejszym od tego, które pod koniec wojny światowej zostało dokonane, dając nam zjednoczoną i wolną Ojczyznę“.**)

Ale w jaki sposób zapoznać młodzież z tem wszystkim, co stanowi istotę współczesnych prac społeczno-państwowych i przygotować ją dostatecznie do rozumienia konieczności czynnego współdziałania we wszystkich dziedzinach życia społeczno-państwowego?

Wiele jest dróg, wiodących do osiągnięcia tak zamierzonego celu. Sprawę tę realizujemy na lekcjach przez uwzględnianie momentów aktualizacyjnych tam gdzie można je wysuwać, lub gdzie przede wszystkim sama młodzież je wysuwa. Wprowadzamy omawianie tematów, poruszanych w gazetach, a dotyczących zagadnień i spraw bieżących. Ale jednym z najważniejszych czynników, wytwarzających w

***) „Dysproporcje“ Kwiatkowskiego, książka, zasługująca na to, aby polecać ją dojrzalszej młodzieży, a niektóre poruszane w niej zagadnienia, według mnie, powinny stać się przedmiotem rozważań nawet Rad Pedagogicznych ze względu na wartości wychowawcze społeczno-państwowe.

duszy młodzieży właściwy stosunek do współczesności, to odpowiednia książka, która uzupełni i dopowie to, czego nauczyciel z rozmaitych względów nie wyczerpał. To też dobra organizacja czytelnictwa jego pogłębienie i wzmożenie wśród młodzieży ma wielkie znaczenie.

Odpowiednio dobra książka może pobudzić „młodych czytelników do myślenia o zadaniach i zagadnieniach współczesnego życia Polski”,*) bo „jedno z najważniejszych zadań wychowawczych w Polsce dzisiejszej to wyrabianie nowego twórczego patriotyzmu, zwróconego swymi ambicjami przedewszystkiem w przyszłość. Trzeba wyrabiać w naszej młodzieży kulturę duchową, polegającą na odwadze moralnej

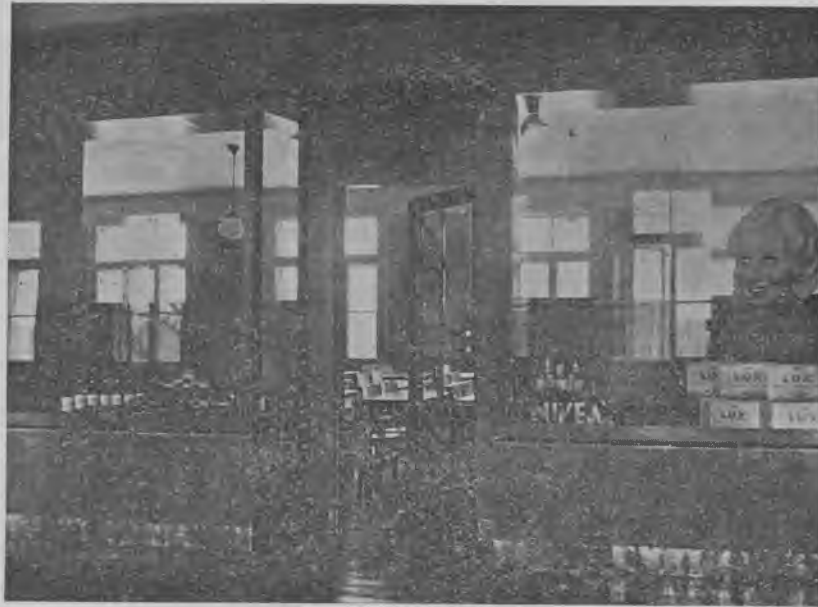
przy stawianiu sobie celów życiowych, na rozumieniu i odczuciu piękna wysiłków w walce o nowe życie, na realizowaniu misji dziejowej, która przypadła w udziale naszemu odrodzone-mu Państwu“**).

Ujmując w ten sposób ideał pracy wychowawczej szkoły dzisiejszej, słusznie ś. p. min. Czerwiński podkreślał, że „chodzi mi o to, aby za pośrednictwem najlepszych piór naszej literatury wzbudzić w duszach młodzieży zrozumienie świętej powagi życia, jego olbrzymich perspektyw które mogą pchnąć dusze ku ulepszeniu tego, co wymaga naprawy, chodzi mi wreszcie o wpojenie w młodzieży przekonania, że prawdziwy i najwyższy patriotyzm — to praca, walka i ofiara dla górnej i radosnej przyszłości“***).

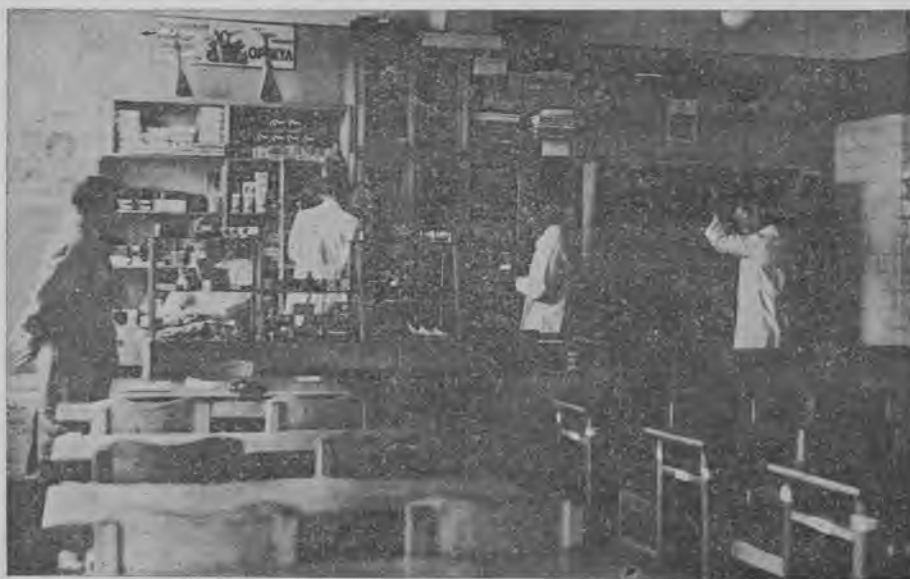
*) **, ***) „O nowy ideał wychowawczy” Śl. Czerwiński.

SZKOŁA I JEJ ŻYCIE W ILUSTRACJI.

**Gimnazjum Kupieckie Pol. Tow. Krzewienia Wiedzy Handl. i Ekonom.
w Białymstoku.**

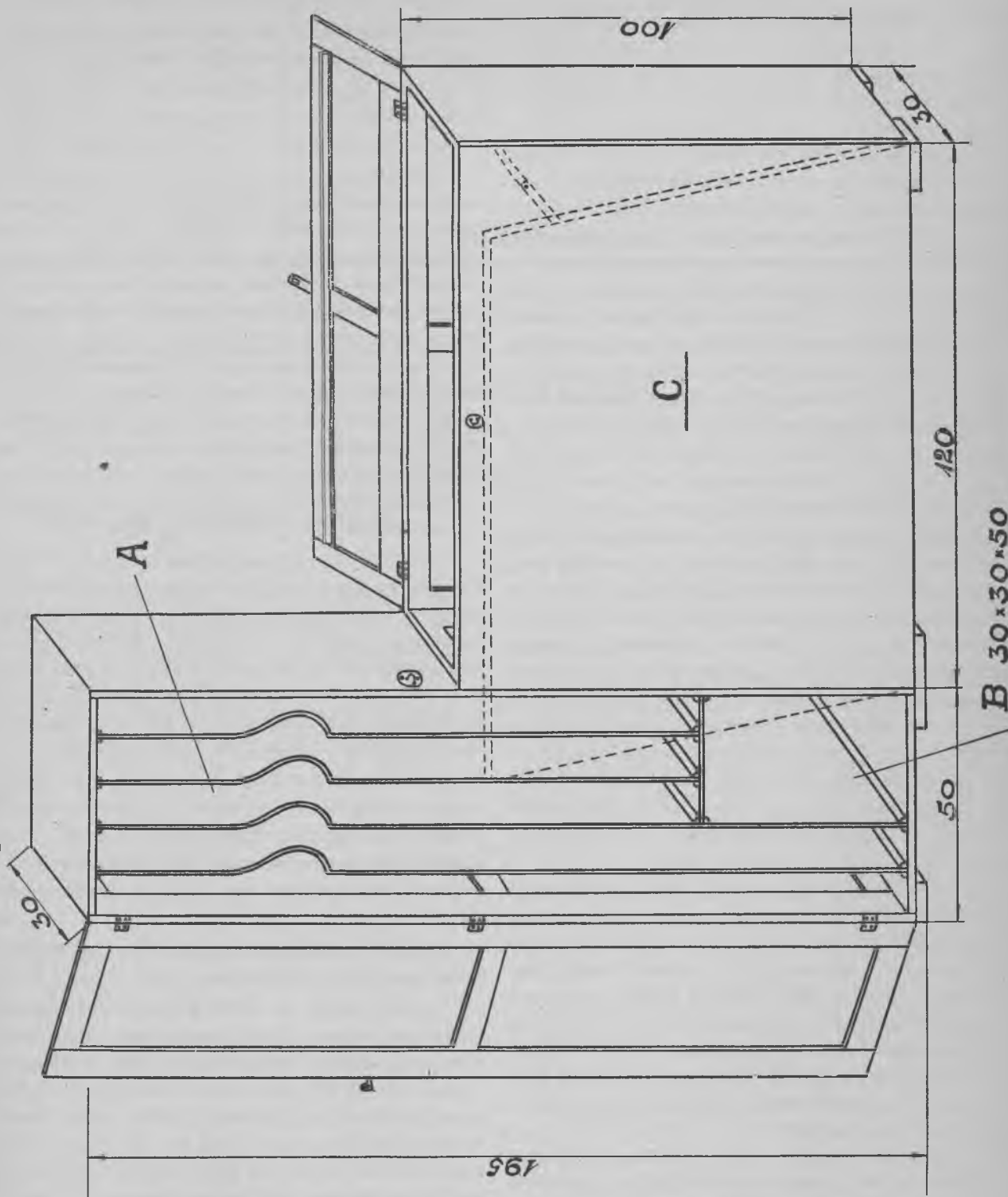

Wejście do pracowni kupieckiej.

Wnętrze pracowni.

Szafa na pomoce naukowe dla szkół powszechnych.

Szafa na pomoce naukowe dla szkół powszechnych.

OPIS TECHNICZNY DO RYSUNKU NA STRONICY 191.

Projektowana szafa na pomoce naukowe ma na celu stworzenie ujednostajnionego typu sprzętu szkolnego celem należytego przechowywania map szkolnych, globusa, obrazów i t. p. dla szkół powszechnych. Konstrukcja szafy jest tak obmyślona, aby łączyła ze sobą szereg czynników; celowość, estetyczny wygląd z możliwie najniższymi kosztami wykonania.

Szafa składa się zasadniczo z dwóch elementów:

1) skrzyni z przegrodami na mapy i globus, 2) skrzyni na obrazy. Elementy te mogą być traktowane konstrukcyjnie oddzielnie (obie skrzynie są ze sobą jedynie zestawione), względnie łącznie (i wtedy koszt szafy jest niższy).

Element pierwszy (skrzynia pionowa) zawiera 2 komory: komorę A i komorę B. Komora A podzielona jest 4 przegrodami pionowymi na 5 skrytek, z których 2 dłuższe na długie mapy i 3 skrytki na krótsze mapy i t. p. Komora B przeznaczona jest na pomieszczenie globusa. Przy wykonywaniu tej komory należy zwrócić uwagę na wymiary zewnętrzne posiadane w szkole globusa, gdyż ze względu na brak dotychczasowy standaryzacji wymiarów globusów, spotykanych na rynku handlowym, należy się każdorazowo upewnić o możliwościach jego pomieszczenia w projektowanej komorze (30 cm. x 30 cm. x 50 cm.) Przegrody dłuższe, na mapy, mają maksymalny wymiar około 190 cm., jednak można w nich pomieścić mapy dłuższe, stawiając je po przekątnej skrytki. Omawiana skrzynia zaopatrzona jest w drzwi, zamykające obie komory jednocześnie.

Skrzynia pozioma C składa się z jednej ogólnej komory, na pomieszczenie obrazów i t. p. pomocy naukowych.

Przewiduje się, że obrazy będą podklejane na sztywny karton i stać będą w komorze pionowo, jedno przy drugim. Skrzynia zaopatrzona jest w pokrywę górną, na zawiasach, otwieraną jak na rysunku. Przednia ściana skrzyni również jest otwierana (linja kropkowana wskazuje maksymalne odchylenie ściany). W tym celu dolna krawędź ściany przymocowaną jest na zawiasach do dna skrzyni. W górnej części ściany znajdują się 2 zaczepy przegubowe, które ograniczają stopień odchylenia ściany np. o kąt 30°.

Pokrywa w miejscu styku z otwieraną przednią ścianą winna być zaopatrzona od wewnątrz w drewnianą listewkę uszczelniającą od kurzu.

To rozwiązanie konstrukcyjne przedniej ściany skrzyni C ma na celu łatwe i szybkie odszukanieżądanego obrazu w komorze, przez kolejne odchylenie obrazów (opierając przejrane na ścianę odchyloną) bez konieczności wyjmowania każdorazowo wszystkich.

Załączony rysunek perspektywiczny omawianej szafy na pomoce naukowe ilustruje sposób rozmieszczenia komór, ich wymiary, a w pewnym stopniu i konstrukcję całości, dając możliwość wykonania szafy skromnymi środkami technicznymi pracowni szkolnej.

Dla tych, szkół, które zamierzałyby wykonać szafy we własnym zakresie, podana zostaje poniżej konstrukcja, opis materiałów, sposób wykończenia i t. p.

Materiałem konstrukcyjnym szafy jest drewno sosnowe w listwach oraz dykta (sklejka). Szkielet szafy stanowią listwy odpowiednio łączone na narożach, stanowiące usztywnienie konstrukcji całości. Przy wykonaniu szafy jako dwudzielnej (oddzielnie skrzynia A i C), szkielet stanowią 2 oddzielne elementy konstrukcyjne, odwrotnie do alternatywy wykonania łącznego obu komór, gdzie szkielet stanowi całość. Do odpowiednich płaszczyzn listew zostają następnie przyklejone (i przybite małymi dwoździami) płaszczyzny ścian, w postaci wskazanych wymiarów arkuszy dykty. Płaszczyzny listew, do których są przyklejane ściany (dykty), winny być po obrobieniu odpowiednio drapieniowane (celem zwiększenia przyczepności przy przyklejaniu dykt).

Jeśli wykończenie wewnętrzne szafy ma być analogiczne jak zewnętrzne (politurowane) należy odnośnie płaszczyzn listew, jak również obie powierzchnie dykt na ściany i przegrody, odpowiednio oszlifować papierem szklistym (w handlu oznaczonym Nr. 1½ dla sklejki, a dla sosny Nr. 2). Również należy zwrócić uwagę na staranne wykończenie sztorców dykt, które dokładnie muszą przylegać i pasować na narożach skrzyni.

Wskazaniem jest dokonać pokostowania i politurowania wewnętrznych elementów przed składaniem ich w całość konstrukcyjną. Zapewni to staranność i dokładność wykończenia wewnętrznego. Politurowanie zewnętrzne można wykonać po złożeniu i wykończeniu całości.

Okucia w postaci zawias, skobelków, kłódek najtaniej nabyć gotowe (fabryczne).

Jako politury nie należy używać roztworu spirytusowo-szerlakowego, jako nieodpornego na wilgoć, łatwo przyjmującego zanieczyszczenia, przez co szafa traci prędko na efekcie zewnętrznego wykończenia. Natomiast wskazaniem jest stosowanie politur nitrocelulozowych (znajdujących się w handlu pod tą nazwą), które dobrze drewno impregnują, dają doskonały efekt w postaci lśniących płaszczyzn (jakby polerowanych), odpornych na zanieczyszczenia, wilgoć i t. p. przy zachowaniu naturalnej barwy drewna.

Przy zakupie drewna sosnowego wybierać materiał suchy, możliwie bezszęczny, o równym układzie słoików. Dykty (sklejki) również suche, bezszęczne, nie-

popękane powierzchnie warstw, niezwichrowane płaszczyny. Najtańsze dykty są olchowe, dające skromny efekt sprzętu. W handlu znajdują się dykty pokryte z jednej strony (na zewnątrz) fornierami z dębu, sosny i t. p., dające często piękny układ słojów, podnosząc niewątpliwie wartość estetyczną sprzętu.

**ORJENTACYJNE ZESTAWIENIE MATERJAŁÓW
DO WYKONANIA SZAFY (NA 1 SZTUKĘ).**

- 1) Dykta (sklejka) 5 mm. grubości ok. 11 m²
- 2) Drewno sosnowe w deskach grubości $\frac{3}{4}$ cala ang. „ 50 dcm³

- 3) Zawiaski szt. 7
- 4) Wkrętki do zawias „ 30
- 5) Zaczepki przegubowe „ 2
- 6) Klej stolarski kg. 0.25
- 7) Papier szklisty ark. 2
- 8) Pokost kg. 0.5
- 9) Spirytus denaturowany litr 0,5
- 10) Politura mitrocelulozowa (względnie szerlak 0,1 kg) kg. 0.25
- 11) Gwoździčki dług. 15 m/m. „ 0.25
- 12) Kompletne skobelki z kłódkami szt. 2

NOWY USTRÓJ SZKOLNICTWA.

BIBLIOGRAFJA.

1936 r.

(ciąg dalszy).

Poszczególne przedmioty nauczania.

Religia.

Ks. Wł. Kornilowicz — Wartości kulturalno-wychowawcze liturgji. Przygotowanie prefekta—Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy Nr. 1 — 2, styczeń—luty 1936 r. str. 14 — 25.

Ks. D-r. M. Węglewicz — Wartości wychowawcze dziejów kościoła. Przygotowanie prefekta — Miesięcznik Katechetyczny i Wychowawczy Nr. 1 — 2, styczeń — luty 1936 r. str. 4 — 14.

Język polski

St. Cwenar — Trudności nauki pisania w klasie IV — Przyjaciel Szkoły Nr. 1 — 2, styczeń 1936 r. str. 21 — 27.

T. Filipowicz — Uwagi o programie i metodzie nauki o języku w trzech klasach nowego gimnazjum — Gimnazjum Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 174 — 179.

A. Gotard — Kilka uwag na temat nauczania gramatyki w szkole powszechnej — Praca Szkolna Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 139 — 131.

S. Hessen — Metoda globalna czy globalna nauka czytania? (ciąg dalszy) — Praca Szkolna Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 129 — 134.

St. Menzłowa — Jak traktuję zagadnienie czytelnictwa w kl. V-iej? — Praca Szkolna Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 141 — 144.

A. Mickiewicz — Golono, strzyżono. Inscenizacja H. Tyrankiewiczowa — Teatr w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 139 — 144.

W Nowicki — Nauczanie języka polskiego w szkole powszechnej klasa V (ciąg dalszy) — Życie Szkolne Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 30 — 38.

J. Paszenda — Uwagi na marginesie pewnej lekcji języka polskiego (klasa V) — Szkoła, styczeń — luty 1936 r. str. 12 — 16.

M. Pęcherski — Omawianie większych utworów na lekcjach języka polskiego — Dziennik Urz. K. O. S. Brzeskiego Nr. 2, luty 1936 r. str. 48 — 52.

S. Zbawnicki — Zabawki, wierszyki, bajki dla klasy I i II szkoły powszechnej — Z Życia Szkolnego Nr. 1, — Włocławek, nakład Księgarni Szkolnej 1936 r. str. 91.

Język łaciński.

N. Dumka — Kultura klasyczna jako główny cel nauczania łaciny i greki — Przegląd Klasyczny Nr. 1, r. 1936, str. 1 — 14.

Języki obce nowożytne.

K. Bzowski — Języki nowożytne w liceum — Przegląd Pedagogiczny Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 6 — 7.

M. Friedländer — Organizacja samodzielnej pracy młodzieży w zakresie języka obcego w szkole średniej (ciąg dalszy) — Gimnazjum Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 180 — 183.

J. Klinghoffer — Sprawozdanie z konferencji ogniska języka niemieckiego — Dziennik Urz. K. O. S. Lubelskiego Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 112 — 113.

Historja.

D-r. H. Cehak - Holubowiczowa — Zabytki archeologiczne województwa wileńskiego i nowogródzkiego.

Pomoc dla nauczyciela realizującego program publicznej szkoły powszechnej na Wileńszczyźnie i Nowogródzku Nr. 18 — Wilno, nakładem Dziennika Urz. K. S. O. Wileńskiego 1936 r. str. 40.

F. Frątczak — Walka o morze i Pomorze (Lekcja historii w klasie V) — Przyjaciel Szkoły Nr. 3, luty 1936 r. str. 69 — 71.

K. Greb — Ćwiczenia na zapamiętanie dat i nazw historycznych — Praca w Klasach Łączonych Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 116 — 120.

L. Krawiec — Tatarzy w Polsce. Zarys dziejów ludności tatarskiej w Rzeczypospolitej Polskiej. Pomoc dla nauczyciela, realizującego program publicznej szkoły powszechnej na Wileńszczyźnie i Nowogródzku Nr. 19 — Wilno, nakładem Dziennika Urz. K. O. S. Wileńskiego 1936 r. str. 32.

A. Mikiewicz — Aktualizacja w nauczaniu historii (ciąg dalszy) — Przeszłość Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 12 — 15.

Geografia.

D. Petrów i J. Petrowowa — Wskazówki metodyczne i szkice lekcji z geografii łącznie z nauką o przyrodzie dla klasy III-ciej szkoły powszechnej. Materiał nauczania dla miasta. Podręcznik dla nauczyciela — Lwów, nakładem autora 1936 r. str. 69.

D. Petrów i J. Petrowowa — Wskazówki metodyczne i szkice lekcji z geografii łącznie z nauką o przyrodzie dla klasy III-ciej w szkole powszechnej III, IV, V, VI i VII-mio klasowej. Materiał nauczania dla wsi. Podręcznik dla nauczyciela — Lwów, nakładem autora 1936 r. str. 73.

J. Tochtermann — Tatarzy w Polsce. Wieś Sorok Tatars pod Wilnem. Próba monografii. Pomoc dla nauczyciela realizującego program publicznej szkoły powszechnej na Wileńszczyźnie i Nowogródzku Nr. 19 — Wilno, nakładem Dziennika Urz. K. O. S. Wileńskiego 1936 r. str. 33 — 47.

Nauka o przyrodzie.

Biologia. Fizyka i chemja.

Inż. W. Byszewski — Kilka słów o chłodnictwie i o chłodni portowej w Gdyni — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 107 — 123.

T. Dobrowolski — Sprawozdanie roczne ogniska metodycznego fizyki i chemji dla nauczycieli szkół powszechnych przy Instytucie Pedagogicznym w Katowicach — vide Kształcenie kandydatów na nauczycieli...

P. Fischer — Model perjodycznie działającego gejzera — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r.

Inż. A. Gawrońska - Podgórska — Hodowle zwierzęce i ich organizacja na terenie klasy I-ej nowego gimnazjum (dokończenie) — Dziennik Urz. K. O. S. Łuckiego Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 9 — 16.

J. Harabaszewski — Ogniska metodyczne chemji w roku 1934/35 — vide Kształcenie kandydatów na nauczycieli...

S. Kisielewska — Próba realizacji nowego programu przyrodniczego w kl. I-ej gimnazjum (ciąg dalszy) — Gimnazjum Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 183 — 187.

A. Obuchowski — Obrona przeciwgazowa w nowych programach gimnazjów — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 166 — 172.

L. Pawłowski — Jeź w niewoli. Poradnik nauczyciela — Przyroda i Technika Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 47 — 51.

D. Petrów i J. Petrowowa — Wskazówki metodyczne i szkice lekcji z geografii łącznie z nauką o przyrodzie dla klasy III szkoły powszechnej. Materiał nauczania dla miasta — vide geografia.

D. Petrów i J. Petrowowa — Wskazówki metodyczne i szkice lekcji z geografii łącznie z nauką o przyrodzie dla klasy III-ciej w szkole powszechnej III, IV, V, VI i VII-mio klasowej. Materiał nauczania dla wsi — vide Geografia.

A. Piekara — O racjonalne nauczanie elektrostatyki w szkole średniej — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 176 — 185.

Fr. Roth — Prawo Archimedesesa dla gazów — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r.

Wł. Skrzyniarz — Z wystawy dydaktycznej fizyki w Chorzowie — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 192 — 201.

Arytmetyka z geometrią. Matematyka.

L. Kozłowski — Nauka cicha w arytmetyce z geometrią — Praca w Klasach Łączonych Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 120 — 125.

Z. Przybyłowski i S. Koter — Ruchoma tabliczka mnożenia — vide Zajęcia praktyczne.

Rysunek.

Prof. F. Roliński — Z okazji wystawy pedagogicznej rysunków szkolnych — Głos Szkoły Zawodowej Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 11 — 15.

Zajęcia praktyczne.

D-r. J. Antoniewiczówna — Zajęcia ogrodnicze dla VII kl. szkoły powszechnej — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 174 — 176.

K. Baranowski — Podstawki do serwetek — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 168 — 169.

Z. Branschowa — Sweter zimowy — Roboty Kobiety Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 17 — 19. Dodatek do czasopisma „Młody Technik”.

St. Chojnacki — Obróbka szkła. Biblioteczka Młodego Technika. Tom VI — VII — Poznań nakładem Księgarni św. Wojciecha 1936 r. str. 184.

M. Chomać — Jak wykorzystać butelki — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 165 — 167.

St. Fortuna — Sznur — suszarka — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 178 — 179.

J. Gackowski — Budowa modelu latającego „Alfa” — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 100 — 104.

R. Gogolewski — Cośnecoś o zajęciach praktycznych w niższych klasach szkoły powszechnej — Przyjaciel Szkoły Nr. 1 — 2, styczeń 1936 r. str. 28 — 33.

K. Hanusz — Wiercenie dużych otworów w szkłe płaskim — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 163 — 165.

I. Jaromek — Jak wykonać kosz na kwiaty z wikliny — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 159 — 162.

B. Kiernas — Flakony na kwiaty z rur mosiężnych — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 82 — 86.

J. Klus — Karmik samoczynny — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 81 — 82.

M. Knobloch — Koszykarstwo w szkole powszechnej — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 153 — 158.

St. Koter — Co można wykonać z butelek — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 170 — 171.

Cz. Kumala — Uproszczone imadło z kowadłem — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 176 — 177.

Z. Lorec — Akwarjum słodkowodne. Wskazówki techniczne, jak urządzić i pielęgnować akwarjum. Wydanie drugie — Lwów — Warszawa, Książnica - Atlas 1936 r. str. 160.

W. N. — Ze spostrzeżeń nad realizacją nowych programów zajęć praktycznych — Dziennik Urz. K. S. O. Wileńskiego Nr. 2, luty 1936 r. str. 42 — 48.

Z. Przybyłowski i S. Koter — Ruchoma tabliczka mnożenia — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 172 — 174.

L. Rudawski — Wiercenie otworów w szkłe — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 87 — 90.

Wl. Skrzyniarz — Miarki mikrometryczne — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 93 — 95.

W. Socha — Jak wykonać samemu narzędzie do cięcia szkła — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 86 — 87.

W. Steliga — Psychologiczne ujęcie zabaw i zabawek dziecięcych w programach naukowych pod względem pedagogicznym i społecznym — vide ćwiczenia cieleśne.

N. Szapiel — „Z próżnego i Salomon nie należy” (o ogródkach szkolnych) — Sprawy Nauczycielskie Nr. 6, luty 1936 r. str. 167 — 170.

W. Świerczyński — Sanie żaglowe „wiatrówka” — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 95 — 100.

A. Tempski — Ramka do fotografii — Młody Technik Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 91 — 92.

M. Wiąckowa — Śledzie w gospodarstwie domowym — Rysunek i Zajęcia Praktyczne Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 180 — 182.

Śpiew. Muzyka.

A. Bojanowski — „Święto pieśni” jako czynnik propagandy kultury śpiewaczej — Śpiew w Szkole Nr. 5 styczeń 1936 r. str. 98 — 100.

W. Lachman — Idziemy do Ciebie — Dodatek muzyczny do Nr. 1 „Chóru” ze stycznia 1936 r.

J. Maklakiewicz — Trzy struny. Słowa K. Hłakowiczówny — Dodatek muzyczny do Nr. 5 „Śpiewu w Szkole” 1935/36 r.

A. Maliszewski — Kołysanka o krokodylu. Insce-nizacja. Muzyka A. Zarubin — Teatr w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 131 — 135.

T. Mayzner — Z piosenką. 10 pieśni na 3 głosy różne — Warszawa, Nasza Księgarnia 1936 r. str. 18.

St. Niewiadomski — Jak powstaje pieśń chóralna (ciąg dalszy) — Chór Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 5 — 8.

M. Piechnikówna — W Jaki sposób opracowałam w kl. IV kolendę „Zjawiło się nam” u układzie dwugłosowym Br. Rutkowskiego i w kl. V piosenkę „Wio koniki” ze śpiewnika P. Maszyńskiego — Śpiew w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 100 — 105.

B. Sidorowicz — Problemy orkiestrowe w szkole (ciąg dalszy) — Śpiew w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 89 — 94.

St. Suchorowski — Świętokrzyskie pieśni na 1, 2 i 3 głosy — Biblioteczka pieśni regionalnych Nr. 11 pod red. K. Hławiczki — Katowice, nakładem i drukiem Księgarni i Drukarni Katolickiej 1936 r. str. 34.

Ćwiczenia cielesne.

T. Biernakiewicz — Ćwiczenia cielesne a praca umysłowa — Dziennik Urz. K. O. S. Krakowskiego Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 16 — 19.

F. F. — Budujemy sale gimnastyczne i pomieszczenia natryskowe — Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 138 — 144.

K. Koniuszewski — Ćwiczenia cielesne w szkole powszechnej 1-go stopnia (dokończenie) — Praca w Klasach Łączonych Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 112—116.

K. Koniuszewski — Przykładowe osnovy lekcyjne (ciąg dalszy) — Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 150 — 155.

M. Krawczyk — Gimnastyka w ławach szkolnych — Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 144 — 145.

M. Krawczyk — Wychowanie fizyczne w szkole o jednym nauczycielu — Dziennik Urz. K. O. S. Warszawskiego Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 32 — 34.

J. Kutznerowa — Kolonje i kursy zimowe dla młodzieży — Dziennik Urz. K. O. S. Warszawskiego Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 34 — 38.

M. K. — Z prac Ministerstwa W. R. i O. P. Zjazd okręgowych wizytatorów i instruktorów w. f. — Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 158 — 159.

E. Nehring — Jazda towarzyska. Gry i zabawy na lodzie — Biblioteczka Sportow. Nr. 41 — Warszawa, Główna Księgarnia Wojskowa 1936 str. 92.

W. Rodziewicz — Codzienne ćwiczenia dziesięciominutowe w szkole powszechnej — Wychowanie Fizyczne w Szkole Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 147 — 149.

W. Steliga — Psychologiczne ujęcie zabaw i zabawek dziecięcych w programach naukowych pod względem pedagogicznym i społecznym — Przyjaciel Szkoły Nr. 1 — 2, styczeń 1936 r. str. 8 — 14.

Dokształcanie młodocianych i dorosłych na kursach dokształcających ogólnych.

J. E. Baranowska — Refleksje pracownika oświatowego — Praca Oświatowa Nr. 2, luty 1936 r. str. 76 — 81.

E. Baranowski — Język polski w żołnierskiej szkole początkowej — Przyjaciel Szkoły Nr. 1 — 2, styczeń 1936 r. str. 34 — 36.

I. Drozdowicz - Jurgielewiczowa — Wykaz lektury z zakresu literatury pięknej w wieczorowej szkole powszechnej dla dorosłych — Warszawa, Instytut Oświaty Dorosłych 1936 r. str. 15.

I. Jurgielewiczowa i H. Radlińska — Wychowanie

i i auczanie dorosłych. Odbitka z „Encyklopedji Wychowania“ — Warszawa, Nasza Księgarnia 1936 r. str. 48.

— Program szkół wieczorowych dla młodocianych. Praca zbiorowa pod redakcją M. Borowieckiej — Warszawa, nakładem Instytutu Oświaty Dorosłych 1936 r. str. 71.

Szkolnictwo zawodowe.

A. Bardach — Frontem do młodzieży. Ankieta na temat zainteresowań uczniów szkół dokształcających — Szkoła Dokształcająca Zawodowa Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 107 — 109.

Prof. L. Wł. Biegeleisen — Szkolnictwo dokształcające wobec potrzeb gospodarczych — Szkoła Dokształcająca Zawodowa Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 99 — 102.

Prof. L. Wł. Biegeleisen — Szkolnictwo zawodowe a życie gospodarcze. Kształcenie i dokształcenie niekwalifikowanych i przyuczonych — Szkolnictwo Zawodowe Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 97 — 107.

J. Grabowski — Nauka praktyczna hodowli w niższych szkołach rolniczych — Dziennik Urz. K. O. S. Krakowskiego Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 19 — 23.

Inż. T. Jemielewski — Państwowe liceum Rolnicze w Bydgoszczy — Agronomja Społeczna i Szkolnictwo Rolnicze Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 11 — 20.

Inż. St. Kluźniak — Szkolnictwo miernicze w Polsce Głos Szkoły Zawodowej Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 1—10.

Inż. T. Kozłowski — Wychowanie w gimnazjach zawodowych — Szkolnictwo Zawodowe Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 113 — 117.

St. Kwiatkowski — O przystąpieniu do realizacji obowiązku dokształcania młodzieży do 18 lat — Szkoła Dokształcająca Zawodowa Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 97 — 99.

Prof. F. Roliński — Z okazji wystawy pedagogicznej rysunków szkolnych — vide Rysunek.

Mgr. K. Szwarz — Praca wychowawcza w szkole dokształcającej zawodowej — Szkoła Dokształcająca Zawodowa Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 102 — 107.

H. Wójtowiczówna — Parę słów o nowym programie języka polskiego w szkołach dokształcających handlowych w Warszawie — Szkoła Dokształcająca Zawodowa Nr. 5, styczeń 1936 r. str. 112 — 114.

Kształcenie kandydatów na nauczycieli i dalsze kształcenie nauczycieli czyinych.

J. Babisia — O inną organizację nauczycielskich konferencyj. — Życie Szkolne Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 38 — 42.

T. Dobrowolski — Sprawozdanie roczne ogniska metodycznego fizyki i chemji dla nauczycielj szkół powszechnych przy Instytucie Pedagogicznym w Katowicach — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 205 — 207.

J. Harabaszewski — Ognisko metodyczne chemji w 1934/35 — Fizyka i Chemja w Szkole Nr. 2, styczeń 1936 r. str. 187 — 191.

W. Nowicki — Konferencja rejonowa dla nauczycieli samoistnych w Pikutkowie dnia 17 października 1935 r. — Życie Szkolne Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 21 — 30.

D-r. K. Sobolski — Problem kształcenia nauczycieli w przyszłych liceach pedagogicznych — Miesięcznik pedagogiczny Nr. 1, styczeń 1936 r. str. 8 — 16.

H. Rz.

S P O R T W S Z K O L E

Od Redakcji. Zapoczątkowując rubrykę „Ze sportu” w Dzienniku Urzędowym K. O. S. B., Redakcja zwraca się do opiekunów (nek) szkolnych kół sportowych o nadsyłanie sprawozdań, artykułów i zdjęć, ilustrujących życie sportowe młodzieży naszego Okręgu.

Koło Sportowe przy Państw. Gimnazjum im. R. Traugutta w Brześciu n/B. zorganizowało w dn. 26 kwietnia b.r. szereg imprez sportowych, a mianowicie:

1. Wiosenny międzyszkolny bieg naprzelaj. Trasa biegu wynosiła 2 km. Do biegu zgłosiło się 16 zawodników. Wyniki przedstawiają się następująco:

- a) pierwsze miejsce — Łomacki Hermenegid (gimn. im. R. Traugutta) w czasie 6 min. 53 sek.,
- b) drugie miejsce — Pieczko Wacław (Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Poleskiego T-wa Oświaty Zawodowej) w czasie 7 min. 4 sek.,
- c) trzecie miejsce — Kowalczyk Józef (Szkoła Rzemieślniczo-Przemysłowa Poleskiego T-wa Oświaty Zawodowej).

II. Rozgrywki siatkówki między zespołami uczniów Państwowego Seminarjum Nauczycielskiego w Leśnej Podlaskiej i Państwowego Gimnazjum im. R. Traugutta w Brześciu n.B. Wynik 2:0 (15:2 i 15:6) na korzyść Seminarjum w Leśnej.

III. Rozgrywki koszykówki między temi samemi zespołami. Wynik — 35:19 (20:10) na korzyść im. R. Traugutta w Brześciu n.B.

IV. Rozgrywki siatkówki między zespołami Prywatnego Gimnazjum im. J. U. Niemcewicza w Brześciu n.B. i Państwowego Gimnazjum im. R. Traugutta. Wynik 2:1 (14:16, 15:3:15:6) na korzyść gimn. im. R. Traugutta.

K R O N I K A.

Ze szkolnictwa średniego ogólnokształcącego.

W kwietniu odbyła się w Brześciu n.B. (30.IV) rejonowa konferencja Ogniska metodycznego jęz. polskiego.

Na program konferencji złożyło się między in. omówienie i przedyskutowanie zagadnień:

- a) metoda omawiania lektury,
- b) charakterystyka w klasie III,
- c) kółko polonistyczne w gimnazjum,
- d) gazetka ścienna,

oraz urządzenie konkursu recytacyjnego młodzieży szkół średnich w Brześciu n/Bugiem.

Z ramienia Kuratorjum wzięli udział w konferencji Naczelnik Wydziału i Wizytator Szkolnictwa Średniego Ogólnokształcącego.

W dniach 15 i 16 maja b. r. odbędzie się w Białymstoku konferencja Dyrektorów państwowych i prywatnych gimnazjów i seminarjów nauczycielskich. W programie konferencji przewidziane są:

a) referaty dyskusyjne:

1. „Jak organizowałem pracę opiekunów klasowych w bieżącym roku szkolnym”,
2. „Zajęcia grupowe i indywidualne młodzieży w dniu wolnym od lekcji szkolnych”,
3. „Zasadnicze elementy w pracy nauczyciela ćwiczeń cielesnych oraz zagadnienie sportu między-szkolnego”,

b) omówienie spraw

1. t. zw. „Wolnego popołudnia”,
2. pracy dydaktycznej w klasach nowego gimnazjum ze szczególnem uwzględnieniem klasy III-ciej,
3. egzaminów dojrzałości i egz. wstępnych,

- 4. organizacji roku szkolnego 1936/37,
- 5. wyników klasyfikacji w latach szkolnych 1932/33 — 1933/34 i 1934/35.

Ze szkolnictwa powszechnego.

KONFERENCJE INSPEKTORÓW SZKOLNYCH.

W dniach 25, 26, 27 i 28 maja br. odbędzie się w lokalu państwowego seminarjum nauczycielskiego w Białymstoku okręgowa konferencja Inspektorów i Podinspektorów Szkolnych o następującym programie:

1. Organizacja szkolnictwa powszechnego w r. szk. 1936/37.
2. Kursy i konferencje wakacyjne dla kierowników i nauczycieli szkół powszechnych,
3. Poziom szkolnictwa powszechnego w świetle spostrzeżeń wizytacyjnych.
4. Sprawy programowe w oparciu o lekcje, mające na celu pokazanie prób rozwiązania najważniejszych trudności i wątpliwości programowych.
5. Sprawozdanie z przebiegu i wyniku akcji zaopatrzenia szkół w pomoce naukowe.
6. Realizacja planu budowy szkół w r. b.
7. Sprawy aktualne.

KURSY OGRODNICZE DLA NAUCZYCIELI PUBLICZNYCH SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

- A. Odbyły się następujące kursy ogrodnicze:
- a) w Białymstoku przy szkole na wolnym powietrzu w dniach 2, 3 i 4 kwietnia b. r. dla nauczycieli szkół powszechnych z obwodu

szkolnego białostockiego — liczba uczestników 37,

- b) w Kupiskach — obwód łomżyński — w dniach 2, 3 i 4 kwietnia b. r. — liczba uczestników 25,
 - c) w Białymstoku przy szkole na wolnym powietrzu w dniach 16, 17 i 18 kwietnia b. r. — dla nauczycieli szkół powszechnych z obwodu szkolnego bielskiego,
 - d) w Dubicy — obwód brzeski — dniach 20, 21 i 25 kwietnia b. r.
 - e) w Torokaniu — obwód drohicki — w dniach 22, 23, 24 i 25 kwietnia b. r.
 - f) w Plancie — obwód kobryński — w dniach 23, 24 i 25 kwietnia b. r.
 - g) w Duboi — obwód piński — w dniach 27, 28 i 29 kwietnia b. r.
- B. Odbędą się następujące kursy ogrodnicze:
- a) w Piaskach — obwód kosowski — dla mężczyzn w dniach 4, 5 i 6 maja b. r.
 - b) w Jodczykach — obwód kosowski — dla kobiet w dniach 8, 9 i 10 maja b. r.

WALNE ZEBRANIE DELEGATÓW T-WA POPIERANIA BUDOWY PUBL. SZKÓŁ POWSZECHNYCH.

W dniu 2 maja b. r. odbędzie się w Brześciu n.B. Walne Zebranie Delegatów T-wa P. B. P. S. P. celem przyjęcia do wiadomości sprawozdania z działalności Okr. Zarządu i zaaprobowania planu budowy szkół w r. b.

NOWE KSIĄŻKI I CZASOPISMA.

RECENZJE.

P O K Ł O S I E

„DZIENNIKÓW URZĘDOWYCH” KURATORJÓW OKRĘGÓW SZKOLNYCH.

Ostatnio nadesłane Redakcji dzienniki zawierają przede wszystkim kilka ciekawych artykułów traktujących o realizacji nowych programów. Artykuł o zasadach organizowania pracy dydaktycznej w szkole. (F. R. Bursa — okr. krakowski, Nr. 3), pisany z myślą o szkole powszechnej, może być z pożytkiem przeczytany przez każdego nauczyciela

i kierownika czy dyrektora szkoły. Autor zaznacza iż „zagadnienie tkwi w tym, aby rozproszone tu i ówdzie dobre — często bardzo dobre ujęcia dydaktyczne stały się własnością wszystkich i stały się obliczem szkoły, którą chcemy mianować szkołą nową”. Następnie omawia autor sprawę wyboru metody pracy przez nauczyciela, stwierdzając „że głośne twierdzenie o nieobowiązującej metodzie pracy nie ma żadnych podstaw”, że pozostawiona w zasadzie nauczycielowi swoboda wyboru metody pracy ograniczona jest wskazaniami statutu i programu, wyznaczającymi cechy, jakimi winna się dobrowolnie wybrana metoda odznaczać. W związku z tem omawia autor następujące

przedstawiają dla posiłkującego się książką. Każda grupa poprzedzona jest zasadami organizacji pracy, którą należy w danym wypadku zastosować. Co się tyczy samego przepisu, to jest on ujęty w punkty możliwie krótkie i zwięzłe, a bardzo dokładne, uszeregowane według najodpowiedniejszej kolejności poszczególnych czynności. Składniki potraw również zebrane są w takie grupy, jakimi dodawane są do danej potrawy. To uporządkowanie i usystematyzowanie materiału nauczania ułatwia rozumowe opanowanie go, a dzięki temu usuwa ogromny balast pamięciowy, który dotychczas w nauczaniu gospodarstwa był nieunikniony.

Książka drukowana jest w dwojakiej formie: książkowej, w której tekst biegnie kolejno strona za stroną, oraz kartotekowej, gdzie poszczególne karty zadrukowane są tylko jednostronnie. Ułatwia to bardzo

posługiwanie się podręcznikiem podczas czynności kucharskich. Podręcznik sam wprowadza w chaos, jaki zwykle tworzą przepisy kucharskie ład, i pozwala bez kłopotu włączać nowe przepisy, podporządkowując je grupom, na które cała umiejętność przyrządzania potraw została podzielona.

Sama technika przyrządzania potraw jest pomyślana i udoskonalona do najmniejszego szczegółu. Jest też dostosowana do wymagań nowoczesnej diety t. j. liczy się z jak najlepszym wyzyskaniem wartości białkowej, witaminowej i mineralnej danego produktu.

Książka przedstawia wysoką wartość praktyczną zarówno dla każdej gospodyni domu, dla odpowiednich przedsiębiorstw jak i dla uczących się gospodarstwa domowego.

K O M U N I K A T Y.

DZIEŃ MATKI.

Jednym z najpiękniejszych, w założeniu swem, obchodów jest obchód „Dnia Matki”. Jest to widomy wyraz hołdu składanego przez wszystkie warstwy społeczeństwa najczystszej i największej miłości, na jaką się może zdobyć człowiek.

Obchód ten jest zarazem świętem najmniejszej i podstawowej komórki życia społecznego — rodziny.

Polski Czerwony Krzyż urządzając „Dzień Matki” w roku bieżącym w dniu 24 maja podaje w Nr. 8 (kwietniowym) „Biuletynu Opiekunów Kół Młodzieży P. C. K. Okręgu Warszawskiego” spis literatury mogącej służyć jako pomoc przy urządzaniu obchodu.

Spis ten poniżej podajemy;

LITERATURA:

- I. Biuletyn Opiekunów Kół Młodzieży P. C. K. Cena Okr. Warszawskiego z miesiąca maja Zawie- egz. ra 4 działy: prozy. poezji. pieśni (z nutami) i inscenizacji wraz ze wskazówkami dotyczącymi obchodu Dnia Matki. Do nabycia w Warszawskiej Komisji Okręgowej, Trębacka 11 m. 12 Zi. 0.50
- II. Czyn Młodzieży P. C. K — numery majowe z wymienionych roczników są całkowicie poświęcone Dniu Matki.; (roczniki 1930 — 31, 1931 — 32, 1932 — 33, 1933 — 34. 1934 — 35, Do nabycia w Redakcji mies. Czyn Młodzieży“, W-wa, Smolna 5 0.50
- III. Płomyk — utwory z poszczególnych roczników

Rocznik 1931 — 32

Nr. 34 — Marzenna Stokowska: „Jak dzieci mogą pomóc rodzicom” artykuł o charakterze praktycznych wskazówek okolicznościowych, które można wykorzystać w Dniu Matki.

Nr. 39 — Cztery wiersze do deklamowania na Dzień Święta Matki:

W. Dalewska — „Moja Mateczka“.

E. Strebejko — „List do Matki“.

Janina Kamińska — „Nie mamci co dać“.

W. Dalewska — „Do Mateczki“.

Rocznik 1932 — 33

Nr. 11 — E. Zarembina — „Pocieszam Mamę“ — wiersz.

Nr. 37 — M. Czekańska — „Do Matki“ — wiersz

Nr. 38 — M. A. Kasprzyczka — „Moja Matka“ — wiersz.

IV. Płomyczek:

Rocznik 1931 — 32

Nr. 12 — Janina Lisowska — „Kupię ci synku“ — wiersz.

Nr. 40 — M. Dmochowska — „Mamusina córeczka“ — wiersz.

Nr. 40 — M. Waśniewska — „Mała gosposia“ — wiersz.

Rocznik 1922 — 33

Nr. 20 — Marja Udzielowa — „Pomocnicy Mamy“ — wiersz.

Nr. 31 — M. G. — „Dobra Matka“ — opowiadanie.

Ponadto Dniu Matki poświęcono specjalne numery; Płomyka — z 21 maja 1930 i Płomyka z 20 maja 1935 r.	Cena egz.	VII. N U T Y:	Cena egz.
Pojedynczy Nr. Płomyka	0.30	1. Z. Białostocki — „Pieśń o Matce“,	
„ „ Płomyczka	0.20	2. S. Kataszek — „Dla Mojej Matki” — tango.	1.50
Do nabycia w Administracji w. w. pism — Warszawa, Wybrzeże Kościuszk. 35 Z. N. P.		3. St. Kazuro — (utwory na chór mieszany a Capela):	
V. Literatura specjalna na Dzień Matki i związane tematycznie		Zeszyt I: Rosła Kalina. Rybka Mamo moja. Doliny. Na wysokiej górze. Krakowiak	1.20
1. A. G a l i Ń s k i — „Dzień Matki i Dziecka”. Zbiór zawiera utwory prozą i poezją przeznaczone lub nadające się do obchodu oraz 2 pieśni z nutami	1.50	Zeszyt II: Kaczor. Studzieneczka. Gdzież to jedziesz Jasiu. Żale dziewczyny. Wyszła dziewczyna.	0.75
2. J a n i n a K a z i m i e r s k a — „Rodzina Ostoją”. Książka zawiera projekty programów uroczystości, teksty prozą, poezją, inscenizacje oraz wykłady okolicznościowe.)	2.50	Zeszyt III: Sołtysowa Oj matula myślała. Jedzie Jasio Po rosie. Jabłoneczka. Orka.	2.—
3. S e w e r (M a c i e j e w s k i) — „Matka”. Powieść	3.—	4. I g. K o m o r o w s k i — „Młoda Matka”. (śpiew z towarzyszeniem fortepianu)	1.80
4. J e l e Ń s k a E m m a — (D m o c h o w s k a) — „Matka”. Powieść	3.50	5. S t. M o n i u s z k o — „O Matko Moja”. (na fortepian lub skrzypce)	1.35
(Z obu wymienionych powieści można wybrać okolicznościowe fragmenty do deklamacji, recytacji lub recytacji zbiorowej).		S t. M o n i u s z k o — „O Matko Moja”. (spiew z fortepianem)	0.90
5. C z e s k a - M a c z y Ń s k a — „Pamiętnik młodej matki”. (jak wyżej)	1.—	6. P o l s k a P i e ś Ń C h ó r a l n a. Zeszyt I. Utwory łatwe na chór mieszany:	1.50
VI. Ponadto prace tematowe związane jako lit. pom. samokształceniowa dla pp. Opiekunów		F. N o w o w i e j s k i — Słowiczku mój.	
6. P a n n e k o w a I r e n a — „Współpraca domu ze szkołą w Ameryce Północnej”.	0.90	K. S i k o r s k i — Górolu od Żywca. (krakowiak).	
7. W. S t e k e l, D - r. — „Wychowanie rodziców”	6.—	M. K o n d r a c k i — Kołysanka. Pieśń ludowa.	
8. M. B r a n d s t ä t e r — „Z doświadczeń rodziców i nauczycieli”	1.20	T. M e y z n e r — Dysc (Nowatorskie).	
		Ponadto:	
		7. S t. M o n i u s z k o — „Po nocnej rosie” (na chór)	0.60
		8. S t. M o n i u s z k o — Arja z kurantem Z opery „Straszny Dwór”	0.60

SZKOŁA RZEMIEŚLNICZO-PRZEMYSŁOWA

Poleskiego Towarzystwa Oświaty Zawodowej
w Brześciu n/B., ul. Gen. B. Pierackiego Nr. 110.

Dostarcza dla Szkół Powszechnych **gotowe szafy na pomoce naukowe** względnie materiałów w stanie półobrobionym, (pokrojony w/g wymiarów, częściowo obrobiony) umożliwiając Szkołom wykonanie szaf we własnych pracowniach. Dostawa, okuć, politory, narzędzi i t. p.

Oferty na żądanie przesyła Dyrekcja Szkoły.

POLSKA KRESOWA DRUKARNIA I INTROLIGATORNIA

w BRZEŚCIU nad BUGIEM,
ULICA STECKIEWICZA Nr. 30 — TELEFON Nr. 423.

PRZYJMUJE DO WYKONANIA:

Czeki, Dzieła ilustrowane, Cenniki, Broszury, Reklamy,
Etykiety, Opakowania tłoczone i gładkie, Bilety wizytowe,
Zaproszenia oraz wszelkie prace wchodzące w zakres
sztuki graficznej i introligatorstwa.

Nadto posiada na składzie wszystkie druki urzędowe
używane w szkołach i administracji szkolnej.

oraz wyrób **PIECZĘCI KAUCZUKOWYCH**

WYKONANIE SOLIDNE i TERMINOWE

PO CENACH KONKURENCYJNYCH.

KORZYSTAJCIE Z NAUKOWEGO KSIĘGOZBIORU

ZMIENIONE WARUNKI PRENUMERATY.

CENTRALNEJ BIBLIOTEKI PEDAGOGICZNEJ

przy Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego
w Brześciu nad Bugiem, ulica Dąbrowskiego Nr. 8.

Czynna w dni powszednie w godz. 16—20.

Centralna Biblioteka Pedagogiczna jest największą, naukową biblioteką na Polesiu, liczy ponad 8.500 tomów.

Celem udostępnienia księgozbioru szerokim sferom nauczycielskim Okręgu Brzeskiego, Centralna Biblioteka Pedagogiczna zaprowadziła nowe, bardzo dogodne warunki korzystania dla tych którzy ze względu na miejsce swego zamieszkania pozbawieni są łatwego dostępu do książek pedagogicznych.

Mianowicie wszyscy zamiejscowi czytelnicy mogą wypożyczać książki pocztą bądźto na abonament indywidualny, bądźto na **abonament zbiorowy**.

Na abonament indywidualny, t. zn. gdy czytelnik wypożycza na swoje imię i tylko dla siebie (tak, jak było dotychczas) Biblioteka wysyła jednorazowo 3 tomy, wyjątkowo z uzasadnionej przyczyny więcej, na przeciąg jednego miesiąca, **na abonament zbiorowy** wysyłać się będzie **przeciętnie 10—12 książek** lub więcej na przeciąg 2 miesięcy.

Zarówno w jednym jak i w drugim wypadku termin zwrotu książek **można sprolongować o jeden miesiąc.**

Celem uzyskania **abonamentu zbiorowego** wystarczy (podobnie jak i w wypadku abonamentu indywidualnego) bezpośrednio, listownie zgłoszenie się do Biblioteki 2—5 lub więcej osób, które zamierzają zbiorowo korzystać z księgozbioru Biblioteki, z zaznaczeniem, na adres której z pośród zgłaszających się osób mają być przesyłki książek uskuteczniane.

Koszta przesyłki książek w stronę do czytelników ponosi Biblioteka, przesyłkę powrotną opłacają czytelnicy przy nadawaniu w urzędach pocztowych

Opłatę przy abonamencie indywidualnym, obniżono z dniem 1.III.1936r. na 50 gr,

Opłata przy abonamencie zbiorowym wynosi **tylko 1 złoty miesięcznie.**

Opłatę należy przysyłać przekazem pocztowym lub czekiem P.K.O.Nr. 143 553 w sumach nie niższych jak 1 zł.

Biblioteka posiada dział beletrystyczny.

O świeżo nabytych dziełach Biblioteka zawiadamia za pośrednictwem Dziennika Urzędowego. — Katalog dzieł dawniej nabytych można kupić w Bibliotece za 2 zł. 50 gr lub wypożyczyć.

UWAGA. P. T. Czytelnikom, przygotowującym się do egzaminów, Biblioteka wypożycza **komplety podręczników**, na czas do 3 miesięcy. **Również wypożycza się książki na czas wakacyjny.**

Adres Redakcji i Administracji: Brześć n/B.
Kuratorjum Okręgu Szkolnego Brzeskiego.

Prenumerata roczna Dziennika Urzędowego 5 zł.
Cena pojedynczego numeru 50 groszy.

Redakcja rękopisów nie zwraca

Ogłoszenia na okładce: cała strona 160 zł. 1/2 strony 80 zł. 1/4 strony 40 złotych.
Ogłoszeń w tekście nie umieszczamy.

Konto P. K. O. Nr. 30.527.

Odbito w Polskiej Kresowej Drukarni w Brześciu n/B. z polecenia Kuratora Okręgu Szkolnego Brzeskiego.